

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**TÜRKÇE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ VE BU YÖNTEMLERİN
SINIF ÖĞRETMENLERİ TARAFINDAN ALGILANMA
DÜZEYLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

113816

113816

**DANIŞMAN
PROF. DR. MUAMMER C. MUŞTA**

**HAZIRLAYAN
SERDARHAN MUSA TAŞKAYA
004212103**

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

KONYA - 2002

DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ

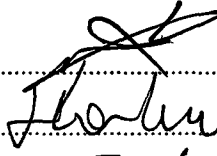
Adı Soyadı

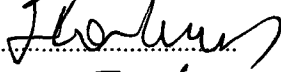
İmza

Prof. Dr. Muhammed C. Mustafa

Yard. Doç. Dr. İsa Koçman

Yrd. Doç. Dr. Sıddık Zengin

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ TARAH: 28.06.2002

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
ÖZET.....	vii
SUMMARY.....	viii

I. BÖLÜM

GİRİŞ

PROBLEM.....	1
I.1. Problem Cümlesi.....	2
I.2. Alt Problemler.....	2
I.3. Araştırmanın Amacı.....	4
I.4. Araştırmanın Önemi.....	4
I.5. Sayılılar.....	4
I.6. Sınırlılıklar.....	5
I.7. Tanımlar.....	5

II. BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

II.1. İlgili Araştırmalar.....	7
--------------------------------	---

III. BÖLÜM

ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

III.1. Öğretim.....	12
III.2. Öğretim unsurları.....	16
III.3. Öğretimde yaklaşım.....	16
III.1. Sunuş yoluyla öğretme yaklaşımı.....	17
III.2. Buluş yoluyla öğretme yaklaşımı.....	17
III.3. Araştırma yoluyla öğretme yaklaşımı.....	18
III.4. Tam öğrenme yaklaşımı.....	19
III.5. İşbirlikli öğretim yaklaşımı.....	20
III.3. Öğretimde yöntem.....	23
III.3.1. Genel öğretim yöntemleri.....	24
III.3.2. Özel öğretim yöntemleri.....	26

IV. BÖLÜM

ANA DİLİ ÖĞRETİMİ

IV.1. Ana dili.....	28
IV.1.1. Ana dili öğretimi.....	30
IV.1.1.1. Türkiye de Anadili öğretiminin tarihçesi.....	38
IV.2. Türkçe öğretimi.....	41
IV.2.1. Türkçe öğretimi ve önemi.....	42
IV.2.2. Türkçe öğretiminin amaçları.....	43
IV.2.3. Türkçe öğretiminin temel ilkeleri.....	44
IV.2.4. Türkçe öğretimin özellikleri.....	44
IV.2.5. Türkçe öğretiminde kullanılan yöntemler.....	47
IV.2.5.1. Tartışma yöntemi.....	48

IV. 2. 5. 2. Problem çözme yöntemi	53
IV. 2. 5. 3. Rol yapma yöntemi.....	56
IV. 2.5. 4. Soru-cevap yöntemi.....	58
IV. 2. 5. 5. Gösterip yaptırma yöntemi.....	60
IV. 2.5. 6. Gözlem yöntemi	62
IV. 2.5. 7. Gezi yöntemi.....	66
IV. 2.5. 8. Demonstrasyon (gösterme) yöntemi.....	69
IV. 2.5. 9. Benzetim yöntemi	70
IV. 2.5. 10. Oyunlaştırma (drama) yöntemi	72
IV. 2. 5. 11. Düz anlatım (takrir) yöntemi.....	75
IV. 2.5. 12. Proje yöntemi	77
IV. 2.5. 13. Beyin fırtınası yöntemi.....	80
IV. 5. 14. Çözümleme yöntemi	83
IV. 2. 5. 15. Küme çalışma yöntemi	85
IV. 2. 5. 16. Bireysel çalışma yöntemi.....	88

V. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

V.1. Araştırmanın modeli.....	90
V.2. Evren ve örneklem.....	91
V.3. Verilerin toplanması.....	94
V.4. Verilerin çözümü ve yorumlanması.....	95

VI. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

VI.1. Anket sonuçlarına ait bulgular ve yorumlar.....	96
VI.2. Doküman inceleme sonuçlarına ait bulgular ve yorumlar.....	137
VI.1. Öğretmenlerle yapılan anket ve doküman incelemesi sonuçlarının karşılaştırılmasına ait bulgular ve yorumlar.....	142

VII. BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

VII.1. Sonuçlar	143
VII.2. Öneriler.....	145
KAYNAKLAR.....	147

EKLER

Ek- 1. İzinler	153
Ek- 2. Gözlem planı	163
EK-3. Gezi plânı.....	164
Ek- 4. Doküman inceleme formu örneği.....	165
Ek- 5. Anket örneği.....	166
Ek- 6. Günlük plân	170

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil- 1. Etkileşimli bir sınıfta öğretim.....	15
Şekil- 2. Öğretmenin öğrenciye bilgi aktarması.....	15
Şekil- 3. Sunuş yoluyla öğretme yaklaşımının oluşumu	17
Şekil- 4. Buluş yoluyla öğretme yaklaşımında hedefe ulaşmanın sağlanması.....	18
Şekil- 5 Türkçe Öğretimi Şekilleri.....	38
Şekil- 6. Türkçe öğretiminin içeriği.....	45
Şekil- 7. Anadili Öğretiminin Etkinlik Alanları	45

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Öğrenme ve Öğretme ilişkisi.....	25
Tablo 2. Ders akışı ve Öğretim yöntemlerinin uygulanması.....	26
Tablo- 3. Türkçe öğretiminde uyulması gereken ders saatleri	46
Tablo- 4. Anket çalışmasına katılan öğretmenlerin sayıları, çalıştıkları okullar ve bunların bağlı bulunduğu ilçeler.....	92
Tablo-5. Doküman İnceleme çalışmasında günlük plânları incelenen öğretmenlerin sayıları, çalıştıkları okullar ve bu okulların bağlı bulunduğu ilçeler	94

ÖN SÖZ

İlköğretim okullarının genel amacı, öğrencileri hayata hazırlamak; özel amacı ise, bir sonraki öğretim basamağı için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktır. İlköğretim programında çeşitli dersler mevcuttur. Bu derslerin belli bir amaçları, konuları ve kendine has işleniş biçimleri vardır. Ancak, bu derslerden biri, ve ana dili öğretimi dersi olan Türkçe, diğer bütün dersleri doğrudan etkileyebilecek düzeydedir.

İlköğretimin birinci yılında okuma-yazma öğrenen çocuklar, 2. sınıftan itibaren, okuma-yazmayı geliştirmekle beraber ana dilinin inceliklerini öğrenmektedirler. Bu ders, özellikle ilköğretimin birinci kademesinde çok büyük bir öneme sahiptir.

Türkçe dersinin önemi ana dili öğretimi olmasındandır. Diğer dersleri öğretebilmek için ana dilini doğru ve güzel kullanmayı öğretmek gerekmektedir. Sadece ders öğretmek maksadı ile değil hayatın bütün alanlarında doğru ve güzel şekilde, ana dili kullanmanın gerekliliği göz önüne alınarak bu ders işlenmelidir. Ülkemizde anadili öğretim dersi, programda; "Türkçe" olarak belirtilmiştir.

Günümüzde eğitim alanında aileler de kendilerine düşen sorumlulukların farkına varmaya başlamışlar, ama bu henüz istenen seviyenin çok altındadır. Ana dili öğrenmede birinci kaynağın anne ve baba olması, çocuğun dil ve zihin gelişimini doğrudan etkilemeleri, ailelere eğitim-öğretim alanında ne kadar büyük iş düştüğünü göstermektedir. Ancak bu işin bilinçli ve programlı bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Bunu sağlayacak yapı okullardır. Okulların ise, öğrencilerin ihtiyaçlarını tespit edebilecek ve gerekli etkinliklerle eğitim ve öğretim faaliyetini gerçekleştirecek olan iyi yetişmiş öğretmenlere ihtiyaç vardır.

Türkçe dersinin öğretiminde kullanılan yöntemler eğer öğretmenler tarafından bilinmiyor ise öğrencilerin okulda öğrenmeden mahrum kalmaları söz konusudur. Öğretmen dersin kendine has özelliklerini bilerek , öğrencilerini iyi tanıyarak en uygun yöntemleri belirlemeli ve uygulamada bunlardan yararlanmalıdır.

Bu çalışmamızda öğretmenlerin bu yöntemlerin hangilerinden haberdar olduklarını, uyguladıkları yöntemleri seçme sebeplerini, en çok hangi yöntemleri

bildiklerini, en çok tercih edilen yöntemleri ortaya koymaya çalıştık.

Bu çalışmayı yapmamda teşvik ve katkılarını esirgemeyen, danışman hocam Prof. Dr. Muammer C. Muşta'ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca, çalışmamın her aşamasında bana yol gösteren S.Ü. Eğitim Fakültesi öğretim görevlilerinden Mehmet Ercan hocama ve öğretim yöntemleri konularında bilgilerinden yararlandığım Cuma Çivi hocama; Anket, gözlem, doküman inceleme ve görüşme formlarının hazırlanması ve değerlendirilmesinde yol gösteren Yrd. Doç. Dr. İsa Korkmaz'a ,Yrd. Doç. Dr. Ali Murat Sünbül ve Arş. Gör. Pusat Pilten'e; istatistik işlemlerinde yardımcı olan S.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi İstatistik Bölümü Arş. Gör. İsmail Kınacı ve İ.Ü. İşletme Fakültesi Arş. Gör. Eyup Yaraş'a, Kaynak toplamamda yardımda bulunan, Arş. Gör. Kâmile Özer'e; yazımda ve bilgi toplamada hep yanımda olan Bekir Çinçik'e; Anket, gözlem, doküman inceleme ve görüşme formlarını gönüllü olarak doldurmayı kabul eden değerli sınıf öğretmenlerine ve çalışmalarımızı yaptığımız okulların değerli yöneticilerine; Verilerin toplanmasında benimle birlikte emek harcayan isimlerini sayamadığım kıymetli arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Arş. Gör. Serdarhan Musa TAŞKAYA

Konya, Mayıs 2002

ÖZET

Öğretmenlik mesleği, günümüzde çok farklılaşmıştır. Gelişmiş ülkelerde, artık, klasik öğretmen merkezli eğitim kullanılmamaktadır. Bunun yerine, öğretmenin rehberlik yaparak öğrencilerle birlikte öğrendiği, öğrenci merkezli eğitim anlayışı hakimdir.

Bu anlayışta, öğrenciler sınıf içinde ve dışında ders programına da uygun olarak eğitilmektedirler. Öğretmenler, öğrencilerin derse katılımını sağlayıcı etkinlikleri ve derse uygulanabilecek yöntemleri seçerek sınıfta etkili ve etkileşimli öğrenme ortamını oluşturmak zorundadırlar.

Anadili öğrenim dersi olan Türkçe dersinde, öğrencilerin dikkatlerini çekebilecek ve öğrenmelerini sağlayabilecek yöntemi seçmek öğretmenin görevidir.

Türkçe dersinde, öğretmenler en çok şu yöntemleri tercih etmektedirler:

- Anlatım yöntemi
- Soru-Cevap yöntemi
- Gösterme (Demonstrasyon) yöntemi
- Drama yöntemi
- Gösterip yaptırma yöntemi
- Tartışma yöntemi
- Problem çözme yöntemi

Anket sonuçlarına göre: düz anlatım ve soru cevap öğretmenlerin çoğu tarafından bilinmekte ve uygulanmaktadır. Doküman inceleme sonucuna göre öğretmenlerin çoğu, yöntem ve teknikler kısmına, 3 yöntem yazmaktadırlar.

Araştırma sonucunda ortaya Sınıf öğretmenlerinin belli yöntemleri daha çok kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yöntem, Türkçe Öğretiminde Yöntemler, Dil Öğretimi,

SUMMARY

Today as a job of teaching is being different in developed countries, they don't use anymore the education which is based on teachers. Instead of this, they begin to use the system which is depended on the student to in this system teachers begin to learn with students by guiding for them.

In this system students are educated according to lesson program in class and outside. Teachers must create effective and communication learning atmosphere. In classroom by choosing appropriate way and doing some activities to join the students to the class.

In Turkish lesson as a first language being affective and choosing the best way is the teachers duties.

In Turkish lesson teachers prefers mostly these teaching methods;

- Exposition method
- Question-answer method
- Demonstration method
- Drama method
- Showing method
- Debating method
- Solving- the problem method

According to the result at the poll, exposition and question and answer is known and used by teachers. For the result of examining the document most at the teachers have written third methods in the part of way and technique.

At the result of the investigation the teachers use some definite techniques and for the reason is that it appears the evident of methods.

Key Words: Method, Methods in Turkish Teaching, Language Teaching,

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde, “Araştırma Problemi”, “Alt Problemler”, “Araştırmanın Amacı”, “Araştırmanın Önemi”, “Sayıtlar”, “Sınırlılıklar” ve “Tanımlar” yer almaktadır.

PROBLEM

İnsanları diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri kültürdür. Kültür, eski zamanlardan beri bir arada yaşaya gelen insanların ortaya çıkardıkları maddi ve manevi unsurların bütününe verilen addır. Maddi ve manevi pek çok unsura sahip olan kültürün en önemli ögesi ise dildir. Çünkü kültürün nesilden nesile aktarılması ancak dil yolu ile olmaktadır.

Topluluk halinde yaşamının gerekliliklerinden biri, yeni nesillerin topluma uyumunun sağlanmasıdır. Bu sebeple, bütün toplumlar bu işi çocuklarını eğiterek yapma yoluna gitmişler.

Toplumların bir arada bulunmaları ve ortak değerlerinin rahatça ifade edilebilmesi için de dile ihtiyaç vardır.

Kültür aktarmak, eğitim vermek, iletişimi sağlamak gibi pek çok önemli alan için toplumun dilini çocuklara iyi öğretmesi gerekmektedir.

Bütün bunların, çocuğa sahip olan aileler tarafından yapılmasına imkân yoktur. Eğitim-öğretim deyince okullar akla gelmektedir. Çünkü, bu işlerin yapılma yerleri okullardır. Okullardaki eğitim ortamını oluşturan ve eğitimle doğrudan ilgilenen kişiler öğretmenlerdir.

Öğretmenler, eğitim öğretim ortamını oluşturmak ve gerekli davranışları kazandırıcı çalışmalar yapmak zorundadırlar ve derslerde öğrencilerin katılımlarını artırıcı ve öğrenmeyi kalıcı hale getirecek yöntemlere yer vermeleri gerekmektedir.

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin belli bir plân ve programa göre yapılması gerekmektedir. Eğer, amaçlara kısa yoldan ve istenilen verimle ulaşmak istiyorsak, yapılacak işlerin tek tek planlanmalı ve gidilecek en uygun yol önceden belirlenmelidir.

Hazırlanan programda belirlenen amaçlara göre derslerin işlenmesinde, öğretmenlerin, öğrencinin seviyesine ve konuya uygun; denenmiş ve başarılı bulunmuş yaklaşım ve yöntemlerin kullanması gerekmektedir. Yöntemleri seçerken, bunların çocukların ilgi ve anlama seviyelerine uygun olmasına da dikkat etmelidirler.

Unutulmamalıdır ki; düşünmenin temelini oluşturan dil öğretimi, okulun vazgeçilmez görevlerinden biridir. Ülkemizde ilköğretimde Türkçe adı ile okutulan bu ders diğer bütün derslerin işlenmesinde de araç olarak kullanılmaktadır. Anadilinin özelliklerini öğrenememiş bir öğrencinin anlama ve anlatma becerisi de zayıf olacaktır. Bu da, öğrencinin bütün derslerde başarısız olmasına sebep olabilir. Öğretmenin en dikkat etmesi gereken ders ana dili öğretimi dersidir.

Öğretmenin programda belirtilen bilgi ve becerileri, iyi bir sınıf ortamı oluşturarak ve en uygun yöntemlerden yararlanarak öğrencilere kazandırması gerekmektedir. Öğrencinin bu bilgi ve becerilerinin yeterli düzeye getirilmesi, sınıf öğretmenin Türkçe dersinde uygulamış olduğu yöntemle sıkı bir ilişki içindedir.

I.1. Problem Cümlesi

Türkçe öğretimi hangi yöntemlerle yapılmaktadır ve sınıf öğretmenlerini Türkçe öğretim yöntemlerini algılama düzeyleri nedir?

I.2. Alt Problemler

- 1- İlköğretim I. Kademesinde görev yapmakta olan Sınıf öğretmenleri, Türkçe öğretiminde, kendilerini yeterli bulup-bulmama hakkındaki görüşleri nasıldır?
- 2- İlköğretim I. Kademesinde görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin, Türkçe öğretiminde, kendi yeterli bulup-bulmama hakkındaki görüşleri,
  - a) Cinsiyetine,
  - b) Okuttukları sınıfa,
  - c) Kıdemlerine,
  - d) Hizmet öncesi mezun oldukları okullara,

Göre, anlamlı bir fark göstermekte midir?

3- İlköğretim I. Kademesinde görevli sınıf öğretmenlerinin, Türkçe öğretiminde kullanılan yöntemlerden bildikleri ve uyguladıkları yöntemler hangileridir?

4- Sınıf öğretmenlerine göre, İlköğretim I. Kademesinde, Türkçe öğretiminde kullanılacak yöntemlerin en önemli özelliğine ilişkin görüşleri nedir?

5- İlköğretim I. Kademesinde görevli sınıf öğretmenlerinin, Türkçe dersinde, bir ders saatinde, ortalama olarak kullandıkları yöntem sayısı kaçtır?

6- İlköğretim I. Kademesinde Türkçe dersinde, bir ders saatinde, ortalama olarak kullandıklarını belirttikleri yöntem sayısı, sınıf öğretmenlerinin;

- a) Cinsiyetine,
- b) Okuttukları sınıfa,
- c) Kıdemlerine,
- d) Hizmet öncesi mezun oldukları okullara,

göre, anlamlı bir fark göstermekte midir?

7- İlköğretim I. Kademesinde görevli sınıf öğretmenleri, Türkçe dersinde uyguladıkları yöntemlerin, etkinlik düzeylerini belirlemek için, ders öncesi veya ders sonrası, sınıfta, her hangi bir çalışma yapıp-yapmadıkları hakkındaki görüşleri nasıldır?

8- İlköğretim I. Kademesinde görevli sınıf öğretmenleri, Türkçe dersinde, uygulamada en çok tercih ettikleri ilk üç yöntemi hangi düzeyde seçmektedirler?

9- İlköğretim I. Kademesinde görevli sınıf öğretmenleri, Türkçe dersinde kullandıkları yöntemlerin hepsini günlük plânda belirtip-belirtmedikleri hakkındaki tutumları nasıldır?

10- İlköğretim I. Kademesinde, Türkçe dersinde kullandıkları yöntemlerin hepsini günlük plânda belirtip-belirtmemelerine ilişkin tutumları, sınıf öğretmenlerinin;

- a) Cinsiyetine,

- b) Okuttukları sınıfa,
  - c) Kıdemlerine,
  - d) Hizmet öncesi mezun oldukları okullara,
- göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

11- İlköğretim I. Kademedeki görevli sınıf öğretmenleri, mezun oldukları okulları, Türkçe öğretim yöntemlerini öğretmedeki yeterlilikleri hakkındaki görüşleri nasıldır?

12- Sınıf öğretmenlerinin, İlköğretim I. Kademesinde, Türkçe dersinde kullanmak üzere kendi kendilerine buldukları yeni yöntemler var mı?

13- İlköğretim I. Kademesinde görevli Sınıf öğretmenleri, Türkçe dersi için yaptıkları günlük plânda hangi yöntemleri belirtmektedirler?

I.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretim yöntemlerini ortaya koymak ve sınıf öğretmenlerinin bu yöntemleri algılama ve uygulama düzeylerini tespit etmektir.

I.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, eğitim ve öğretimde amaca ulaştırılan yol anlamına gelen yöntemlerin neler olduğu ortaya koyması ve öğretmenlerin bu konu ile ilgili algı ve uygulama düzeyleri tespit edilmesi yönleri ile önemlidir. Bu araştırma sayesinde, öğretmenlerin konunun önemini bir kez daha düşünmelerine, kendi düzeylerini görmelerine, yöntemlerle ilgili yeniliklerden ve diğer öğretmenlerin bilgisinden haberdar olmalarına vesile olabileceği ümit edilmektedir.

I.5. Sayıtlar

- 1- Örneklem, evreni temsil edebilecek niteliktedir.
- 2- Taranan kaynaklar güvenilir ve geçerlidir.
- 3- Ölçme aracının kapsam geçerliliği için başvuru uzman görüşleri yeterlidir.

- 4- Başvurulan yazılı belgelerin güvenilirliği kabul edilmiştir.
- 5- Öğretmenlerin sorulara samimi olarak cevap verdikleri kabul edilmiştir.

I.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Konya ilinde bulunan ilköğretim okullarıyla,
- Konya ilinde bulunan ilköğretim okullarının I. Kademe 2., 3., 4. ve 5. sınıfları okutmakta olan sınıf öğretmenleriyle,
- Araştırma; literatür bakımından, kaynakçada belirtilen kaynaklarla sınırlıdır.

I.7. Tanımlar

Eğitim: Bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla istenilen değişikliklerin meydana getirilmesi süreci.

İlköğretim: Ülkemizde bütün çocuklara zorunlu olarak gitmesi gereken. 1.-8. sınıfları kapsayan, temel eğitim basamağı.

Kıdem: Mesleğe başladığı günden, bu güne kadar geçen süre.

Metot: (*Fransızca*) Belli bir gayeye ulaşmak için tutulan yol, usûl, sistem, yöntem.

Okul: Eğitim ve öğretim faaliyetinin Millî Eğitimin amaçları ve programı doğrultusunda yürütüldüğü kurum.

Öğretim: Kişide, öğrenmenin ve istenilen davranışların gerçekleşmesi için yapılan faaliyetler.

Öğretim Programı: Bir okulda okunması gereken dersleri ve konularının yer aldığı plân, Müfredat.

Sınıf Öğretmeni: İlköğretim okullarının birinci kademesinde görevli ve 1., 2., 3., 4. ve 5. sınıflardan her hangi birinin bütün derslerine girebilecek eğitimi almış ve gerekli yeterlilikte olan öğretmen.

Strateji: Yaklaşım, bir konunun ele alınmasında izlenecek yolların geneli.

Teknik: Bir sanat, bir bilim, bir meslek dalında kullanılan metotların hepsi, usûl, metot.

Yöntem: İlmî bir çalışmada, neticeye ulaşmak için takip edilecek yol ve önceden öğrenilmesi gereken bilgiler, metot. Bir gayeye ulaşmak için tâkip edilen yol, usûl, sistem.

II. BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

II.1. İlgili Araştırmalar

Türkçe öğretim yöntemleri ile ilgili, bütün yüksek lisans ve doktora tezlerinin toplandığı ve incelendiği yer olan YÖK kütüphanesi, internetten taranmış ve bu konuda herhangi bir yüksek lisans veya doktora tezine rastlanmamıştır. Bu araştırma, Türkçe öğretim yöntemleri ve bu yöntemlerin sınıf öğretmenlerinin algılama düzeyleri konusunda yapılmış ilk araştırma özelliği taşımaktadır. Yine de, Türkçe öğretim yöntemlerinden bazılarının incelendiği araştırmalara ulaşılabilmektedir.

Bu araştırmalardan bazıları hakkında aşağıda örnekler verilmiştir;

Özer tarafından, 2002 yılında yapılmış olan “İlköğretim 4-5. Sınıflarda Türkçe Öğretiminde İşbirliğine Dayalı Öğrenme Metodunun Kullanımına Yönelik Bir Değerlendirme” isimli yüksek lisans tezinde, İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda işbirliğine dayalı öğrenme metodunun Türkçe öğretimindeki kullanımı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu tezde, yapılan görüşme sonucunda İlköğretim 4.-5. Sınıflarda Türkçe Öğretiminde Kullanılan Öğretim Metot ve Teknikler nelerdir? sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar ile Türkçe öğretiminde hangi metotların kullanıldığı ile kullanan öğretmen sayıları ve yüzdeleri şu şekildedir.¹

a. Soru-Cevap Metodu	(% 100)	: 26 öğretmen kullanmaktadır.
b. Düz Anlatım Metodu	(% 96)	: 25 öğretmen kullanmaktadır.
c. Dramatizasyon Metodu	(% 50)	: 13 öğretmen kullanmaktadır.
d. Tartışma Metodu	(% 39)	: 10 öğretmen kullanmaktadır.
e. Grupla Çalışma Metodu	(% 31)	: 8 öğretmen kullanmaktadır.
f. Örnek Olay Metodu	(% 28)	: 7 öğretmen kullanmaktadır.

¹ ÖZER, Kâmile. İlköğretim 4-5. Sınıflarda Türkçe Öğretiminde İşbirliğine Dayalı Öğrenme Metodunun Kullanımına Yönelik Bir Değerlendirme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2002. s.67.

- g. Gösteri Metodu (% 28) : 7 öğretmen kullanmaktadır.
h. Tümevarım-Tümdengelim (% 11) : 3 öğretmen kullanmaktadır.
i. Mikro Öğretim Metodu (% 3) : 1 öğretmen kullanmaktadır.

Özer'in araştırması sonuçları şunlardır:²

1. *Türkçe öğretiminde İşbirliğine dayalı öğrenme metodunun kullanımına dair detaylı bilgilere ulaşılmamıştır.*

2. *Öğretmenler, Öğretim yöntem ve teknikleri konusunda yeterli bilgiye sahip değillerdir.*

3. *Meslek hayatlarında 8 ve daha üst yıllarında olan öğretmenler işbirliğine dayalı öğrenme metodu hakkında bilgi sahibi değildirlere.*

4. *İşbirliğine dayalı öğrenmenin kullanım şekilleri ve teknikleri hakkında öğretmenler bilgi sahibi değillerdir*

5. *Öğretmenler, işbirliğine dayalı öğrenme ile öğrencinin geliştireceği ve kazanacağı davranışları bilmektedirler.*

Özer, bu araştırmadan elde edilen bulgulara dayanılarak aşağıdaki önerilerde bulunmuştur:³

1. *Ders programlarının, çağdaş program geliştirme anlayışına göre düzenlenmeli bunlara paralel olarak günlük ders planlarının hazırlanması sağlanmalıdır.*

2. *Öğretmenlere, kaynak olması açısından Türkçe öğretiminde işbirliğine dayalı öğrenme metodunun uygulamalarının yer aldığı eserler meydana getirilmelidir.*

3. *Öğretmenlerin, çağdaş öğretim yöntemleri konusunda bilgi sahibi olmaları için Milli Eğitim Bakanlığı veya Üniversiteler tarafından hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerekmektedir.*

4. *Henüz eğitim fakültelerinde okuyan öğrencilere öğrenme metotları konularına ağırlık verilmeli, bu konular ile ilgili fazla sayıda örneklerin verilmesinin yanı sıra uygulamalı çalışmaların da yapılması gerekmektedir.*

² ÖZER, a.g.e., s. 83.

³ ÖZER, a.g.e., s.83-84.

5. Öğretmenlerin, her dersin amaç ve kazandırılacak davranışlarına uygun metot veya metotları seçmeleri ve uygulamaları sağlanmalıdır.

6. Türkçe Öğretiminde İşbirliğine Dayalı Öğrenme Metodunun kullanımına dair araştırmaların artırılması gerekmektedir.

7. Öğretmenlerin, Türkçe öğretiminde hangi konular ve etkinlikler sırasında hangi metotları uygulayabilecekleri hakkında eserler yazılmalı, araştırmalar yapılmalı ve seminerler verilmelidir.

8. Türkçe öğretimi sırasında öğrencilerin ilgi ve istekleri metot seçiminde dikkate alınmalıdır.

9. İşbirliğine dayalı öğrenme metodunun tüm derslerde kullanılabilir bir araç olduğu kabul edilmelidir.

10. Tüm öğrenme etkinliklerinde grup çalışmalarına yer verilmeli; başarı veya başarısızlıktan öğrenciler sorumlu tutulmalıdır.

11. Bireysel başarılarından çok grubun başarısı üzerinde durulmalıdır. Bu şekilde okulun başarısından söz edilebilir.

Koçyiğit'in yapmış olduğu "Türkçe ve Dil Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Öğretmen Adaylarının ' Çağdaş Dil Bilim' ve ' Dil Öğretim Yöntemleri' Konularına İlişkin Bilgi Düzeyleri" konulu araştırmasını aşağıdaki amaçla yapmıştır; ⁴

Şu anda Eğitim Fakülteleri'nin ilgili bölümlerinde, ana dallarına ilişkin öğrenimlerini sürdüren ve mezun olduktan sonra ilköğretim/ortaöğretim kurumlarında Türkçe ve İngilizce öğretmeni olarak görevlendirilecek olan öğretmen adaylarının, çağdaş dilbilim ve dil öğretim yöntemlerine ilişkin bilgi düzeylerini ortaya çıkarmak ve karşılaştırmaktır.

Araştırma varsayımları sınanarak elde edilen bulguların yorumlanması ile ulaşılan sonuçlar 5 maddede toplamak olanaklı görülmektedir.⁵

1- 'Çağdaş Dilbilim' ve 'Dil Öğretim Yöntemleri' bir bütün olarak ele alındığında (diğer bir anlatımla, test genelinde); İngilizce öğretmen adayları, Türkçe öğretmen adaylarından daha bilgilidirler.

⁴ KOÇYIĞIT, Nihat. *Türkçe ve Dil Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Öğretmen Adaylarının ' Çağdaş Dil Bilim' ve ' Dil Öğretim Yöntemleri' Konularına İlişkin Bilgi Düzeyleri*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1998. s.43

⁵ KOÇYIĞIT, a.g.e., s.78-80.

Bu, araştırmacı tarafından beklenen bir sonuçtur. Her iki bölümün ders izlenceleri incelendiğinde, Türkçe ğretmenliği Bölümü'ne oranla, İngilizce ğretmenliği bölümünde 'ağdaş Bilim' ve 'Dil ğretim Yöntemleri' dersleri ile bu alanlarda yakından ilgili bir takım derslere –Sesbilgisi-, İngiliz dilinin yapısı, metin özümlemesi, anlambilim, karşılaştırılmalı Türkçe-İngilizce Dilbilgisi gibi- daha ak yer verildiği görülmektedir. Dolayısıyla, İngilizce ğretmen adayları, bu konularda daha çok ilgilenmek durumundadırlar. Bu da onların, bu alanlarda daha yetkin olmaları sonucunu beraberinde getirmektedir.

Öte yandan, Türkçe ğretmenliği Bölümünde bu tür dersler yok denecek kadar azdır. Örneğin, geçen yıla kadar bu blmde "Genel Dil Bilim" derslerine yer verilmemiş; bu ders ilk kez 1996/1997 ğretim yılında okutulmaya başlatılmıştır. Dersin kendisinin bile olmadığı bir kurumda, bu dersi okutacak olan uzman ğretim elamanlarının olmasını beklemek gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Buna dayanarak Türkçe ğretmenliği bölümünün, bu alanda kendini geliştirememiş olduğu söylenebilir.

Ulaşılan bu sonucun doğal olduğu kadar, araştırma evrenine 'genellenebilir' olduğu da düşünülmektedir.

2. Yine 'ağdaş Dilbilim' ve 'ğretim Yöntemleri' bir bütün olarak ele alındığında; bayan ğretmen adayları ile erkek ğretmen adaylarının bilgi düzeyleri birbirine eşittir.

3- Araştırmaya katılan tüm ğretmen adayları 'Dil ğretim Yöntemleri' konularına oranla 'ağdaş Dilbilim' konularında daha bilgilidirler.

4- 'ağdaş Dilbilim' konularında; Türkçe ğretmen adayları ile İngilizce ğretmen adaylarının, bayan ğretmen adayları ile de erkek ğretmen adaylarının bilgi düzeyleri birbirine eşittir.

5- 'Dil ğretim Yöntemleri' konularında; İngilizce ğretmen adayları Türkçe ğretmen adaylarından, bayan ğretmen adayları da erkek ğretmen adaylarından daha bilgilidirler.

Akar tarafından, 2000 yılında yapılmış olan "Temel Eğitimin İkinci Aşamasında Drama Yöntemi İle Türkçe ğretimi: Dorothy Heathcote'un Uzman Rolü Yaklaşımı"

isimli araştırmada “Senaryo Tabanlı Öğrenme kuramı” ve “Uzman Rolü Yaklaşımı” arasındaki ilişki incelenmiştir.⁶

Kara ise, “Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama” isimli yüksek lisans tezinde “Yaratıcı Drama” kavramını açıklanmaya çalışmış ve Türkçe dersi için dramatize yöntemine göre uygulanacak örneklere yer vermiştir.⁷

⁶ AKAR, Rukiye. *Temel Eğitimin İkinci Aşamasında Drama Yöntemi İle Türkçe Öğretimi: Dorothy Heathcote'un Uzman Rolü Yaklaşımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2000

⁷ KARA, Ömer Tuğrul. *Öğretimde Yaratıcı Drama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2000.

III. BÖLÜM

ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

III.1. Öğretim

Öğretme, öğrenme ortamının hazırlanarak, öğrencilere istenen davranışların kazandırılmasıdır. Bu işi yapan kişiler öğretmenlerdir. Öğretmenler sınıfın durumuna ve öğretilecek davranışların özelliğine göre öğretimi gerçekleştirir.

Eğitim-öğretim ilkeleri yeni eğitim anlayışından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Bu ilkeler dikkate alınarak plânlamalar yapılmalı ve öğretimin niteliği belirlenmelidir. Bu ilkeler şunlardır;⁸

1. *Çocuğa görelilik ilkesi*
2. *Hayatilik ilkesi*
3. *İş ilkesi*
4. *Ekonomi ilkesi*
5. *Aktüalite ilkesi*
6. *Somuttan-soyuta ilkesi*
7. *Bilinenden-bilinmeyene ilkesi*
8. *Yakından- uzağa ilkesi*

Öğrenme ve öğretme hakkında yeni bulgulardan yararlanılarak hazırlanan etkinlikler ve programlarda bazı temel özelliklerin yer almasında yarar vardır. Bunlar kısaca:

- 1- Düşünmeyi geliştirmeli.
- 2- Bilgiye ulaşma yolları öğretmeli.
- 3- Bilgi üretmeyi öğretmeli.
- 4- Problem çözme becerisi kazandırmalı.
- 5- Kendi başlarına iş yapabilme yeteneği kazandırmalı.

⁸ ÖNDER, Namık Kemal. *Öğretimde Program, İlke ve Yöntemler*. 2. Baskı. Konya: Arı Basımevi. 1987. s.44

- 6- Grup halinde iş yapabilme yeteneği kazandırmalı.
- 7- Kişilik gelişimini sağlayıcı nitelikte olmalı.
- 8- Diğer insanlarla iletişim kurmasını kolaylaştırıcı yollar göstermeli..

Öğretimin kalitesi bütün sınıfın seviyesinde görülecek başarı ile ölçülebilir. Yani iyi bir öğretim ile amaca ulaşılabilir. İyi bir öğretimin nitelikleri ise şunlardır;⁹

1. *Öğretim öğrencide daha önce sahip olmadığı veya eksik olduğu konularda değişiklikler yapar.*

2. *Öğretim sonucu ortaya çıkan yeni davranış, ölçülebilir ya da görülebilir.*

3. *Öğretim bir çözümleme (analiz) ve birleşim (sentez) sürecidir.*

Öğretimi kalıcı ve zevkli hale getirmek için ve aynı zamanda, çocuğun özelliklerine göre düzenlemek ve yürütmek için, öğretmenin alabileceği bazı önlemler ve eğitim öğretim ilkeleri vardır. Bunlara çok dikkat etmek gerekmektedir. Önder'e göre dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:¹⁰

1- *Öğrencilerin çalışma ve öğrenme alışkanlıkları gözlenmeli, bozuk olan alışkanlıkları düzeltilme yoluna gidilmelidir. İyi olan alışkanlıklar ise, öğretim çalışmalarında araç olarak kullanılmalıdır.*

2- *Öğrencilerin anlama, kavrama gücü ve hızı gibi kapasiteleri gözlenmeli, izlenmeli ve tanımlanmalıdır. Öğretim etkinlikleri bunların üzerine oturtulmalıdır.*

3- *Öğrencilerin özel yetenekleri keşfedilmeli, buna dayalı olarak, öğretim etkinliklerinde yararlanmak üzere 'yetenek grupları' oluşturulmalıdır.*

4- *Öğrencilerin her bir derste başarı bakımından hangi düzeyde oldukları belirlenerek 'seviye grupları' oluşturulmalıdır.*

5- *Öğrencilerin hangi derslerin hangi alanlarına ilgileri olduğu gözlenmeli, buna bağlı olarak da 'ilgi grupları' oluşturulmalıdır. Çalışmalarda bu ilgiler dikkate alınmalıdır.*

6- *Her öğrencinin sorunları tespit edilmeye çalışılmalı, öğretimi engelleyen bu sorunlara çözümler aranmalıdır.*

⁹ SEZGEN, Şefik M. ve Sezer SOYSAL, Günay ÖZKAYA, İlhan ÖZLER, Sema GÜVEN. *Eğitim ve Öğretim İlkeleri*. 3. Baskı. İstanbul: MEB Yayınları. 1990. s.7

¹⁰ ÖNDER, a.g.e., s.46.

7- Dersleri öğrencinin aktif olarak katılacağı hareket ve iş esasına dayandırmalı, öğretimi birkaç duyu organına birden hitap eden araçlarla yürütmelidir.

Öğretmenin sınıfını iyi tanması gerekmektedir. Çünkü her öğrencinin farklı öğrenme şekilleri olduğu ve bunlara göre öğrendiği görüşü günümüzde hızla yayılan ve taraftar bulan “Çoklu Zeka Teorisi” ile ortaya atılmıştır. Bu teoriye göre zeka alanları şunlardır:¹¹

- *Sözel-Dil Zekası*
- *Mantıksal-Matematiksel Zeka*
- *Görsel-Uzaysal Zeka*
- *Bedensel-Kinetik Zeka*
- *Müziksel-Ritmik Zeka*
- *Sosyal Zeka*
- *İçsel Zeka*
- *Doğacı Zeka*

Yukarda sayılanların dışında da yeni keşfedilen bazı zeka alanları da vardır. Öğretmenin bu alanları iyi bilerek sınıfın düzeyini belirlemesi ve etkinlikleri sınıfa göre düzenlemesi daha faydalı olacaktır.

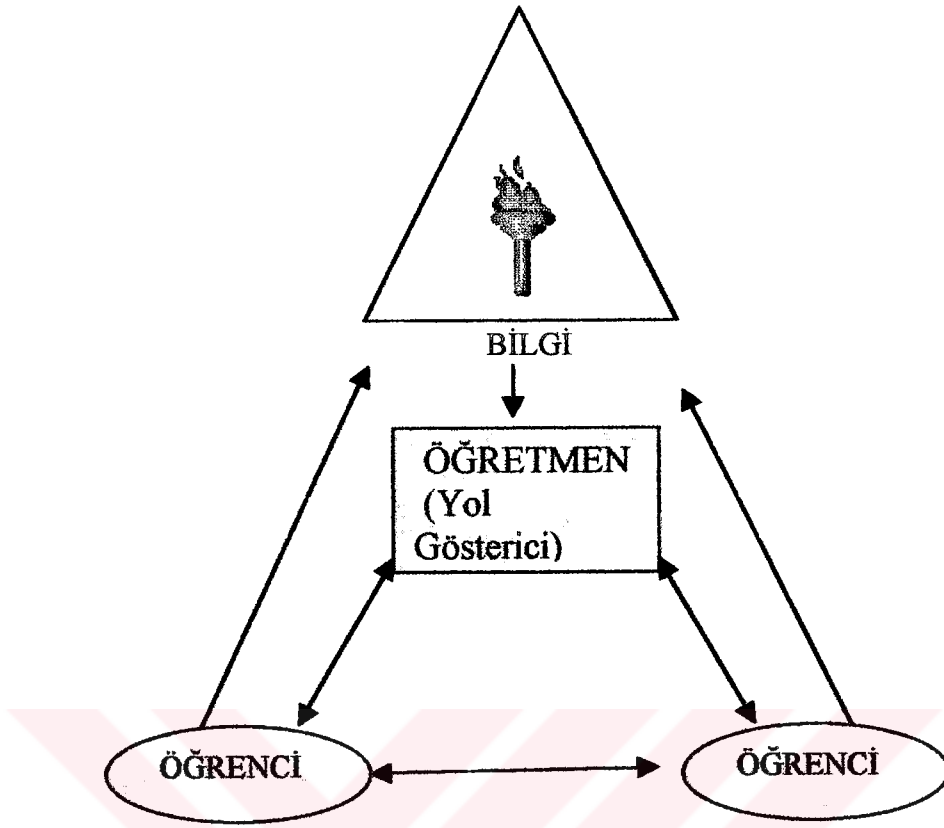
Öğretmen unutmamalıdır ki kendisinde öğretim sürecinde yeni şeyler öğrenen biridir. Buradan hareketle etkileşimli sınıf ortamları oluşturulması gerektiğinin ortaya çıkmaktadır. Etkileşimli sınıfta öğrenme ortamı daha kolay sağlanabilir.

Etkileşimli sınıf ortamında öğretmen öğrenci etkileşiminin yanı sıra öğrenci öğrenci etkileşimi de söz konusudur. Öğrenci bilgiye öğretmenin ve çevrenin yardımıyla ulaşabildiği gibi doğrudan doğruya kendisi de ulaşabilmektedir.

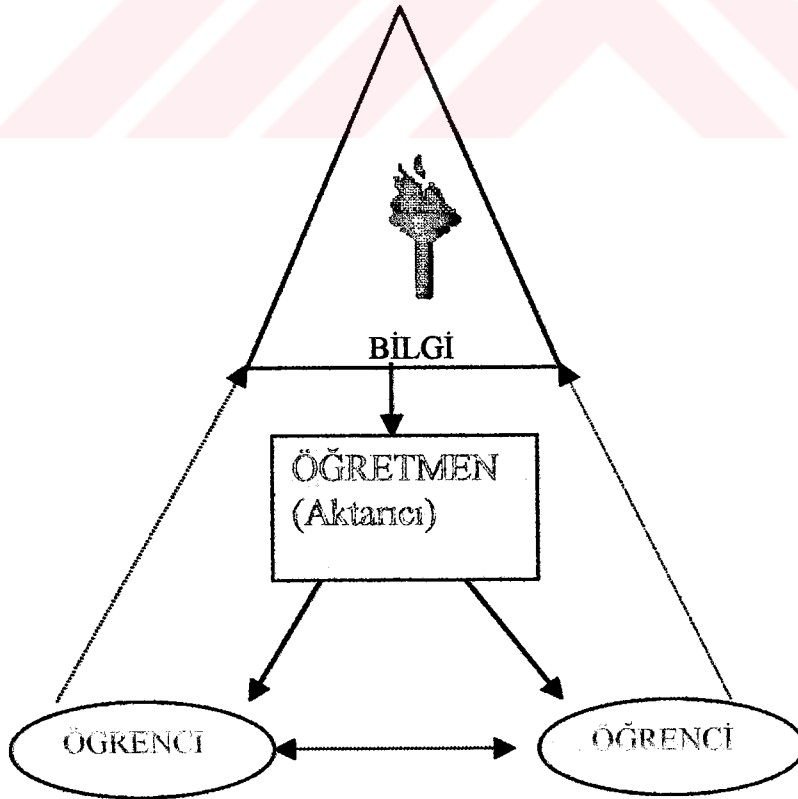
Klasik sistemde ise öğretmen bilgiyi öğreten ya da kaynağından aktaran kişi konumundadır. Bu ise öğrenciyi hareketsiz, böylece; daha az uyaran ve davranışa dönüşmeyen bilgi ise geçici ya da yararsız olmaktadır.

Şekil 2’de öğretmenin bilgiyi aktaran rolünde olduğu durum görülmektedir.

¹¹ SABAN, Ahmet. *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 2001.

Şekil-1. Etkileşimli Bir Sınıfta Öğretim

Şekil-2. Öğretmenin Öğrenciye Bilgi Aktarması

III.2. Öğretim unsurları

Öğretimin yapılabilmesi için gerekli üç unsur vardır. Bunlar:

1. Öğretmen
2. Öğrenci
3. Program

Bu üç unsur iç içe ve birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Eğitim-öğretim faaliyetleri bu unsurların bir biri ile olan ilişkisine bağlıdır, bir birini etkiler ve bir birleri ile var olmak durumundadırlar.

Öğretimde yöntem, program, araç-gereçler, okul örgütü vb çok önemli olmakla birlikte ve yine bunlar ne keder mükemmel olursa olsun öğretmenin kuvvetli kişiliği, meslekî formasyonu, genel kültürü ve deneyimi ile öğretim, hayatiyete kavuşturulmadıkça hiçbir anlam ifade etmez.

III.3. Öğretimde yaklaşım

Yaklaşım kavramına yabancı dillerde olduğu gibi strateji de denilmektedir.

Yaklaşım genel olarak bir işin yapılmasındaki anlayıştır. Yöntemleri içerisine alır. Eğitimde yaklaşım ise öğretim yöntemlerinin genel bakış açısıdır.

Kemertaş, öğretimde yaklaşımı, dersin amaçlarına ulaşılmasını sağlayan genel öğrenme ve öğretme sistemi (modeli) olarak tanımlamaktadır.¹²Kaynaklarda ve öğretmenlerin günlük planlarında, yaklaşım, bazen yöntem olarak da alınmaktadır.

Yaklaşımlara göre aynı yöntemin uygulanması değişiklikler gösterebilir.

En çok bilinen ve kullanılan yaklaşımlar şunlardır:

- a. Sunuş yoluyla öğretim yaklaşımı
- b. Buluş yoluyla öğretim yaklaşımı
- c. Araştırma yoluyla öğretim yaklaşımı
- d. Tam öğretim yaklaşımı
- e. İşbirlikli öğretim yaklaşımı

¹²KEMERTAŞ, İsmet. *Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri: Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. 3.Baskı. İstanbul: Birsen Yayınevi. 1999. s.187.

III.3.1. Sunuş yoluyla öğretme yaklaşımı

Derslerin öğretmen tarafından sunulurken işlendiği, öğretmenlerin hareketli, öğrencilerin alıcı olduğu bir öğretme yaklaşımıdır.

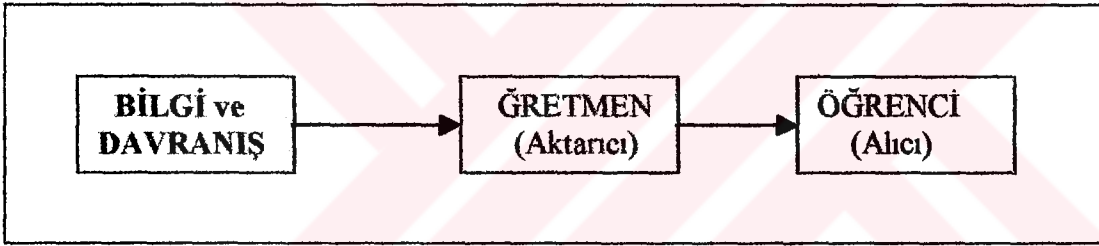
Sunuş yoluyla öğretim stratejisinin temel özellikleri aşağıdaki gibi özetlenebilir.¹³

1- Öğrencilerin etkin katılımını sağlamak için öğretmen ile öğrenciler arasında yoğun bir iletişim olmalıdır.

2- Sunulan bilgiler, bol örneklerle desteklenmelidir.

3- Sunulan bilgiler, genelden özele doğru bir sıra izlemelidir, diğer bir anlatımla, tümdengelim yöntemi kullanılmalıdır.

4- Anlamli öğrenmenin olabilmesi için ders sunumunda aşamalılık ilkesi uygulanmalıdır. Derse ön örgütleyicilerle başlamak yeni bilgiler, ön bilgilerle anlamli hale getirilmelidir.

Şekil- 3. Sunuş yoluyla öğretme yaklaşımının oluşumu

Sunuş yoluyla öğretim yaklaşımında genellikle anlatım tekniğinden yararlanır. Bu yaklaşım her derste kullanılmakta ve kullanılabilir özelliktedir.

III.3.2. Buluş yoluyla öğretme yaklaşımı

Keşfetme yaklaşımı da denmektedir.¹⁴

J. S. Bruner tarafından geliştirilmiştir.¹⁵

Öğretmen, öğrencinin öğrenme sürecine etkin olarak katılmasını buluş yoluyla öğretme stratejisini kullanarak sağlayabilir. Öğretim, öğrencilerin meraklarını çekecek

¹³ DEMİREL, Özcan. *Plandan Değerlendirmeye: Öğretme Sanatı*. 3. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık. 2002. s.80

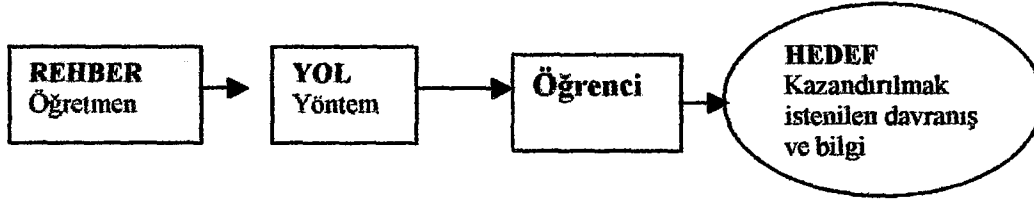
¹⁴ BİLEN, Mürüvvet. *Plandan Uygulamaya: Öğretim*. 5. Baskı. Ankara: Am Yayıncılık. 1999.

¹⁵ DEMİREL, 2002 a.g.e., s.80

¹⁵ BİLEN, a.g.e.

¹⁵ KEMERTAŞ, a.g.e., s.189.

bir soru ile başlar. Bu strateji gereği, öğrenciler daha önceden araştırılmış bir araştırmayı kendileri için tekrar yaparlar. Öğrenciler her dersi kendilerini bu konunun uzmanı gibi görerek çalışırlar ve o dersle ilgili genellemeleri kendileri yaparlar.¹⁶

Şekil-4. Buluş yoluyla öğretim yaklaşımında hedefe ulaşmanın sağlanması

Buluş yoluyla öğretim yaklaşımı içinde şu yöntemler kullanılabilir:¹⁷

- Problem çözme
- Deney
- Drama
- Örnek olay
- Beyin fırtınası
- Küme çalışması
- Tartışma
- İş
- Gösteri
- Gözlem

III.3.3. Araştırma yoluyla öğretim yaklaşımı

Araştırma yoluyla öğretim, öğrencilerin daha çok duyu organı ile daha çok kalcılığı olan bir öğretim şeklidir.

Araştırma yoluyla öğretim yaklaşımı, Dewey tarafından sistemleştirilmiştir. Tamamıyla öğrencilerin araştırma-inceleme ve soruşturma yapmaları ile gerçekleşir.

¹⁶ DEMİREL, 2002, a.g.e., s.81

¹⁷ KEMERTAŞ, a.g.e., s.191.

Öğretmen burada rehberdir. Öğrenciler sorunu nasıl çözeceklerini öğretmenin rehberliğinde öğrenirler.

Demirel'e göre; bu yaklaşımda izlenen yol problem çözmede izlenen yolun aynısıdır.¹⁸ "Öğretmen bu stratejiyi kullanırken yol gösterici, yönlendirici, rehber konumundadır."¹⁹

Şu yöntemler rahatlıkla bu yaklaşım içinde uygulanabilir.²⁰

- Proje yöntemi
- Deney
- Gözlem
- Soru-cevap
- Problem çözme
- Gösterme
- İş
- Örnek olay
- Beyin fırtınası
- Rol oynama

III.3.4. Tam öğrenme yaklaşımı

Sınıfın bütün öğrencilerinin istenen davranışların tamamını öğrenmeleri hedef alınan yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre okullarda gerekli ortam sağlanır ise öğrencilerin durumu uygun olanlarının öğrenme oranı % 95 seviyesine çıkarılabilir.

Bu yaklaşımı ortaya atan B. S. Bloom'dur.²¹

Bu yaklaşımda öğretmene çok büyük görevler düşmektedir. Öğretmen öğrencilerin durumların ders yılı başında tamamen ortaya çıkaracak çalışmalarını yapmalı ve öğrenme ortamını buna göre düzenlemelidir.

¹⁸ DEMİREL, 2002, a.g.e., s.81

¹⁹ DEMİREL, 2002, a.g.e., s.81

²⁰ KEMERTAŞ, a.g.e., s.191.

²¹ KEMERTAŞ, a.g.e., s.193.

İp uçları vererek öğrencilerin katılımları sağlanmalı ve pekiştiriciler kullanarak öğrenme kalıcı hale getirilmelidir.

Öğretmenin sınıfı devamlı göz önünde tutması ve gerekli müdahaleleri anında yapması önemlidir. Her ders veya bölümün sonunda değerlendirme mutlaka yapılmalı ve eksikler giderilmelidir.²²

Bu yaklaşımda şu yöntemlerden yararlanılarak dersler yapılabilir:

- Anlatım yöntemi
- Proje yöntemi
- Deney yöntemi
- Gözlem yöntemi
- Soru-cevap yöntemi
- Problem çözme yöntemi
- Gösteri (Demonstrasyon) yöntemi
- İş yöntemi
- Örnek olay yöntemi
- Beyin fırtınası yöntemi
- Rol oynama yöntemi

Derste kullanılan yöntem sayısının fazla olması, verilmek istenen bilginin ve davranışın daha kolay ve bütün sınıfı etkileyecek biçimde olmasını sağlar.

Eğitimde, bütün öğrencilerin en azami seviyede gerekli bilgi ve davranışları öğrenmeleri hedefi için bu yaklaşım gereklidir.

III.3.5. İşbirlikli öğretim yaklaşımı

“Kuşak öğrenme” de denmektedir.

İşbirliğine dayalı olarak öğrencilerin birbirlerinden de öğrenmelerine imkân sağlayan bir öğretim yaklaşımıdır. İşbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımından yola çıkılarak etkinlikler düzenlenir.

²²KEMERTAŞ, a.g.e., s.194.

İşbirliğine dayalı öğrenme (Kubaşık öğrenme); “Öğrencilerin sınıf ortamında küçük karma kümeler oluşturarak, ortak bir amaç doğrultusunda, akademik bir konuda bir birlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları, genelde küme çalışmasının değişik yollarla ödüllendirildiği bir öğrenme yaklaşımıdır.”²³

İşbirlikli öğretimde ödüllendirme çok önemlidir. Ödülün yeri ve zamanına dikkat edilmelidir.²⁴

Açıkgöz’e göre; İşbirlikli öğrenmenin yararları:²⁵

1- İşbirlikli öğrenmenin bilişsel ve duyuşsal öğrenme ürünleri üzerinde başka yöntemlere göre daha olumlu etkilerin olduğu birçok konu alanında ve çok çeşitli öğrenci grupları üzerinde gerçekleştirilen araştırmalarla kanıtlanmıştır.

2- İşbirlikli öğrenme, akademik başarıyı-özellikle karmaşık üst düzey öğrenmelerde-artırmakla kalmamakta; öğrencinin kendisine olan güveni, konu alanına ilişkin tutum ve ilgi gibi özellikleri de artırmaktadır. Dolayısıyla eğitimde ihmal edilmiş olan ve başka yöntemlerle gerçekleştirilmesi çok güç ya da olanaksız olan duyuşsal özelliklerin öğretilmesi sorununa çözüm getirmektedir.

3- Öğrenciler, işbirlikli öğrenme gruplarında geçirdikleri yaşantılar sayesinde grup içinde çalışma vb. beceriler kazanarak, gelecekteki iş ve aile yaşamına hazırlanmaktadır.

4- İşbirlikli öğrenme öğrencilerin derse katılımını artırarak; dolayısıyla sınıftaki disiplin sorunlarını azaltarak, ödev, alıştırma vb. düzeltmelerin öğrenciler tarafından yapılmasını olanaklı kılarak; sınıfta hızlı ve yavaş öğrenen öğrencilerle başetmeyi kolaylaştırarak, öğretmenin yükünü hafifletmektedir.

5- Öğretmen, öğrencilerin takıldıkları noktalarda yardımcı olmakta; yani yardıma gereksinim duyan öğrencilerle ilgilenebilmekte, dolayısıyla öğrenme güçlerini ve eksikliklerini anında giderme fırsatı bulabilmektedir.

6- Grup çalışması sırasında her bir üyenin öğrenmesi sağlanmaya çalışıldığından bir anlamda öğretim bireyselleştirilmiş olmaktadır.

²³ SENEMOĞLU, Nuray ve GÖMLEKSİZ, Müfit, ÜSTÜNDAĞ, Tülay. İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretme Modül 1: Öğrenmenin Oluşumu Öğretme Model Strateji ve Teknikleri. Ankara: MEB, 2001. 41

²⁴ YILMAZ, H., SÜNBL, A.M. (2000). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. Konya: Mikro Basım Yayın Dağıtım

²⁵ AÇIKGÖZ, Kamile Ün. İşbirlikçi Öğrenme: Kuram Araştırma Uygulama. Malatya: Uğurel Matbaası. 1992. s. 115-116

7- İşbirlikli öğrenme kullanışlı bir yöntemdir. Tam öğrenme, bilgisayarlı öğretim vb. stratejilerde olduğu gibi ek zaman, ek görevli, ders saatlerinin değiştirilmesi vb. düzenlemeler gerektirmez. İstenirse geleneksel sınıflarda eldeki ders kitapları, alıştırma kitapları vb. kullanılarak bilgi uygulanabilir.

8- İşbirlikli öğrenmenin, bilgisayarlı öğretimin sosyal davranışları azaltmasında olduğu gibi istenmedik yan ürünü saptanamamıştır.

9- İşbirlikli öğrenmenin maliyeti düşüktür. Bazı işbirlikli öğrenme teknikleri çalışma yaprağı vb. malzemeler gerektirse bile bunlar geleneksel öğretimde de kullanılan ya da kullanılması gereken malzemelerdir.

Unutulmamalıdır ki bu yöntem dersin işlenişinde amaca ulaştırmanın yanı sıra öğrencileri gerçek hayata hazırlamada, yardımlaşmayı öğretmede ve insanî değerleri kazandırmada çok önemli bir yere sahiptir.

Bu yaklaşımda, gruplar oluşturularak yapılabilecek pek çok etkinlik vardır. Şu yöntemlerden kolaylıkla yararlanılabilir:

- Anlatım yöntemi
- Grup çalışması yöntemi
- Drama yöntemi
- Gezi yöntemi
- Proje yöntemi
- Deney yöntemi
- Gözlem yöntemi
- Soru-cevap yöntemi
- Problem çözme yöntemi
- Gösteri (Demonstrasyon) yöntemi
- İş yöntemi
- Örnek olay yöntemi yöntemi
- Beyin fırtınası yöntemi
- Rol oynama yöntemi

III.4. Öğretimde Yöntem

Yöntem; bir sorunun çözümünde veya bir amacın gerçekleşmesinde yapılacak işlerin sırasının ve şeklinin sistemli hale getirilmiş biçimidir.

Descartes, yöntemi; “İnsanın düşünmeden geçirdiği bir zaman birimi yoktur” diye tarif eder. Bacon, ise; “Doğru yoldan yürüyen bir topal, yolunu şaşırarak bir koşucudan daha çabuk hedefe varır” diyerek yöntemin önemini vurgulamaktadır. Bacon aynı zamanda; tümdengelimdeki aksaklıkları dikkate alarak, tümevarım yöntemini bulmuştur. Bacon tümdengelimle şiddetle eleştirmiş, orta çağa hakim olan akılcılık, modelin yıkıp onun yerine bilim ve deney yöntemi olarak tüme varımı yerleştirmeye çalışmıştır.

Genel olarak yöntem, bir işin yapılmasında izlenen yol demektir. Öğretim amaçlı bir etkinlik olduğu için öğretim ile sıkı sıkıya ilişkili bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretimde, öğrenciyi eğitimin amaçlarına en çabuk ve en güvenilir biçimde ulaştırmaktır.²⁶

Öğretim yöntemleri genel olarak bütün derslerde ortak olanlar ve her dersin özelliğine göre olabilmektedir. Bu sebepten öğretim yöntemleri iki grup altında incelenmektedir;

1- Genel öğretim yöntemleri

2- Özel öğretim yöntemleri

Öğretim yöntemleri, öğretmen veya öğrenciyi eksen alması durumuna göre öğretmen merkezli ve öğrenci merkezli olmak üzere iki sınıfa ayrılır. Öğretmen merkezli yöntemde aktif olan öğretmendir. Öğretmen bilgiyi aktarır, öğrenci dinler ve öğrenmeye çalışır. Öğrenci pasiftir ve alıcı durumundadır. Öğretmenin derste çok soru sorması ve öğrencilerin derse katılımını sağlaması, onlardan aldığı cevapları toparlayıp özetleyerek sonuca gitmesi dersi öğrenci merkezli hale getirmez. Bu durumda ders yine öğretmen merkezli bir derstir. Düz anlatım ve soru cevap yöntemi öğretmen merkezli yöntemlerdir.

²⁶ BÜYÜKKARAGÖZ, S. Savaş ve ÇİVİ, Cuma. *Genel Öğretim Metotları*. 9. Baskı. Konya: Öz Eğitim Yayınları. 1999. s.41.

Öğrenci merkezli yöntemlerde ise, öğrenciler hazırlanmış olan öğretim ortamlarında, bilgiyi kendileri üretirler. Öğretmene sorular sorar ve ondan yardım alırlar. Ancak, bu sorular öğrencilerin kendi ihtiyaçlarından doğan sorulardır. Öğretmenin konumu sorulan sorulara cevap vermek, öğrencilerin bir güçlükle karşılaşmaları halinde onlara yol göstermektir. Buluş yolu, senaryo ile öğretim, deneysel yöntem ve oyunlarla öğretim öğrenci merkezli yöntemlerdir.²⁷

Türkiye cumhuriyeti kurulduğundan beri hazırlanan programlarda yöntem ile ilgili bölümlere pek yer verilmemiştir. Ama 1981 programı ile yöntemler adında bir bölüm oluşturulmuştur. Genel açıklamaların yanı sıra yöntem bölümünde, anlama, anlatım, dil bilgisi ve yazı ile ilgili davranışların öğrencilere nasıl kazandırılacağı izah edilmiştir.²⁸

III.4.1.Genel Öğretim Yöntemleri

Kaynaklarda bütün yöntemlerin yer almamaktadır. Öğretimle ilgili kaynaklar en çok kullanılan yöntemlere yer vermektedirler. Bu yöntemler her derse uyarlanarak uygulanabilecek yöntemlerdir. Öğretmenler ders öncesi hazırlayarak günlük plân defterinde Yöntemler ve Teknikler (Metot ve Teknikler) kısmında o gün kullanacağı yöntemi yazmakta ve ders işlenişini buna göre yapmaktadırlar.

Öğretmenler derslerde bildikleri yöntemleri seçerek öğretim için en uygun ve verimli yolu seçmelidir. Bazı öğretim yöntemleri şunlardır:

- Anlatım (takrir) yöntemi
- Benzetim yöntemi
- Beyin fırtınası yöntemi
- Bireysel çalışma (öğretim) yöntemi
- Çözümleme yöntemi
- Demonstrasyon (gösterme) yöntemi
- Deney yöntemi
- Düz anlatım (takrir) yöntemi

²⁷ <http://www.anadili.egitimi.com/11/10/2001>

²⁸ ERZURUM, Uğur –İlköğretim Okulları Türkçe Ders Programının Niteliği- (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2001. s.47.

- Gösterip yaptırma yöntemi
- Gözlem yöntemi
- Gezi yöntemi
- İnceleme yöntem
- İş yöntemi
- Küme (Grup) çalışma yöntemi
- Oyunlaştırma (drama) yöntemi
- Örnek olay yöntemi
- Problem (sorun) çözme yöntemi
- Proje yöntemi
- Rol yapma yöntemi
- Soru-Cevap yöntemi
- Tartışma yöntemi

Öğrenmeye göre öğretim yöntemlerinin seçilmesi gerekmektedir. Ayrıca hedeflenen davranışın kazandırılması için de yöntem seçiminin önemi büyüktür. Özden, Tablo 1’de öğrenme ve öğretmenin ilişkisini yansıtmaya çalışmıştır.

Öğrenme İhtiyacı	Öğretim Yöntemi	Öğretim tekniği	Bilişsel alan
Niçin?	Tartışma	Beyinfırtınası, Drama	Kavrama
Ne?	Anlatım	Gösteri, Drama, Rol yapma	Bilgi
Nasıl?	Problem Çözme	Drama ,Gözlem gezisi, Benzetişim	Uygulama Analiz, sentez
İse?	Proje	Benzetişim, Münazara, Grup çalışması	Değerlendirme Analiz, sentez

Tablo 1. Öğrenme ve öğretme ilişkisi²⁹

²⁹ ÖZDEN, Yüksel. **Öğrenme ve Öğretme**. 3. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık. 1999. s.182.

Öğretmen, ders işlerken neyi, ne zaman, nasıl ve niçin yaptığını iyi bilmelidir. Ancak, derste değişik yöntemlerden yararlanmakla tam öğrenmeyi gerçekleştirebilir. Bir dersi değişik ve amaca uygun yöntemlerle işlemek gerekmektedir. Özden Tablo 2’de ders akışı ve öğretim yöntemlerinin kullanılmasının örneğini vermiştir.

Dakika	Yöntem	Amaç
1-10	Beyinfırtınası	Ön bilgileri harekete geçirme (motivasyonu sağlama)
10-25	Anlatım	Bilgi sunma (konunun özünü derinliğine anlatma)
25-40	Problem çözme	Uygulama olanağı sunma (Yaşamla ilişkilendirme)
40-50	Bireysel proje	Analiz-sentez ve değerlendirmeyi geliştirme
50-55	Özetleme	Öğrenilenleri pekiştirme (Kalıcılığı artırma)

Tablo 2’de Ders Akışı ve Öğretim Yöntemlerinin Kullanılışı³⁰

III.4.2. Özel Öğretim Yöntemleri

Her dersin kendine göre özellikleri vardır. Öğretmenler girdikleri sınıfın seviyesine ve dersin konusuna göre dersin işlenişini plânlamak durumundadırlar. Sınıf öğretmenleri farklı derslere girmektedirler ve bu derslerin özelliklerine göre işlemektedirler. Fen Bilgisi için deney öne çıkarken, Türkçe düz anlatım ile işlenebilir. Bütün derslerin sıklıkla kullandıkları kendilerine has yöntemlerine özel öğretim yöntemleri denir.

Aşağıda bunlara örnekler verilmiştir.

Altun, Matematik dersini işlerken kullanılacak yöntemleri şöyle sıralamıştır:³¹

- 1- *Düz anlatım yöntemi,*
- 2- *Tanımlar yardımı ile öğretim,*

³⁰ ÖZDEN, a.g.e., s.184.

³¹ ALTUN, Mehmet. *Eğitim Fakülteleri ve İlköğretim Öğretmenleri İçin: Matematik Öğretimi*. 6. Baskı. İstanbul: Alfa Yayınları. s.39

- 3- *Buluş yoluyla öğretim,*
  - a) *Kavramları bulma,*
  - b) *Genellemeleri bulma,*
- 4- *Analizle öğretim,*
- 5- *Senaryo ile öğretim,*
- 6- *Gösterip-yaptırma yolu ile öğretim,*
- 7- *Kurallar yardımı ile öğretim,*
- 8- *DeneySEL etkinlikler,*
- 9- *Sınıf içi pratik etkinliklerle öğretim,*
  - a) *Oyunlar*
  - b) *Birlikte etkinlikler*

Dersin durumuna ve konuların özelliğine göre çeşitli yöntemlerden yararlanılarak yapılacak bir öğretim verimi arttırabilecek önemli bir etkidir. İlköğretimde, özellikle fen bilgisi, matematik ve ana dili öğretiminde özel yöntemler kullanılmalıdır.

IV. BÖLÜM

ANA DİLİ ÖĞRETİMİ

IV.1. Ana dili

Bir insanın ilk öğrendiği; anne, baba ve akrabalarının kullandığı dile, ana dili adını vermekteyiz. Ana dili denilmesinin sebebi, çocuğun dil gelişimi sırasında öncelikli yerin annede olması ve ilk kelimeleri çocuğa annenin öğretmesidir. Ana dilinde annenin yeri konusunda, dilbilimciler arasında, yaygın olarak iki görüş oluşmuştur. Bir grup dilci, ana dilin doğrudan anne ile ilgili olduğunu savunurken, diğer bir grup ise; anne kadar diğer aile fertlerinin ve yakın çevredeki insanların da büyük etkisi olduğunu görüşündedir.

Ana dilin oluşumunun, sadece çocuğun annesinden kaynaklandığı görüşünde olan Özdemir; *“Dil bilimciler, anadili teriminin anlam yükünü belirtmek ve anlamak için önce terimin yapısı içinde yer alan ana sözünden yola çıkmışlardır. Çünkü çocuğun dilsel oluşum ve gelişiminde ananın etkisi, ananın payı oldukça büyüktür. Öyle ki çocuk doğduğu ve içinde solumaya başladığı dil ortamını anasınınkiyle özdeşleyerek gelişir. Algılanan sesler, ses kalıpları, vurgulama, tonlama gibi dile özgü öğeler ananın dilinden kaynaklanır.”*³² derken, diğer bir gurup dilci; anadilin sadece anne ile sınırlı olmadığını, aile ve hatta çevrenin işin içine girdiğini iddia ederek; *“İnsanın içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dil”*³³ ana dildir demektedirler.

Aksan da; *“Anadili, başlangıçta anneden ve yakın çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen, insanların bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir”*³⁴ diye tarif etmiştir.

*“Ana dil, herhangi bir millet mensubunun henüz daha bebekken anasından, babasından yâni aile fertlerinden duyduğu sözler, kelimeler ve bu kelimelerden oluşmuş cümleleri meydana getiren kelime hazinesinin bütünüdür.”*³⁵

Her milletin kendi oluşturduğu bir dili vardır. Bir milleti tanımanın en kolay yollarından biri de diline bakmaktır. Çünkü; *“Yaşamı boyunca doğal çevresi, yaptığı*

³²ÖZDEMİR, Emin- *Anadili Öğretimi- Türk Dili (Dil Öğretimi Özel Sayısı)*, Yıl:32, Cilt: XLVII, Sayı: 379-380, Temmuz-Ağustos 1983, s.19-20

³³VARDAR, B. *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*- Ankara, TDK, 1980, s.20

³⁴AKSAN, Doğan .*Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim) 1.Cilt-2. Baskı, Ank., Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları, 2000, s.81*

³⁵ -99 Soruda Türkçe Kültürü- (Hazırlayan: İskender Pala), İst., Çocuk Vakfı Yayınları, 1994, s.10

işler ve denemeler, kullandığı araçlar, yetiştirdiği ve yararlandığı hayvanlar, uğradığı saldırılar, yaptığı savaşlar, duyduğu üzüntüler, sevinçler, ulusun diline yansır.”³⁶

Er, *“Dilin mantığına ulaşamayan, anadilinin şuuruna eremeyen çocuk, milli mantığa, milletlerin doğru düşünme sistemine, dolayısıyla millete yabancılaşır.”³⁷* diyerek çocuklarımıza vermemiz gereken eğitimin içinde anadili öğretiminin yerini gözler önüne sermektedir.

Özdemir, ana dilin önemi ve bir toplumu nasıl birleştirdiğini şöyle açıklamaktadır; *“Anadili, bireyleri birbirine bağlayan, bir toplumu gelişigüzel bir insan yığını olmaktan çıkartıp uluslaştıran en önemli etkenlerden biridir de. Aynı anadili soluyanlar, aynı anadilin havasını bilinç altına indirmiş olanlar arasında bir yakınlık doğar.”³⁸*

Türk milletinin ana dili Türkçe’dir, ancak bugün; Türk olmayan bazı devletler içinde yaşayan Türkler ana dili olarak Türkçe’nin dışında dilleri de kullandıkları görülmektedir.³⁹ Burada önemli bir tehlike söz konusudur. Çünkü bir toplumu millet yapan kültür birliği, dil değişince kopmuş olmaktadır.

Dil, kültürün en önemli unsurudur. Çünkü, dil sayesinde kültürlenme gerçekleşir ve kültür, nesilden nesile aktarılır. Bu konuda, Sinanoğlu, *“Dil gönlü yüzdüren gemidir. Toplumun, milletin gönlüne ise ‘hars-kültür’ diyoruz. Demek ki toplumun kültürünü yüzdüren gemi, gene dil.”⁴⁰* diyerek dilin kültürle olan ilişkisinin boyutunu göstermeye çalışmaktadır. Dilde baş gösteren arıza derhâl kültüre yansiyacak ve kültürel bozulma da buna bağlı olarak hızlanacaktır.

İnsanoğlu düşünürken kelimelerle düşünmek zorundadır. Dil demek pek çok ilim adamına ve aydına göre de düşünce demektir. Eğer iyi bir dile sahip değilsek, dil

³⁶ GÖĞÜŞ, a.g.e., s.1

³⁷ ERİK, Nazik. *Türkiye’de Anadil Öğretimi*- İzmir, Kültür ve Sanat Derneği Yayınları, 1991, s.6

³⁸ ÖZDEMİR, a.g.e., s.21-22

³⁹ Ukrayna’da yaşayan; Karayimler’de, Litvanya’daki; Tatarlarda, bazı Arap ülkelerinde yerleşmiş kalmış olanlarda ve çeşitli ülkelere(Özellikle Avrupa, Amerika ve Avusturalya) sonradan (genelde iş için) gitmiş olan Türklerin orada doğan çocuklarının bazılarında, anadili yerine o ülkelerin dillerinin kullanıldığı görülmektedir.

⁴⁰ SİNANOĞLU, Oktay –*Bir Nev-York Rüyası: “Bye Bye” Türkçe*- İstanbul, Otopsi Yayınevi, 2000, s.203

düşünce gücümüz de ona göre olacaktır, yani sağlıksız. “*Dil düşüncenin, düşünce dilin yaratıcısı olduğuna göre, çocuğun kişiliği de dille biçimlenmiş olacaktır.*”⁴¹

IV.1.1. Ana dili öğretimi

Yazının bulunmasından itibaren dil öğretiminin de bilinçli olarak başladığını, bundan önceleri ise çocukların, dili, çevrelerinden duyduklarını taklit şekliyle öğrendikleri ve kullandıkları söylenebilir.

Ana dili öğretimi Eski Yunan’da dili etkili ve güzel konuşma, doğru bir gramer kullanma şeklinde verilen bir eğitim faaliyeti idi. Ana dili öğretimi temel derslerden biri olarak görülüyor, önem veriliyordu.

İslâm’ın ortaya çıktığı ilk yıllarda, Hz. Ali’nin “Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum” diyerek okuma-yazmanın önemini vurgulaması ve savaşta esir alınanların on kişiye okuma yazma öğretmeleri karşılığında serbest kalmaları, o devirde Araplar’ın dile verdikleri önemi göstermektedir.

Türklerde ise, göçebe bir hayat tarzlarının olması, yazılı eserler bırakmalarını geciktirmiştir. Ancak güzel, arı bir dilleri olduğu, ortaya çıkan ilk metinlerden anlaşılmaktadır. Fakat dil öğretimi hakkında fazla bilgi, henüz yoktur.

Avrupa’da ise Yunanca ve Latince, ülkelerin dillerine yavaş yavaş temel olarak kalacak her devlet kendi dilini ortaya çıkarmaya çalışacaktı. “*XIV. Yüzyılda Dante’nin Latince karşısındaki tutumu, XVI. yüzyılda Luther’in değişik Alman lehçe ve ağızlarından ortalama bir Alman yazın dilini yaratma eylemi ana dile dönüş girişiminin ilk örnekleri sayılabilir. XIX. yüzyıldan sonda da anadili öğretimi ulusların eğitim izlenceleri içinde ağırlık kazanmaya başlamıştır.*”⁴²

Ana dili milletin tamamının ortak ürünüdür. Bu konuda Gülensoy, şöyle demektedir: “*Ana dil, bir toplumun en küçük birimi olan aile içerisinde filizlenmeye başlar, o millete bağlı insanlar arasında gelişir, zenginleşir.*”⁴³

Bir insan birden çok dil bilse bile çocukken öğrendiği ana dili ona hangi topluma ait olduğunu gösteren bir kılavuz olacaktır. “*Anadilin bu ulusal niteliği ve kişiyi ulusa*

⁴¹BİNYAZAR, Adnan .Anadili Öğretiminde Yazınsal Alanlara Açılım. *Türk Dili (Dil Öğretimi Özel Sayısı)*, Yıl:32, Cilt: XLVII, Sayı: 379-380, Temmuz-Ağustos 1983, s.65

⁴² Özdemir, Emin- a.g.e., s.23

⁴³ -99 Soruda Türkçe Kültürü- (Hazırlayan: İskender Pala), İst., Çocuk Vakfı Yayınları, 1994, s.10

bağlama gücü, eğitimindeki önemi ortaya koyar."⁴⁴ diyen Beşir Göğüş, ana dili eğitiminin millî bir eğitim olduğunu vurgulamaktadır.

Ana dili öğretiminin amaçları; zihin gücünü geliştirme, anadili beceri ve bilgileri kazandırma, toplumda sorumluluk duygusu kazandırma ve işinde başarıya ulaşmayı öğretmeyi amaçlamaktadır.⁴⁵

Ana dili öğretiminin yapıldığı okullara giriş yaşı ülkemizde "7" dir. Ancak bu yaşa kadar bölge şivesini öğrenmiş olan bir çocuğa ana dili öğretmekle okur-yazarlık ve ölçünlü dil kazandırılabilir. İmer, "ölçünlü dil"i şöyle tarif eder; "*Bir toplulukta bölgeler üstü anlaşma aracı olarak tanınıp benimsenen ve kurumlaşan dil türüdür.*"⁴⁶ Ülkemizde kullanılan İstanbul ağzı buna örnek olabilir.

Ana dili öğretiminin başka önemli bir yönü ise, diğer derslerin öğrenilecek ana dili üzerine inşaa edileceği ve ancak bu dil ile işlenebileceğidir. "*İyi okuyamayan ve okuduğunu anlayamayan bir öğrenci, örneğin sosyal bilgiler kitabının yazdığını öğrenemez; fen derslerinde de başarısız kalır. Öğrencinin ders kitaplarındaki bilgileri kavrayabilmesi için, sözcüklerin ve terimlerin anlamlarını açık ve iyi bilmeleri gerekir. Tümceyi de öğeleri, tamlama ve yargı kümeleriyle tanımalı, noktalama imlerini ,anlam yönünden değerlendirmelidir.*"⁴⁷

Ana dili öğretiminin amacı bireylere, doğru, açık ve etkili bir iletişimi gerçekleştirebilecek dilsel becerileri kazandırma, onların düşünme güçlerini geliştirme, yetkinleştirme ve toplumsallaşma süreçlerine katkıda bulunma gibi temel amaçları gütmektedir.⁴⁸

Anadili öğretiminin etkinlik alanları şunlardır;

- Dinleme
- Okuma
- Konuşma
- Yazma

⁴⁴ GÖĞÜŞ, a.g.e., s.2

⁴⁵ GÖĞÜŞ, a.g.e., s.4-6

⁴⁶ -*Dünya'da ve Türkiye'de Ana Dili Eğitimi Sempozyumu*- (Editör: Didem Güneri Öztaşbaşı), Ankara, Ankara Üniversitesi Tömer Dil Öğretim Merkezi, 1998, s.97

⁴⁷ GÖĞÜŞ, a.g.e., s.14

⁴⁸ SEVER, Sedat. *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. 3. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık. 2000. s.5.

Dinleme:

Eğitim faaliyetlerinde öğrenciler için gerekli olan ana davranışlardan biri dinlemedir. Dinleme yapmadan başkasından öğrenme çok zordur. Dinleme sayesinde bilgilerin alımı hızlı yapılabilir.49

Dinleme, işittiğimizi anlamak ve saklamak ya da işittiğimizi anlamak amacıyla dikkat harcamaktır.49

Okuma:

Okuma, insan oğlunun bilimde ve yaşamda günümüzdeki seviyeye gelmesini sağlayan yazının bir parçasıdır. Eğer okuma olmasa idi yazının bir değeri olmayacaktı.

Okuma, yazıyı sese ve düşünceye aktarma işidir.

Okuma, sözcüklerin, duyu organları yoluyla algılanıp, anlamlandırılması, kavranması ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinliktir.50

Okuma iki türlü yapılmaktadır;

- 1- Sesli okuma
- 2- Sessiz okuma

Okumanın değişik süreçleri olduğunu belirten Tazebay, “Okuma eylemi, görme ve seslendirme yönüyle fizyolojik, kavrama yönüyle de psikolojik bir süreçtir” demiştir.51 Tazebay, okumanın bir alışkanlık ve tekrar işi olduğunu vurgulayarak, okumanın bırakılması ile tamamen olmasa bile, kısmen okumanın unutulabileceğini belirtmiştir.52

İlköğretim 1981 Türkçe Programında yöntem şu başlıklar altında yer almıştır.53

Okumayla İlgili Açıklamalar: Öğrenme, büyük ölçüde okumaya dayanır. İyi okuyamayan anlayamaz, anlayamayan başarısız olur. Okuma, gözler tarafından algılanan sembollerin zihinde bir kavrama dönüşmesi ve bu kavramların ses organları ile anlam kazanmasıdır. Belirli bir konuşmaya çocukların dikkatlerini çekerek, günlük hayatımızdaki konuşmaları yazdırarak ve sınıfta taklit ettirerek okumak da, konuşur gibi

49 SEVER, a.g.e., s.9.

50 SEVER, a.g.e., s.11.

51 TAZEBAY, a.g.e.,s.8

52 TAZEBAY, a.g.e., s.8

53 İlköğretim Okulu Programı. 4. Baskı. Ankara: MEB Yayınları. 1997.

okumayı sağlayan alıştırmalar arasındadır. Örneğin, çocuklara gazete verilerek, haberleri sunan spikerlerin konuşmaları taklit ettirilebilir. Ayrıca hem okulda hem de okul dışında çocuklara sessiz okumaları için fırsatlar verilmelidir. Sözelimi, bir ders saati, bu çalışma için ayrılabilir, öğrencilere sessiz okuma sırasında; baş ve dudak hareketinin olmayacağı, kelime ve satırların parmakla veya kalemle izlenmemesi gerektiği öğretilmelidir.

Okuma Parçaları: Anlama yeteneğini geliştirmek için seçilecek okuma parçalarının başlıca üç özelliği olmalıdır. (1) Çocuk gelişim çağına, ilgi ve zevklerine uygunluğu, (2) Türk Edebiyatı'nın düzeye uygun örneklerini tanıtma amacına uygunluğu, (3) Okuma parçalarının Sosyal Bilgiler, Fen Bilgileri ve öteki derslerin konularına uygunluğudur. Bunlardan sadece birine ağırlık veren Türkçe öğretimi, bu sınıfların amaçlarına uygun düşmez. Okuma parçaları, Türkçe dersinin çeşitli etkinliklerini gerçekteştirmeye yarayacak çalışma alanı ve aracıdır

Okuma Parçaları İle İlgili Resimler: Türkçe kitaplarındaki resimler, ilgi duyma, anlama, anlatma, çocuktaki resim gelişimini biçimlendirme ve hızlandırmada etkili ve vazgeçilmez ders araçlarıdır. Okuma parçasının ünite konusuna belge olabilme niteliği taşımaktadır.

Parçanın Okunması: Öğrenciler sesli ve sessiz okumada beklenen başarıya ulaşabilmiş olmalıdırlar. Özellikle, sınıfların ilerlemesine paralel biçimde sesli okuma etkinliğinin üstünlüğu yerine sessiz okuma etkinliği de önem kazanacaktır. Öğrenciler, parçayı kavrama çalışmalarını, sınıfta sessiz okuma yoluyla sürdürürler. Sessiz okuma alışkanlığı kazanmaları için öğrencilere çeşitli serbest okuma etkinlikleri yaptırılabilir.

Konuşma:

1981 MEB Programına göre; doğru ve düzgün konuşma, iyi konuşanlar örnek alınarak ve alıştırmalar yapılarak elde edilir. Bu açıdan öğretmenin iyi bir örnek olması gerekmektedir. Ders içi ve ders dışı etkinliklerde sözlü anlatım için çeşitli oyunlar, müsامرة, dramatizasyon çalışmaları ile tanık oldukları olayları, hayali bir hikayeyi, izledikleri bir filmi anlatmak ya da gözlemine yaptıkları, inceledikleri şeylerin göze çarpan niteliklerini belirtme gibi doğal fırsatlar tanınmalıdır. Mesela, kar yağınca, caddedeki araba ve insanların hareketleri anlatılabilir. Öğrenci çekingenlik duymadan rahatça konuşabilmelidir.

Konuşma, insanoğlunun bir birleri ile iletişimini sağlayan en önemli yeteneğidir. Henüz yazı bulunmadan önce bile insanlar bu yolla bilgi alış-verişini ve aktarımını yapabiliyorlardı.

Konuşma, duygu, düşünce, tasarım ve isteklerin sözle bildirilmesidir.⁵⁴

Konuşma sayesinde, o anki duygu ve düşünceler anında karşıdakilere aktarılabilir.

Eğitim öğretim çağındaki çocuklara konuşma eğitimi çok önemlidir. Çünkü bu çağda görülebilecek her hangi bir bozukluk, ilerde insanları zor durumda bırakabilir.

Okullarımızda konuşma eğitiminde en önemli unsur kuşkusuz sürekli göz önünde olan öğretmenlerdir. Çünkü öğrenciler için kopya edilmesi en yakın kişi öğretmenleridir.

Yazma:

İnsana özgü ve insanlık tarihinin en önemli buluşlarından biri yazıdır. Yazının bulunması ile hem iletişimde kolaylıklar hasıl olmuş ve hem de bilginin saklanması ve korunması kolaylaşmıştır.

Yazmak; duyduklarımızı, düşündüklerimizi, tasarladıklarımızı, görüp yaşadıklarımızı, yazıyla anlatmaktır.⁵⁵

1981 İlköğretim Türkçe programında: Bir tasvir yazma, mektup yazma, sınıf gazetesine haber yazma gibi etkinlikler öğrenciler tarafından gerçekleştirilmelidir, denilmektedir.

Yazı şekilleri toplumdan topluma değişmektedir. Yazı, harf denilen şekillerden oluşmaktadır. Okullarda ilk öğretilen etkinlik genellikle yazı yazdırmadır. Bu, okuma-yazma derslerinde kazandırılmaya çalışılır. İlerleyen eğitim hayatında öğrencilerin sürekli çıkan yazı eğitimi iş hayatında da önemli bir yere sahiptir. Ancak son yıllarda bilgisayarların çoğalması ve internet ağının yayılması sebebiyle artık normal okuma-yazmanın yanına bilgisayar okur yazarlığı da girmiştir.

Bu etkinlik alanlarına göre yapılacak derslerde öğretmenlerin öğrencilerin durumlarına göre, dikkat etmesi gerekenler, MEB 1981 İlkokul programında; anlama, anlatma, dinleme ve dil bilgisi seviyelere olarak şöyle verilmiştir:

---

⁵⁴ SEVER, a.g.e., s.19.

⁵⁵ SEVER, a.g.e.,s.21.

2. Sınıf (8 yaş)

- * 5-8 dakikalık bir masalı veya hikayeyi dinleyebilir.
- * 5-9 dakikalık bir filmi izleyebilir.
- * Açık yazılmış basit bir hikayeyi, hikayedeki kişilerin konuşmasını canlandırarak okuyabilir.
- * 5-6 kelimelik bir soruya cevap verebilir, 4-5 kelimelik bir soru cümlesi kurabilir.
- * Düzeyine uygun bir masalı bir hikayeyi 3-5 cümle ile anlatabilir ve yazabilir.
- * Görülen, yaşanan ve izlenen bir olayı 3-5 cümle ile kısaca anlatabilir ve yazabilir.
- * 4-5 kelimelik bir soru cümlesi kurabilir ve böyle bir soruya cevap verebilir.
- * Daha önce bilinen bir masalı, bir hikayeyi resimlere bakarak 8-10 cümlesi ile sınıfça yazabilir.
- * Özel adların ilk harfini büyük harfle yazabilir.
- * Sırası geldikçe, ekleri kesme işareti ile ayırabilir.
- * Satır sonuna sığmayan kelimeleri bölebilir.
- * Virgüli, sıralama amacı ile kullanabilir.

3. Sınıf (9 yaş)

- * 8-10 dakikalık bir masalı ve hikayeyi dinleyebilir; yine aynı süredeki bir filmi izleyebilir.
- * Yaşına ve düzeyine uygun bir metni cümlelerindeki anlama ve duyguya göre ses tonunu ayarlayarak okuyabilir.
- * 5-6 kelimelik bir soruya yazılı ve sözlü olarak cevap verebilir.
- * Sınıfça yapılan bir değerlendirmeden sonra varılan sonuçları 3-5 cümle ile yazabilir.

* Görülen, yaşanan ve izlenen bir olayı bir filmi 6-7 cümle ile yazılı ve sözlü olarak anlatabilir.

* Cümlelerin sonuna anlamını dikkate alarak ünlem işareti koyabilir.

4. Sınıf (10 yaş)

* 10-15 dakikalık bir konuşmayı dinleyebilir.

* 150-200 kelimelik metinleri duraklama, vurgu ve tonlamalara dikkat ederek okuyabilir.

* Dinlediği, izlediği bir konuşmanın, okuduğu bir yazının, izlediği bir oyunun ana fikrini ve iki yardımcı fikrini anlayıp belirtebilir.

* Bilmediği kelimelerin anlamını sözün gelişinden çıkarabilir, eşsesli kelimelerin, deyim ve terim gibi kelimelerin anlamını metin içinde kavrayabilir.

* Kelimelerin çağrışım yoluyla eş ve karşıt anlamlarını bulabilir.

* Seslileri, ince ve kalın seslileri ayırabilir.

* Büyük ses uyumunu kavrayabilir.

* Cümle içinde adları, özel ad, tür adları, fiilleri tanıyabilir.

* Cümle içinde yüklem, özne ve tümleci bulabilir.

* Virgülü, noktayı, tırnak işaretini ve konuşma çizgilerini gerekli yerlerde kullanabilir.

5. Sınıf (11 yaş)

* 15-20 dakikalık bir konuşmayı dinleyebilir.

* 20-25 dakikalık bir filmi izleyebilir.

* 200-300 kelimelik metinleri doğru ve duraklama, vurgu ve tonlama yanlış yapmadan okuyabilir.

* İzlediği bir filmin, bir oyunun okuduğu bir öykünün olayların, olayların sırasını, sebep ve sonuçlarını, belli başlı kişilerinin fiziksel ve karakter özelliklerini, olayın geçtiği yerin ve zamanın niteliklerini açıklayabilir.

* Dinlediği, izlediği bir konuşmanın, filmin ve benzerlerinin, okuduğu bir gazete fıkrasının mektubun, fikir ve öykü yazılarının ana fikrini ve belli başlı yardımcı fikirleri anlayıp belirtebilir.

* Metinlerin belli başlı bölümlerini, paragraflarındaki düşünceleri sırasıyla kavrayabilir.

* Olay ve fikir yazılarını ayırt edebilir.

* Sorulara birkaç cümle ile karşılık verebilir.

* Düzeyine uygun bir filmi, okunan ya da dinlenen 200-300 kelimelik bir olay yazısını (masal, öykü, anı, gezi) kısaca sırasıyla anlatabilir; ana fikirlerini özetleyebilir.

* Yaptığı bir işi, deneyleri akış sırasıyla anlatabilir.

* Basit atasözleri ve özdeyişlerin anlamlarını açıklayabilir.

* 6-7 kelimeli bir soruya cevap verebilir ve 5-7 kelimedenden oluşan cümleler kurabilir.

* Küçük ses uyumu kurallarını doğru uygulayabilir.

* Cümle içinde, sıfatların hangi adları belirttikleri, zamirlerin hangi adların yerini tuttuklarını belirtebilir.

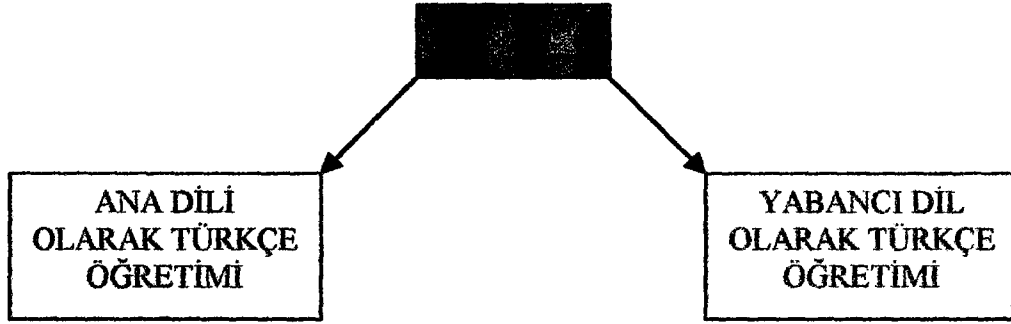
* Zarfların, fiillerin anlamları üzerindeki etkilerini fark edebilir.

* Cümle içinde, isim ve sıfat tamlamalarını küme olarak tanıyıp, tamlayan ve tamlananları ayırt ederek aralarındaki ilişkileri kavrayabilir ve bunları yerli yerinde kullanabilir.

* Bütün noktalama işaretlerini yerli yerinde kullanabilir; kelimeleri ve cümleleri doğru imlası ile yazabilir.

Türkçe öğretimi iki şekilde yapılmaktadır; “Ana dili olarak Türkçe öğretimi” ve “Yabancı dil olarak Türkçe Öğretimi”

Türkçe dünyanın en büyük dillerinden biridir, ölkemizin dünya içindeki artan önemi ile sadece Türklere değil, yabancılara da Türkçe öğretimi yapılmaya başlanmıştır. Bunun yanı sıra dışardan gelen Türklere de Türkiye Türkçe’si öğretilmektedir.

Şekil- 5. Türkçe Öğretimi Şekilleri

Ana dili öğretimi, okullarımızda programlı bir şekilde devam etmektedir. İlköğretimden yüksek öğretime kadar her kademedeki yapılan ana dili öğretimi şu isimlerle yapılmaktadır;

İlköğretimde: Türkçe

Orta öğretimde: Türk Dili ve Edebiyatı

Yüksek öğretimde: Türk Dili

Bunun dışında, Türkiye'ye okumak amacıyla gelen öğrencilere yönelik Türkçe öğretimi yapılmakta, yurt dışında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılmakta, yurt dışında kurulmuş olan Türk okullarında hem o ülkenin çocuklarına Türkçe öğretilmekte, hem de orada yaşamakta olan Türklerin çocuklarına yönelik Türkçe öğretimi yapılmaktadır.

IV.1.1.1. Türkiye'de ana dili öğretiminin tarihçesi

Türk tarihinin XI. yy.'dan önceki dönemlerinde okuma yazma öğretimi ile ilgili kesin bilgiler mevcut olmadığı için anadilinin yaygın eğitimle öğretildiği sınırlanmıştır.⁵⁶

İlk defa Uygur rahiplerinin Uygurca öğretimi ile ilgilendiklerini ve Burkancı metinlerin Uygurca'ya çevrilmesinde bu rahiplerin Kubilay tarafından görevlendirildiğini anlıyoruz.⁵⁷

⁵⁶ GÖĞÜŞ, a.g.e., s.40

⁵⁷ KARAMANLIOĞLU, Ali -Türk Dili Nereden Geliyor, Nereye Gidiyor?- İst, Hareket Yayınları, 1972, s.38

Selçuklular zamanında ise, medreselerde okunan din ağırlıklı dersler Arapça kaynaklardan okunmak zorunda olduğu için bu dille yazılmış eserler okutuluyordu, ancak eğitim dili Türkçe idi. Daha sonraları Türkçe kitaplar da yazıldı.⁵⁸

Osmanlı imparatorluğu çok geniş bir coğrafyada, değişik dinlerden ve farklı kültür ve dilleri olan pek çok milleti yönetmek durumunda idi. Devleti kuran, genişleten ve yöneten millet olan Türkler, zamanla genişleyen devletin diğer tebaası ile daha çok ilgilenmek durumunda kalmışlar, bunun sonucunda da Türk halkı ile ilgili pek çok konu ihmâl edilmiştir.

Türklerin İslâmiyet'i kabulü ve kaynakların Arapça olması sebebiyle bu dilin öğretimine önem vermişler ve çok yaygınlaştırmışlardır, edebiyat alanında çok zengin olan Farsça'dan etkilenen aydınlarımız ise bu dile yönelmiş, çok güzel eserler meydana getirmişlerdir.

Ayrıca, Arapça ve Farsça öğrenen aydınlar zamanla bu dillerden pek çok kelimeyi dilimize katmışlar ve bugün bile yapılmakta olan "Osmanlıca; Türkçe mi yoksa, Türkçe-Arapça-Farsça karışımı mı?" tartışmasına sebep olmuşlardır.

Okullarımızda, din ağırlıklı ve özellikle Kur'an-ı Kerim öğretiminin yapılması ile Türk dilinin sadece halkın konuşma dilinde ve halk şairlerinin eserleri ile sınırlı kalmasına neden olmuştur. Bu yüzden dilimizin gelişmesi ve kendine ait kuralların ortaya konulması çok gecikmiştir. Bir diğer önemli husus da, öğretimde ve edebi sahada dilimizin gelişmemesi sebebiyle dil öğretiminin olmaması çok uzun yıllar Türkçe'nin ikinci dereceden bir dil muamelesi görmesine neden olmuştur.

Osmanlı imparatorluğu Tanzimat'a kadar olan devrede eğitimi bir kamu ödevi olarak görmüyor ve bunu ancak Tanzimat Fermanı ile üstleniyordu.⁵⁹

Tanzimat'tan önceki yıllarda, sıbyan okullarında; "*Anadil Türkçenin okutulması ve öğretilmesi bu okullar için önemli değildi*"⁶⁰ zaten bu okullarda amaç "*Türkçe öğretmek değil, Kur'an okumayı öğretmektir.*"⁶¹ medreselerde de; en önemli yeri Arapça tutuyordu ve Türkçe okutulmuyordu, Enderun'da ise; Türkçe dersi Arapça ve Fransızca ile birlikte öğretiliyor ve ayrıca devşirmelere de Türkçe öğretimi yapıyordu.⁶²

⁵⁸ GÖĞÜŞ, a.g.e., s.40

⁵⁹ DEMİREL, 1999 a.g.e.

⁶⁰ DEMİREL, 1999, a.g.e., s.16

⁶¹ GÖĞÜŞ, a.g.e., s.40

⁶² DEMİREL, 1999, a.g.e., s.16

Ana dilinin bu okullarda ihmal edilmesi Türkçe üzerine olumsuz etki yaptı. Türkçe, okullarda okutulmadığı için bir bilim dalı olarak incelenmedi ve bunun sonunda da kuralları tespit edilemedi, sözcüklerin anlam ve yazımları belirlenemedi. Yeni kavramlar yapmak için anadilinden yararlanamayan aydınlar, Arapça ve Farsça'dan yararlanma yoluna gittiler. Bunların sonucunda da, dilimiz bir bilim ve yazı dili olarak gelişemedi.⁶³

*“Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki eğitim kurumlarında Türkçe öğretimi, Tanzimat dönemi ile başlar. Bu dönemde açılan rüştiyelerin eğitim programlarında anadil olarak Türkçenin öğretimine büyük ölçüde yer verildiği görülmektedir.”*⁶⁴ Bunun sebebini Gögüş, III. Selim zamanında açılan Batı tarzındaki okullarda okutulan ders kitaplarının Türkçe olması ve bunların öğrenciler tarafından anlaşılabilmesi üzerine II. Mahmut tarafından yayınlanan 5 Şubat 1839 tarihli Meclis-i Umur-u Nafia Layihası ile ikiye ayrılan okulların ikinci kademesi olan rüştiyelerde ana dili eğitimi ile ilgili dersler⁶⁵ konulmuştur.⁶⁶

Bunları kabul etmeyen ve: *“Ülkemizde anadili öğretiminin eskilere giden uzun bir geçmişi yoktur.”*⁶⁷ diyen Özdemir, Osmanlı imparatorluğu zamanındaki eğitim kurumları olan; *“sıbyan okulları, (mahalle mektepleri), Medreseler, saray okulları (Mekteb-i Enderun) anadili diye bir kavram tanımaz. Bu okullarda terimsel anlamıyla Türkçe öğretiminden söz edilemez. Anadilinin (Türkçenin) özelliklerini belirleme, kurallarını saptama gibi gereksinim de duyulmaz. Tersine bu eğitim kurumlarında okuyanlarca horlanır, aşağılanır Türkçe.”*⁶⁸ diyerek cumhuriyet öncesinde, anadili diye bir öğretimin olmadığını ve hatta ana dilimiz olan Türkçe'nin horlanmak suretiyle kenara itildiğini belirtmiştir. Akyüz'e göre ise, Tanzimat döneminde, medreseler haricindeki bütün okullarda Türkçe öğretim dili olarak benimsenmiştir.⁶⁹ Çünkü, *Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nin*⁷⁰ gerekçesinde, *“bir milletin eğitimde ilerleme sağlamasını, kendi dilinde eğitim öğretim yapmasında aramak gerekir; bir topluma yabancı dille bilim ve sanatta ilerleme yolunu göstermek zordur.”* denilmiştir. Yine

⁶³ GÖĞÜŞ, a.g.e., s.41

⁶⁴ DEMİREL, 1999, Özcan a.g.e., s.13

⁶⁵ Türkçe inşa, el yazısı, Türkçe sarf ve nahiv

⁶⁶ GÖĞÜŞ, a.g.e., s.41

⁶⁷ ÖZDEMİR, a.g.e., s.23

⁶⁸ ÖZDEMİR, a.g.e., s.23-24

⁶⁹ AKYÜZ, a.g.e., s.138

⁷⁰ 1869

Tanzimat döneminde “*dilin öğretimdeki önemi yanında, sadeleşmenin de gerektiği anlaşılmaya başlanmıştır.*”⁷¹

Ancak, 1869 yılında ilân edilen Maarif-i Umumiye Nizamnamesi’ne göre hazırlanan programlarda⁷² Türkçe’ye önemli yer verildiği görülmektedir. Ayrıca 1873 yılında açılan idadilerin açıldıkları yıllara ait bilgiler olmamasına karşın, 1892 yılına ait programında anadilinin öbür konularından başka, edebiyat ve ahlâk dersi vardı. 1911 yılında edebiyat ve edebiyat tarihi dersi koyuldu.⁷³

Yine imparatorluğun son dönemlerine doğru⁷⁴ açılan Sultaniye adındaki ortaöğretim okullarında edebiyat ve edebiyat tarihi dersi genişletildi.⁷⁵

Görüldüğü gibi Tanzimat’tan sonra giderek hızlanan bir ana dili öğretiminden bahsetmek mümkündür, fakat yeterli kitap ve geliştirilmiş bir öğretim tekniğinden mahrum oluşumuz sebebi ile çok geri kalmış olduğumuz görülmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ilköğretim I. kademedeki haftalık ders programında ana dili öğretimi ders sayısının önemli bir değişikliğe uğramamıştır.⁷⁶

IV.2. Türkçe Öğretimi

Ülkemizde ana dili öğretimi ilk okuma-yazma dersi ile başlamakta ve ilköğretimin birinci kademesinden orta öğretime kadar bu dersin adı “Türkçe” olarak isimlendirilmektedir.

Bu ders, ilköğretimin birinci kademesinde sınıf öğretmenleri tarafından yürütülmektedir. Günümüzde eğitim fakültelerinde Türkçe öğretmenliği adı altında açılan bölüm mezunları ise ilköğretimin ikinci kademesinde görev yapmaktadırlar.

Türkçe dersi bütün derslerin işlenişine kaynaklık etmesi bakımında çok önemlidir. Bu dersin pek çok amacı içinde en önemlilerinden bir tanesi hiç kuşkusuz insanlar arasında iletişimin sağlanması için gerekli olan dilin öğretilmesidir.

⁷¹ Akyüz, a.g.e., s.138

⁷² *İptidaiye ve rüştiyelerin Türkçe programlarında: elifba, kıraat, imla, hitabet, hüsn-ü hat, sarf-ı Osmani, inşa gibi bilgi ve beceri dersleri mevcuttu.*

⁷³ GÖĞÜŞ, a.g.e., s.42-43

⁷⁴ 1911’de

⁷⁵ GÖĞÜŞ, a.g.e., s.43

⁷⁶ ERZURUM, Uğur. *İlköğretim Okulları Türkçe Ders Programının Niteliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2001.

IV.2.1. Türkçe öğretimi ve önemi

Her milletin kendine has bir dili vardır ve olmalıdır. Bu dile ana dili denmektedir. Ana dili öğretim dersi olan “Türkçe” dersi ilköğretimden itibaren sistemli bir şekilde işlenmektedir.

Türkçe öğretimi, öğrencilerin düşünme ve duyu yönünden gelişmelerine yardım eder. Kelime hazinesi genişleyen ve yeni kavramlar kazanan öğrenciler; insanlara, olaylara, çevreye değişik açıdan bakma beceri ve davranışını kazanırlar. Tekişik'a göre, Türkçe öğretimi öğrencilerin;⁷⁷

1. Milli kültürümüzün değerli eserleriyle karşılaşmasını sağlayarak, milli bilincini ve milli coşkusunu,

2. Dil Bilgisi öğrenimindeki ayrıntıları inceleyerek, kuralı sezme ve kurala varma çalışmalarıyla muhakeme edebilmesini,

3. Güzel metinlerin zevkini tadararak, duygusunu ve Türk diline olan sevgisini,

4. Türlü metin incelemeleriyle doğru karar verme yeteneğini,

5. Okuma ve özellikle yazma çalışmalarıyla düşünme gücünü,

6. Söz ve yazıyla anlatım konusundaki çalışmalarla güzel konuşma ve yazma alışkanlığını geliştirir.

Türkçe dersi, öğretimin temelini oluşturan bir “araç-ders” niteliği taşıdığından, ana dilini öğrenemeyen bir öğrencinin diğer dersleri anlaması da zorlaşacaktır. Öğretmenin diğer derslerde anlattıklarını, ders kitaplarında okuduklarını anlayıp anlatabilmesi, öğrencinin anlama ve anlatım gücünü en iyi biçimde kullanabilmesini Türkçe dersinin işlenişi ile ilgilidir.⁷⁸

Türkçe dersinde başarılı olan bir öğrencinin diğer derslerden de başarılı olması beklenebilir, çünkü; okuduğunu daha iyi kavrar; dinleme ve izleme alışkanlığını kazanmış biri olarak anlama düzeyi gelişmiştir; ifade etmedeki becerisinin yüksek olması, anlatmak istediğini daha açık olarak karşısındakilere yazılı ve sözlü olarak iletebilmesine imkân sağlar.

⁷⁷ TEKIŞIK, a.g.e.

⁷⁸ KARA, Ömer Tuğrul. *Öğretimde Yaratıcı Drama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2000. s.15.

IV.2.2. Türkçe öğretiminin amaçları

Her dersin bir amacı, ve bu amaçlar doğrultusunda öğrenciye vereceği bir davranış ve bilgi vardır. Türkçe öğretiminin özel amacı, Millî Eğitimimizin genel amaçları ve ilkelerine uygun olarak, öğrencilerin;⁷⁹

1. Öğrencilere, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak;
2. Onlara, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma becerisi ve alışkanlığını kazandırmak;
3. Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kuralını sezdirmek, onları, Türkçe'yi gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek;
4. Onlara, dinleme, okuma alışkanlık ve zevkini kazandırmak; estetik duygularının gelişmesinde yardımcı olarak;
5. Türlü etkinliklere öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek;
6. Onların ulusal duygusunu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapmak;
7. Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla, Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında; Türk yurdunu ve ulusunu , doğayı, hayatı, insanlığı sevmelerinde yardımcı olmak;
8. Onlara, bilimsel , eleştirci , doğru , yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirmektir.

Türkçe öğretiminde öncelikle, ana dilimizi doğru, güzel ve severek kullanmayı öğretmek hedeflenmektedir. İlköğretim Türkçe Programının özel amaçları olan;

- Anlama,
- Anlatım,
- Dil bilgisi,

yönlerinden ilköğretim çağındaki çocukların yazı, okuma, dinleme, izleme ve konuşma gibi davranış ve becerilerinin gelişmesini sağlamaktır. Bu çalışmalar öğrencinin bütün

⁷⁹ Millî Eğitim'in genel amaçları için bkz. Ek11

eğitim ve ğretim hayatında önemli olmasının yanı sıra, toplum içinde her yerde gerekli olan bilgi ve becerilerdir.

Okuduğunu anlayamayan bir öğrencinin bütün dersleri bundan etkilenecek, merakını yazılı veya sözlü olarak ifade edemeyen ğrenci bildiği halde diğer derslerde de bilmiyor görünecek, dil bilgisinden kötü olan ğrenci kurduğu cümlelerin karışıklığı sebebiyle demek istediği Őeyleri karşısına yazılı ve sözlü olarak anlatımında zorluklar çekecektir.

IV.2.3. Türkçe ğretimin temel ilkeleri

Türkçe dersi ilk okuma-yazma, okuma, sözlü ve yazılı anlatım, dil bilgisi, yazım ve inşat gibi alanları kapsamaktadır. Bu derste öğrencilere kazandırmak istenen davranış ve beceriler öğrencilere verilirken bazı temel ilkeleri göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Türkçe dersinde öğretmenlerin daima göz önünde bulundurmalarında yarar olan ilkeler şunlardır.⁸⁰

- *Dil doğal bir ortam içerisinde öğretilmelidir.*
- *Öğretimde ocuğun kendi dilinden yararlanılmalıdır.*
- *Türkçe ğretiminde bütün derslerden yararlanılmalıdır.*
- *Değişik dil çalışmaları arasında sıkı bir ilişki kurulmalıdır.*
- *Çeşitli ders araç ve gereçlerinden yararlanılmalıdır.*

Türkçe ğretiminde bir ders içinde anlama, anlatım, dil bilgisi gibi çalışmalar bir arada yapılabilir. İsterse birine ağırlık vererek de yapabilmektedir. Bunun için iyi bir plân yapmak zorundadır.

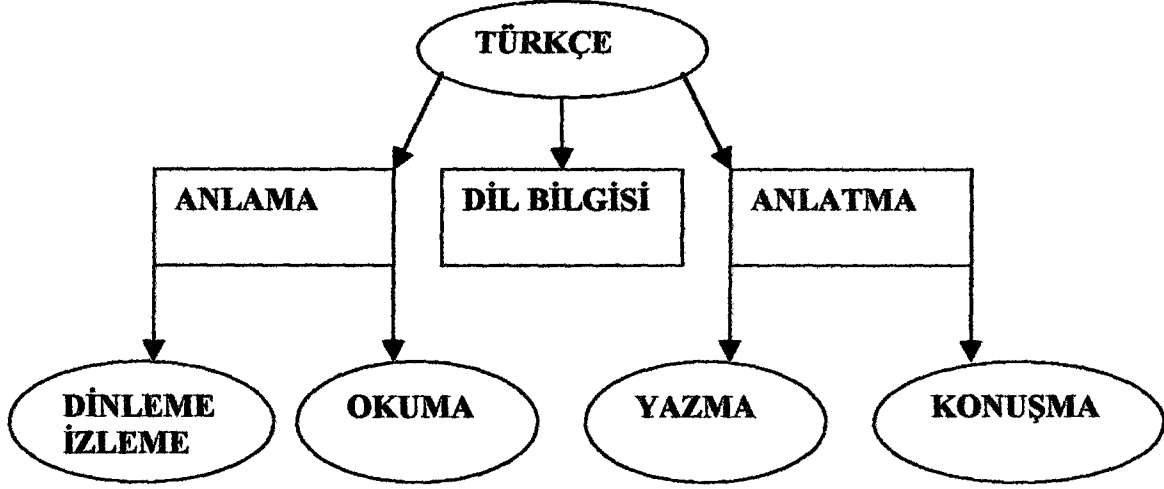
IV.2.4. Türkçe ğretimin zellikleri

Türkçe dersi ilköğretimin birinci kademesinde mihver ders olmamasına rağmen bütün dersleri etkilemekte ve diğer derslerin verimli ve amacına uygun geçmesini büyük oranda bu derste elde edilecek başarıya bağlıdır.⁸¹

⁸⁰ KAVCAR, a.g.e., s.9.

⁸¹ İlköğretimde mihver dersler: I. Kademe I. Devre: HAYAT BİLGİSİ
I. Kademe II. Devre: SOSYAL BİLGİLER ve FEN BİLGİSİ

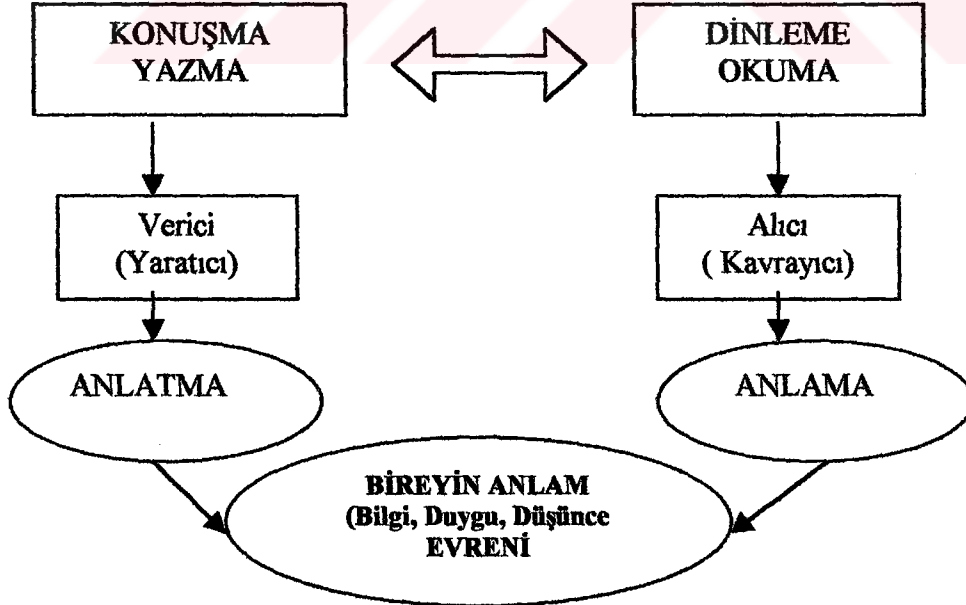
Türkçe dersi sadece bir ders olarak algılanmamalıdır. Bu derste iç içe girmiş yoğun bir içerik vardır. Şekil 7’de görüldüğü gibi anlama ve anlatmanın yanı sıra dilin kurallarının öğretildiği “Dil bilgisi” de Türkçe dersindeki ana başlıklardan biridir.

Şekil 6. Türkçe öğretiminin içeriği

Türkçe öğretimi dersi çeşitli alanlardan oluşmaktadır. Bu alanlar;

- Dinleme: Dinleme-izleme, Okuma
- Anlatma: Yazma, Konuşma
- Dil bilgisi

Şekil- 5. Anadili Öğretiminin Etkinlik Alanları⁸²

⁸² SEVER, a.g.e., s.24.

Sever, dil bilgisini bunların dışında incelemektedir. “Anadili öğretim programları daha çok öğrencilere kazandırılacak amaçları belirtir. Konu belirleme, ancak dil bilgisi ve yazın sanatı alanları için söz konusudur”⁸³ diyerek, dil bilgisinin konu alanı içerisinde incelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

1981 MEB Türkçe programına göre dilbilgisi çalışmaları: Bu etkinliğin amacı, bu alandaki bilgileri, kuralları öğrenmek değildir. Dilbilgisi etkinliklerinin amacı, doğru konuşmayı, doğru yazmayı, doğru anlamayı sağlayıcı, bu amaca yardımcı işlevsel bir dilbilgisidir. Etkinlik için çıkış noktası, okuma parçasıdır

Türkçe öğretiminde uyulması gereken ders saatleri Tablo-1.’de gösterilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere ilk 3 yılda 12 olan ders saati, daha sonraki yıllarda gittikçe azalmaktadır.

Türkçe dersi	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf
Ders saatleri	12	12	12	6	6

Tablo- 3. Türkçe öğretiminde uyulması gereken ders saatleri

Türkçe öğretiminde kullanılan yöntemlerin bazılarında araç ve gereç gerekmektedir.

1981 Programında diğer programlarda olmayan “Araç-Gereç” bölümü yer almıştır. Türkçe öğretiminde kullanılacak araç ve gereçlerden bazıları şunlardır:

- Ders kitapları
- Çeşitli yardımcı ve kaynak kitaplar
- Fotoğraflar
- Resimler
- Sözlük
- Haritalar
- Ansiklopediler

⁸³ SEVER, a.g.e., s.25.

- Yazım kılavuzu
- Afişler
- Kelime defteri
- Dergiler
- Gazeteler
- Çocuk gazetesi ve dergilerinden
- Radyo
- Teyp
- Video veya VCD
- Televizyon
- Bilgisayar
- Yansıtıcı (Data şov)
- Tepegöz
- Kuklalar
- Oyuncaklar
- Kum havuzu

IV.2.5. Türkçe öğretiminde kullanılan yöntemler

Türkçe dersi çok yönlü bir derstir. Bu bakımdan, bu dersle ilgili çalışmalar sırasında birden çok yöneme başvurulabilir. Bir ders saatinde birden fazla yöntem kullanılabilir. Yöntem ve teknikleri seçerken ve kullanırken ilkokul çocuğunun soyut tasarım ve kavramlardan çok, duyu organları ile öğrendiği gerçeğini unutmamak gerekir.⁸⁴

Türkçe öğretiminde genel öğretimde kullanılan yöntemlerin tamamına yakını kullanılabilir.

---

⁸⁴ KAVCAR, Cahit ve OĞUZKAN, Ferhan; SEVER, Sever. (1995). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi. 1995. s.16.

Türkçe öğretiminde yaklaşım ve yöntem seçerken kesin bir ayırım yapılamamaktadır. Öğretmenler genel öğretim yöntemlerini Türkçe dersine uygun hale getirerek pek çok yöntem kullanabilmektedirler.

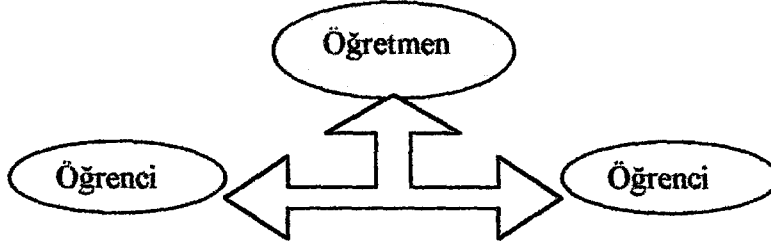
Türkçe öğretiminde en sık kullanılan yöntemler şunlardır:

- Tartışma yöntemi
- Problem çözme yöntemi
- Rol yapma yöntemi
- Soru-cevap yöntemi
- Gösterip yaptırma yöntemi
- Gözlem yöntemi
- Gezi yöntemi
- Demonstrasyon (Gösterme) yöntemi
- Benzetim yöntemi
- Oyunlaştırma (Drama) yöntemi
- Düz anlatım (Takrir) yöntemi
- Proje yöntemi
- Beyin fırtınası yöntemi
- Örnek olay yöntemi
- Küme çalışma yöntemi
- Bireysel çalışma yöntemi

IV.2.5.1. Tartışma yöntemi

Tartışma, belirlenen bir konu üzerinde öğrencilerin, fikirlerini çeşitli şekillerde açıklaması, karşı görüşe göre savunması ve bunun sonunda ortaya atılan görüşlerden bir sonuç çıkarılmasıdır.

Tartışma, bir konu üzerinde öğrencileri düşünmeye yönlertmek, iyi anlaşılmayan noktaları açıklamak ve verilen bilgileri pekiştirmek amacıyla kullanılan bir yöntemdir.⁸⁵

Şekil 6 : Tartışma yönteminin kullanıldığı sınıf ortamı

Özellikleri

- Öğretmen-öğrenci etkileşimi söz konusudur.
- Öğrenci-öğrenci etkileşimi vardır.
- Tartışma yöntemi dinleyerek ve fikir alış verişinde bulunarak öğrenmeyi tercih edenler için etkilidir.⁸⁶
- Tartışma yöntemi; dinleme, sorgulama, fikir alış-verişi ve bir konuyu değerlendirme gibi etkinlikleri içerir.⁸⁷
- Öğrencilerin bir konu hakkında derinlemesine düşüncelerini amaçlamaktadır.
- Öğrencileri sınıf içinde hareketli hale getirmek için uygun bir yöntemdir.
- Grupla çalışma tekniğidir.
- Bilgi, kavrama, analiz ve sentez düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.
- Öğrencileri düşündürücü bir yöntemdir.

Uygulanışı

- Öğretmen sınıfta tartışma ortamı hazırlarken, tartışılacak konu ya da konuları önceden belirlemeli,

⁸⁵ DEMİREL, 1999, a.g.e., s.84

⁸⁶ ÖZDEN, a.g.e., s.156.

⁸⁷ DEMİREL, 1999, a.g.e., s.84

• Eğer sınıfta topluca tartışma yapılacaksa öğretmen soruyu sorup bunu tüm sınıfın tartışmasını istemeli,

• Grup tartışması yapılacaksa önce sınıfta oluşturulacak küçük gruplar içinde tartışılmalı, daha sonra topluca tartışılmalıdır.

• Bir konu bölümler halinde ayrı ayrı gruplarda tartışıldıktan sonra toplu tartışma çalışması, ders sona ermeden mutlaka yapılmalı.

• Bir konu ile ilgili okunacak kaynak kitapların listesi önceden verilmişse o konu üzerinde tartışma sınıfta daha sonra hep birlikte yapılmalı.

• Tartışma yapılırken öğretmen tarafından şu sorulara önceden cevap bulunmalı:

- Tartışmanın amacı nedir ?
- Tartışırken hangi sorulara cevap aranacak ?
- Hangi tür çalışma tekniğine yer verilecek ?
- Tartışma için ne kadar süre ayrılacak ?
- Tartışma sonunda ne yapılacak ?
- Tartışma kurallarının uygulanmasına özen gösterilmeli. Önemli olan konunun önemi değil, tartışma kurallarının uygulaması olduğu hissettirilmelidir.

• Tartışmaya ders süresinin tamamı ayrılmamalı

• Öğrencilerin düşüncelerini rahatça ifade etmelerine izin verilmeli

• Öğrencilerin tamamı tartışmaya katılmalı, bu öğretmen tarafından sağlanmalı

• Tartışma sonuçları değerlendirilmeli ve gerekli yerler tekrarlanmalı.

• Tartışma konusu ile ilgili 4. ve 5. Sınıflarda kompozisyon yazdırılmalı.

Yararları:

• Öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerine ve bazı yeteneklerinin ortaya çıkmasına sebep olabilir.⁸⁸

---

⁸⁸ ÖZDEN, a.g.e., s.158.

- Tartışma, konunun “Niçin”ini ortaya koymaya yarayan bir yöntemdir. Geleneksel müfredat programlarını çok parçalanmış bulan öğrencilere konunun bütününe kavramada yardımcı olur.⁸⁹
- Konuları tekrarlamada, kavramada, bilgilerin hayattaki pratik değerlerini ortaya koymada etkili bir yöntemdir.⁹⁰
- Öğrenciye düşündüğü fikri açıkça söyleme ve onu savunma becerisi kazandırır.
- Öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân sağlar.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- Öğrenci katılımını artırır.
- Dersin sıkıcılığını önler.
- Diğer insanların da fikirleri olabileceğini öğrenir.
- Konuşma cesaretini kazandırır.
- İnsanlarla, değerlerle, olayların gerçekleştiği ortamın özgün koşulları ile ilgilenen öğrenciler bu, yöntemin uygulandığı derslerde daha başarılı olurlar.⁹¹

Sınırlılıkları:

- Öğrenciler arasında istenmeyen laf atmalar olabilir.
- Öğrenciler bazen yalana başvurabilirler.
- İşlenen konudan başka konulara sapılabilir.
- Utangaç olanlar için sıkıcı bir ortam olabilir.
- Hazırlıklar iyi yapılmaz ise istenen sonuç elde edilemez.
- Bazı öğrenciler, diğer arkadaşlarını değişik yollardan bastırabilir.
- Çok zaman alacak bir etkinliktir.
- Her öğrenciyi ayrı ayrı değerlendirmek zordur.⁹²

⁸⁹ ÖZDEN, a.g.e., s.156.

⁹⁰ ÖZDEN, a.g.e., s.157-158

⁹¹ ÖZDEN, a.g.e., s.156.

⁹² ÖZDEN, a.g.e. s.158.

- Kalabalık sınıflarda uygulamada çeşitli zorluklar çıkabilir.

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar

- Öğrenciler önceden konuyu ve ne yapacaklarını bilmelidir.
- “Niçin” veya “nasıl” sorularıyla tartışmaya başlanmalı; cevabı “evet” veya “hayır” şeklinde verebilecek sorulardan kaçınılmalıdır.⁹³
- Tartışma konuları güncel olmalı.
- Öğretmenin konuyu iyi bilmesi ve işlenen derse göre seçmesi gerekmektedir.
- Öğretmenin tarafsız olması gerekmektedir, öğretmen konu hakkında bilgi vermesi gerekmektedir.
- Etkin bir öğretim için, öğretmenin sınıf atmosferinde tüm iletişime açık olması gerekmektedir.⁹⁴
- Tartışmayı sınıfın bir bölümü yapıyorsa, diğer öğrencilerin dinlemeleri sağlanmalıdır.
- Sınıftaki çekingen öğrencilerin öğretmen tarafından zorla tartışmaya katılmaları onları daha da kötü etkileyebilir. Öğretmenin bu durumu önlemek için çekingen öğrencileri teşvik etmesi gerekmektedir.
- Öğrencilerin kendilerini rahat ifade edebilecekleri bir ortam yaratılmalıdır.⁹⁵
- Öğrencilerin oturma düzeninin birbirlerini göreceği şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.⁹⁶
- Tartışma bir öğrenci tarafından yönetilebilir; ancak konunun sapmasını önleme öğretmenin sorumluluğunda olması gerekir.⁹⁷
- Ders sonuna, öğretmen tartışmanın ana noktalarını özetleyerek bir sonrası için yapılacak etkinlikleri sınıfla beraber planlamalıdır.

⁹³ ÖZDEN, a.g.e. s.157.

⁹⁴ YILMAZ, a.g.e. s.176.

⁹⁵ ÖZDEN, a.g.e., s.157

⁹⁶ KARA, Ömer Tuğrul. *Öğretimde Yaratıcı Drama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2000. s.19.

⁹⁷ ÖZDEN, a.g.e., s.156.

- Öğretmen bu öğrencileri konu hakkında derinliğine çalışma yapmaya yönlendirmelidir.

IV.2.5.2. Problem çözme yöntemi

Problem çözme; İstenilen hedefe varabilmek için etkili ve yararlı olan araç ve davranışları türlü olanaklar arasından seçme ve kullanma demektir.⁹⁸

Problem çözme, teorileri test etmeyi seven, eşyanın nasıl çalıştığını merak eden öğrenciler için etkili bir öğretim yöntemidir. Bu grup öğrenciler genellikle okuldan nefret ederler. Çünkü okulda sağlanan bilgiler sadece teorik bilgilerdir; uygulama olanağı pek yoktur. Öğretim yöntemi bu grup öğrencilere “Nasıl” sorusunun cevabını sağlayabiliyor ve öğrenilen şeylerin gerçek uygulamalarını gösterebiliyorsa etkilidir. Problem çözme, bu tür öğrencilerin tercih ettiği öğretim yöntemlerindedir.⁹⁹

- Problem çözümede izlenen iki yol vardır (Tümevarım, Tümdengelim)

Bir problemi çözümede izlenen yol şöyledir;¹⁰⁰

- *Problemin farkına varma*
- *Problemin ne olduğunu tanımlama ve sıralama*
- *Problem çözümü için hipotezler oluşturma*
- *Veri toplama, toplanan verileri analiz edip yorumlama*
- *Denenceleri test edip kabul edip yorumlama*
- *Çözümü uygulama elde edilen sonuçlara göre önerilerde bulunma*

Özellikleri

- Öğrenci merkezlidir.
- Çevre ile iletişime girmeyi teşvik edici bir yöntemdir.
- Öğrencileri sınıf içinde hareketli hale getirmek içindir.
- Bilgi, kavrama, analiz ve sentez düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.

⁹⁸ DEMİREL, 1999, a.g.e., s.87

⁹⁹ ÖZDEN, a.g.e., s.162

¹⁰⁰ DEMİREL, 1999, a.g.e., s.88

Yararları:

- Öğrenci katılımını artırır.
- Dersin sıkıcılığını önler.
- Öğrenciler de bilimsel görüş ve düşünme kabiliyetini geliştirir.¹⁰¹
- Öğrenmenin kalıcılık düzeyi daha yüksektir.¹⁰²
- Dil bilgisinin matematiksel bir oyun halinde çözümüne imkân sağlar.
- Problem çözme sürecinin alışkanlık haline gelmesine yardımcı olur.¹⁰³
- Karar verme yeteneğini geliştirir.¹⁰⁴
- Gözleme, rapor etme, karşılaştırma, bilgileri düzenleme, yorumlama, değerlendirme ve özetleme gibi yeteneklerin gelişmesine katkıda bulunur.¹⁰⁵
- Öğrencide ilgi ve güdülemeyi artırır.
- Öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân sağlar.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- Problem çözme, öğrencilerin karar verme ve çözüm üretme yeteneklerini geliştirmek için kullanılan bir öğretim yöntemidir.¹⁰⁶
- Karar verirken acele etmemek gerektiğini öğretir.¹⁰⁷
- Demokratik tavır ve tutumları geliştirir.¹⁰⁸

Uygulanışı:¹⁰⁹

- Gerçek bir problem seçilerek başlanır.

¹⁰¹ BÜYÜKKARAGÖZ, 1999, a.g.e., s. 83.

¹⁰² BÜYÜKKARAGÖZ, 1999, a.g.e., s. 83.

¹⁰³ ÖZDEN, a.g.e., s.163.

¹⁰⁴ ÖZDEN, a.g.e., s.162.

¹⁰⁵ ÖZDEN, a.g.e., s.163.

¹⁰⁶ ÖZDEN, a.g.e., s.155.

¹⁰⁷ BÜYÜKKARAGÖZ, 1999, a.g.e., s. 83.

¹⁰⁸ ÖZDEN, a.g.e., s.162-163

¹⁰⁹ ÖZDEN, a.g.e., s.161.

Tablo-39. Günlük plânlarda yer alan yöntemler (3. Gün)

Yöntem adı	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	Birleştirilmiş sınıf	TOPLAM
Düz Anlatım (Takrir) Y.	2	3	1	2	1	9
Soru Cevap	4	4		1		9
Yaparak Yaşayarak Öğrenme			2		1	3
Buluş Yolu		1			2	3
Gözlem ve İnceleme		2		1		3
Tartışma				1	1	2
Gösterip Yapma			1	1		2
Oyunlaştırma	1		1			2
Uygulama				1	1	2
Dikte	2					2
Rol Yapma	1					1
Gösteri (Demonstrasyon)	1					1
Keşfetme		1				1
Dinleme İzleme					1	1
Rol Yapma	1					1
	12	11	5	7	7	42

Doküman inceleme çalışmasında, 21 sınıf öğretmenin günlük plânları incelenmiştir. Günlük plânın “Yöntemler ve Teknikler” kısmında; “Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi” olarak 9 defa, “Soru-Cevap Yöntemi” olarak 9 defa, “İnceleme Yöntemi” 6 defa, “Yaparak Yaşayarak Öğrenme Yöntemi” olarak 3 defa “Buluş Yolu Yöntemi ” olarak 3 defa, “Gözlem ve İnceleme Yöntemi” olarak 3 defa, “Tartışma Yöntemi” olarak 2 defa, “Gösterip Yapma Yöntemi” olarak 2 defa, “Oyunlaştırma Yöntemi” olarak 2 defa, “Uygulama Yöntemi” olarak 2 defa, “Uygulama Yöntemi” olarak 2 defa, “Rol Yapma Yöntemi” olarak 1 defa, “Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi” olarak 1 defa, “Keşfetme Yöntemi” olar 1 defa “Dinleme İzleme Yöntemi” olar 1 defa, “Rol Yapma Yöntemi” olarak 1 defa olarak belirtildiği tespit edilmiştir.

- Öğretmen problem hakkında öğrencilerin tartışma yapabileceği kadar bilgi sunar.
- Örnekler vererek problemi açıklar.
- Problem konusunun herkes tarafından aynı şekilde anlaşılması ve alanının daraltılması için, problemin net bir tanımı yazılır.
- Problemin çözüm amaç(lar)ı ortaya konur.
- Problemle ilgili veri toplanır ve analiz edilir.
- Öğrencilere konuyla ilgili bilgilere nasıl ulaşabilecekleri ve topladıkları verileri nasıl organize edebilecekleri konusunda rehberlik edilir.
- Elde edilen verilerle, probleme belirlenen amaçlar doğrultusunda çözüm önerileri geliştirilir.
- Çözümler test sunulur.
- Problem çözüme bütün basamaklarıyla sınıfça değerlendirilir.
- Varılan sonuç bütün sınıfça kabul edilirse problemin çözümü doğrudur.

Sınırlılıkları:

- Uzun bir hazırlık gerektirir.
- Gruplarla problem çözümü yapılacaksa; grupları belirlemede sınıfta dengesiz grupların oluşması mümkündür.
- Bütün çalışma birkaç öğrencinin omuzlarında kalabilir.¹¹⁰

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar

- Öğretmen, öğrencilerin seviyesini iyi bilmeli ki ona göre sorular hazırlayabilmeli.
- Problem ne kadar hayatta karşılaşılabilecek özellikte ise o kadar yararlı olacaktır.¹¹¹

¹¹⁰ ÖZDEN, a.g.e., s. 163.

¹¹¹ BÜYÜKKARAGÖZ, 1999, a.g.e., s. 83

- Öğretmenin problem çözmenin her aşamasında gerekli rehberlik ve danışmanlığı sağlayacak yeteneklerinin olması gerektirir.¹¹²
- Öğrencilerde oluşacak heyecan ve sıkıntı sorulara başlamadan giderilmeli ve yapılan çalışmanın bir imtihan olmadığına dikkat çekilmeli ki öğrenciler rahat olsunlar.
- Öğrenciler gerektiğinde problem çözmenin ilk basamağına dönebilmelidir.¹¹³
- Çok uzun ya da öğrenci seviyesinin altında veya üstünde sorular sormamaya dikkat edilmelidir.
- Problem öğrencilerin isteğine göre seçilmeli.
- Alternatif çözüm önerilerinin değerlendirileceği kriterleri geliştirmede öğrencilere yardımcı olunmalıdır.¹¹⁴

IV.2.5.3. Rol yapma yöntemi

Öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiliğe girerek ifade etmesini sağlayan bir öğretme tekniğidir.

Özellikleri

- Öğrencileri sınıf içinde hareketli hale getirmek içindir.
- Öğrenci merkezlidir.
- Kavrama ve analiz düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.
- Grupla yada bireysel olarak uygulanabilir.
- Öğrenmede etkilidir.

Uygulanışı:

- Öğrencilere roller dağıtılırken ilk uygulama için gönüllü öğrencilerin rol almasına özen gösterilmeli.

¹¹² ÖZDEN, a.g.e., s.163

¹¹³ ÖZDEN, a.g.e., s.162.

¹¹⁴ ÖZDEN, a.g.e., s.162.

- Roller bütün sınıfın oynaması sağlanmalıdır.
- Roller ve oynayacak kişiler belirlendikten sonra sahne düzeni öğrencilere açıklanmalı.
- Öğrencilerden rol yaparken öğrendikleri konuşma metnine kendilerinden bir şeyler katmaları söylenmeli,
- Roller oynandıktan sonra, kırıcı olmayan küçük eleştirilerle canlandırılan karakter hakkında rol yapan öğrenciyi kırmayacak eleştiriler yapılmalı. Böylece dinleme ve anlama çalışması yaptırılmış olur.
- Eleştirel öğretmen olmalıdır.
- Öğrencinin yaptığı rol değil, oynadığı karakter eleştirilmelidir.

Yararları:

- Öğrenciler arası iletişimi artırır.
- Dersi zevkli hale getirir.
- Öğrencilerin kendine güven duygusunu geliştirir.
- Öğrenci katılımını artırır.
- Öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân sağlar.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- Dersin sıkıcılığını önler.
- Düzgün cümle kullanmalarını sağlar.
- Öğrenilecek konunun kalıcılığı sağlar.

Sınırlılıkları:

- Konu ile ilgili ise bu etkinlik yapılabilir.
- Rol oynayan öğrenci ile alay edilmesi diğer öğrencilerin de etkinliğe katılmalarını engelleyebilir.
- Her öğrencinin rol yapması için zaman sıkıntısı vardır.

Öğretmenlerin Dikkat Etmesi Gereken Hususlar:

- Gönülsüz öğrenciler zorlandığında istenilen durumun tersi ortaya çıkabilir.
- Sınıfın dinlemeye hazır hale getirilmesi gerekmektedir.
- Öğrencilerin ellerindeki metni düz yazı gibi okumalarının önüne geçilmelidir.
- Öğrencilerin birbirleri ile alay etmeleri engellenmelidir.
- Yapılacak rollerde uygunsuz sözler ve ifadeler kullanılmamalıdır.

IV.2.5.4. Soru-cevap yöntemi

Sokrat yöntemi olarak da bilinmektedir.

Soru, öğretimde anlatım yöntemi gibi en çok kullanılan yöntemlerden biridir. Her derste kullanılan ara değerlendirme şeklindeki soru sorma ile karıştırılmaması gereken bir tekniktir. Bu yöntem dersin işlenişinin soru sorarak yapılmasıdır. Soru cevap yönteminin şimdiki uygulaması, genellikle tartışma ve değerlendirme şeklindedir. Burada diyalogdan ziyade, çok kişi arasında sistemli bir fikir alış-verişi söz konusudur.¹¹⁵

Sınıf içi uygulamalarda en yaygın kullanılan tekniktir. Öğrencilere, düşünme ve konuşma alışkanlıkları kazandırmayı amaçlayan bir tekniktir.¹¹⁶

Önceden hazırlanmış soruların öğretmen tarafından sınıfa sorulması ya da öğrenciler tarafından arkadaşlarına sorulması şeklinde olmaktadır.

Ama tercih edilen, soruları öğrencilerin birbirlerine sormasıdır.¹¹⁷

Özellikleri:

- Öğrencileri sınıf içinde hareketli hale getirmeyi sağlar.
- Her derste uygulanabilecek bir yöntemdir.
- Bilgilerin kalıcılığını artırır.

¹¹⁵ KARA, a.g.e, s.18.

¹¹⁶ DEMİREL, a.g.e., s.93

¹¹⁷ KAVCAR, a.g.e., s.19.

- Öğrencilerin dinleme yeteneklerini geliştirir.
- Bilgi ve kavrama düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.
- Öğrencilere doğruyu buldurmayı amaçlayan bir etkinliktir.

Uygulanışı:

- Öğretmen ders hazırlığı yaparken, kendi soracağı ve öğrencilere sorduracağı soruları günlük planda belirtir.
- Sorular bazen sınıf ortamında ortaya çıkar, düşünmeleri için fırsat verilmelidir..
- Soruları sormadan önce, sınıfın sorularının olup olmadığını öğrenir.
- Varsa, bu sorulara öğrencilerin cevap vermeleri sağlar.
- Öğrencilerin cevaplarının doğruluğunun açıklanması işi tekrar soruyu soran öğrenciye yaptırılır.
- Öğretmen gerekli düzeltmeleri yapar.
- Soruların kesin cevapları, sınıfın cevaplarından çıkartılır.

Yararları:

- Öğrenci-öğretmen iletişimini artırır.
- Öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân sağlar.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- Öğrencilerin derse katılmalarını sağlar.
- Öğrenilecek konuyu derinlemesine inceleme fırsatı verir.
- Öğrenmeyi pekiştirir.
- Sınıfta az konuşan öğrencilerin de çekingenliklerini atmalarını sağlar.
- Araç-gerece ihtiyaç olmadığı için her zaman kullanılabilir.

Sınırlılıkları:

- Öğretmenin hazırlığına bağlıdır.
- Soruların sürekli sorulması sınıf ortamını sıkıcı hale getirebilir.
- Öğrencilerin hepsi soru sormaya istekli olmayabilir.

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar:

- Sorular, sınıfın genelini kapsamalıdır.
- Öğrencilere soruları cevaplamaları için yeterli zaman verilmelidir.
- Öğrencilerden öncelikli olarak gönüllü olanlara söz verilmeli
- Yanlış cevap veren öğrenciler azarlanmamalı, sınıf içinde küçük düşürücü davranışlardan kaçınılmalıdır.
- Doğru cevaplar anında pekiştirilmelidir.
- Yanlış cevapların doğrusu söylenerek düzeltilmelidir.
- Doğru cevapların verilmesi için ipuçları kullanılmalıdır.
- Öğrencilere bire bir sorulan sorularda soru, oturma sırası, numara sırası vb. göre değil karışık yolla sorulmalıdır.
- Soruları öğretmen sorduğu gibi, öğrencilerin öğretmene ya da öğrencilerin öğrencilere sormaları sağlanmalıdır.

IV.2.5.5. Gösterip yaptırma yöntemi

Bir işlemin uygulanmasını, bir araç ve gerecin kullanılmasını açıklayarak göstermek ve sonra da öğrenciye alıştırmalarla ve uygulatılarak öğretme yoludur.¹¹⁸

“Bu teknikte hedef davranışlar ya devinışsel alanda, ya da bilişsel alanın en az uygulama düzeyinde olmalıdır. Öğrenciler önkoşul davranışlara sahip değilse, gerekli araç- gereç yoksa, bu teknik kullanılamaz.”¹¹⁹

¹¹⁸ DEMİREL, 1999, a.g.e., s.50.

¹¹⁹ SÖNMEZ, a.g.e., s.242.

Özellikleri

- Gösteri öğretmen merkezli, yapma işlemi öğrenci merkezlidir.¹²⁰
- Bu yöntem daha çok öğrencilerin devinişsel becerileri kazanmalarında etkilidir.
- Öğrenciler, becerileri yaparak yaşayarak öğrenirler.

Uygulanışı

Gösterip yaptırma tekniği şöyle uygulanmaktadır,¹²¹

- Kazandırılacak beceriler, önce öğretmen tarafından yapılarak öğrencilere gösterilmeli
- Her öğrenciye istenilen beceriyi kazanması için yeterli zaman verilmeli ve tekrar yapma şansı verilmeli,
- Gösteri alanında kullanılacak görsel materyaller önceden hazırlanmalı,
- Beceriler aşamalı olarak öğrencilere öğretilmeli, bir beceri tam olarak öğretilmeden diğer beceriye geçilmemeli.
- Öğrencilere basitten zora ilkesi ışığında beceriler öğretilmeli¹²²
- Sınıfta veya atölyede her türlü tedbirler alınmalı ve yeterli araç gereçler bulunmalı.
- Dersin yapılacağı yer önceden kontrol edilip öğretime hazır hale getirilmelidir.
- Yapılacak iş, öğretilecek davranış, çözülecek sorun sınıfa sunulmalı, ardından bunların işlem basamakları sırayla aşamalı olarak tahtaya yazılmalıdır.
- Ders sürecinde bu yazılar tahtada durmalı ve bunları öğrenciler de defterlerine yazmalıdır.
- Öğretmenler bir yandan yazılanları defterden kontrol etmeli ve yanlışları düzeltmeli, eksikleri tamamlamalıdır.
- Öğretmen yapacağı işin bilincinde ve bilerek yapması gerekir.

¹²⁰ DEMİREL, 1999, a.g.e., s.87

¹²¹ SÖNMEZ, , a.g.e., s.242.

¹²² DEMİREL, 1999, a.g.e., s.87

Yararları

- Öğrenciler, bilgilerini kullanmayı öğrenirler.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- Ders akışını zevkli hale getirir.
- Öğrencilerin katılımını artırır.
- Görerek öğrenmeyi sağlar.
- Yaparak öğrenmeyi sağlar.

Sınırlılıkları:

- Bütün öğrencilere uygulanması çok zaman alabilir.
- Öğretmen hazırlığının iyi olmasına bağlıdır.
- Her derste uygulanması mümkün olmayabilir.

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar

- Öğretmen hazırlığının çok iyi yapılmasına dikkat edilmelidir.
- Öğrencilere önce basit, kolay ve yapabilecekleri işler yaptırılmalıdır.¹²³
- Gösterim yapılırken önce öğretmenin açıklama yapması sonra kendinin yapması ve sonra da öğrencilere yaptırması gerekmektedir.
- İstekli öğrencilerden başlanmalıdır.
- Öğretmenin sınıf ortamını iyi düzenlemesi gerekmektedir.

IV.2. 5. 6. Gözlem yöntemi

Herhangi bir olayı veya o olayda yer alan herhangi bir varlığı belirli bir amaçla plânlı olarak incelemeye gözlem denir.¹²⁴

Gözlem; bir olayı, bir nesneyi ya da bir gerçeği daha iyi anlamak için, bu şeyi bütün çıplaklığı ile istenen yönde inceleme ve izleme işidir.¹²⁵

¹²³ DEMİREL, Özcan. Genel Öğretim Yöntemleri. 2. Baskı. Ankara: Usem Yayınları. 1996. s.50.

¹²⁴ OKTAY, Kenan. Ev Ödevi Hazırlama Teknikleri. Ankara: Seçkin Ofset. 1989. s.31

Gözlem çalışmaları İlköğretimin ikinci devresinde öğrencilerin, okuma çalışmalarına hazırlık amacıyla konuda geçen canlı yada cansız nesnelere, kişileri, olayları gözlemlemeleri şeklinde de yararlı olur.¹²⁶

Gözlem çeşitleri şunlardır.¹²⁷

- Uzun süreli gözlem
- Kısa süreli gözlem
- Ani gözlem
- Araçlı gözlem
- Doğrudan gözlem
- Yerinde gözlem
- Uzaktan gözlem

Uzun süreli gözlem: Bir eşya, olay veya canlı hakkında belirli zamanlarda bilgi alarak, o şeyle ilgili geniş bilgi toplamak için yapılan, uzun zamana yayılan gözlemdir.

Örnek

Yakında bulunan bir ağaçta, bahar geldiğinde, ne gibi değişikliklerin olduğunun gözlenmesi. Bu gözlemlerin haftada bir kayıt edilmesi.

Kısa süreli gözlem

Zaman bakımından kısa, ancak görülmek istenilenin tam olarak görüldüğü gözlemdir. Burada amaç kısa sürede de olsa bir konuda tam olarak bir bilgi edinmektir. Bu gözlem sonunda öğrencilerden sözlü yada yazılı olarak gördüklerini anlatmaları istenir.

Örnek

Bir işyerinin, bir tarihi eserin, bir spor müsabakasının gözlenmesi.

Ani gözlem

¹²⁵ KAVCAR, Cahit ve OĞUZKAN, Ferhan; SEVER, Sever. (1995). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi. 1995. s.23.

¹²⁶ KAVCAR, Cahit ve OĞUZKAN, Ferhan; SEVER, Sever. (1995). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi. 1995. s.23.

¹²⁷ OKTAY, Kenan. *Ev Ödevi Hazırlama Teknikleri*. Ankara: Seçkin Ofset. 1989. s.31

Bir rastlantı sonucu yapılan gözlemdir¹²⁸. Bu gözlem her an her yerde olabilir ve önceden haberdar olunmayabilir.

Özellikleri:

- Öğrencinin etkin olduğu bir yöntemdir.
- Öğretmenin rehberlik ettiği bir yöntemdir.
- Öğrenme için etkili bir yöntemdir.
- Kavrama, analiz ve sentez düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.
- Ders içi ve ders dışı olarak yapılabilir.

Uygulanışı:

- Öğretmen öğrencilerin ilgisi ve dersin ihtiyacına göre öğrencilerle gözlenecek konuyu kararlaştırır.
- Öğrencilere kararlaştırılan konu ile ilgili ön bilgi sunulur.
- Yapılması gereken işler planlanır.
- Gözlem için gerekli izinler alınır.
- Öğrencilere yapacakları işlemler not ettirilir.
- Gözlem sınıfın veya okulun dışında olacak ise, gözlem yapılacak yere gidilir.
- Gözlemlerde öğrencilere not tutmaları gereken yerler hatırlatılır.
- Vakit buldukça gerekli açıklamalarla bilgi akışının da devamı ve pekişmesi sağlanır.
- Gözlem sonucu yazdırılır.
- Sınıfta yazılı veya sözlü olarak anlatım yaptırılır.
- Gerekli düzeltme ve açıklamalar öğretmen tarafından yapılır.
- Zaman müsait ise konu üzerinde öğrencilerin görüşleri tartışma ortamında tekrarlatılır.

---

¹²⁸ OKTAY, a.g.e., s.31

- Eğer bir canlı gözlenecekse, sınıf ortamına getiril ve belirli süre hareketleri gözlenir. Eğer cansız bir varlıksa bütün sınıfın alıp incelenmesi gözlem yapması, sağlanır. Not tutturulur.

Yararları:

- Öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân sağlar.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- Bu tür yöntemler sayesinde çocuğun çevresi ve tabiatla, eşya ve hayvanlarla yüz yüze gelmesi sağlanmış olur.¹²⁹
- Bilimsel düşünme gücünü geliştirir.
- Öğrenci katılımını artırır.
- Dersin sıkıcılığını önler.
- Canlıları koruma alışkanlığı kazandırır.
- Çevre – eğitim ilişkisini sağlar.
- Kişileri daha dikkatli yapar.¹³⁰
- Öğrencilerin konuya ön hazırlık yaparak gelmelerine yardımcı olur.
- Kişiye araştırma, inceleme alışkanlığı kazandırır.¹³¹

Sınırlılıkları:

- Sınıf dışında yapılacak gözlemler için yerine getirilmesi gerekli işlemler uzun sürebilir.
- Zaman alıcı bir yöntemdir.
- Gözlenecek olay ya da nesne her zaman istenildiği gibi olmayabilir.
- İstenilen sonuçlar elde edilmeyebilir.
- Sınıf içi gözlem için dikkatli olmak gerekmektedir.

¹²⁹ KARANLIKTAGEZER, Nusret. *Türkçe Öğretim Rehberi*. 2. Baskı. Ankara: Ünlü Matbaa ve Zarf Sanayii. 1973. s.50

¹³⁰ OKTAY, a.g.e., s.31

¹³¹ OKTAY, Kenan. a.g.e., s.31

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar:

- Gözlemin neden yapılacağı, nasıl yapılacağı ve beklentilerin ne olduğu öğretmen tarafından öğrencilere iyice anlatılmalıdır.
- Gözlemin nasıl yapılacağı öğretmen tarafından önceden öğrencilere kavratılmalıdır.
- Eğer okul dışında bir yere gözleme gidilecekse önceden ailelerden ve gerekli resmi kurumlardan izin alınmalıdır.
- Gözlenen şey ile ilgili olarak gözlem sonunda bir rapor isteneceği öğrencilere duyurulmalı ve gözlem bittikten sonra da bu rapor yazdırılmalıdır.

IV.2. 5. 7. Gezi yöntemi

Gezi okul ve sınıf içinde yapılan eğitsel çalışmaları tamamlamak ve yaşamla bağlantısını kurmak amacıyla yapılan ziyaretlerdir.¹³²

Gezi çok yönlü ama zaman alıcı bir faaliyettir. Gezi öncesinde, sırasında ve sonrasında konu ile ilgili pek çok etkinlik yapılabilir.

Geziler, öğrencilerin okulu sevmesi ve okula bağlanması için iyi birer fırsattır. Gezide ve gidiş-gelişte yapılan etkinlikler (marşlar, şarkılar, oyunlar) öğrenciye zevkli gelecektir.¹³³

Özellikleri:

- Öğrenci merkezlidir.
- Derslerin sıkıcılığını önleyebilmek için kullanılacak bir yöntemdir.
- Okul dışında yapılabilecek bir etkinliktir.
- kavrama, analiz ve sentez düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.

¹³² DEMİREL, Özcan. a.g.e., s.126

¹³³ ALPEREN, a.g.e., s.53

Uygulanışı:

- Gezi plâni yapılır.¹³⁴
- Gerekli izinler alınır.
- Katılacak öğrencilerin velilerinden izin alınır.
- Gidilecek yolun uzunluğuna göre araç ve malzeme temin edilir.
- Gezi hakkında ön bilgi verilir.
- Amaçlar söylenir.
- Gezi güzergâhı hakkında bilgi verilir.
- Gezi yerinde uyulacak kurallar hatırlatılır.
- Gezi yerinde görevli öğrenciler varsa sınıfa sunulur ve görevleri açıklanır.
- Gezi yerinde gerekli bilgi sunulur.
- Öğretmen tek ise, dönüşte; gezi yerinden araca en son binen kişi olmalıdır.
- Gezini dönüşü gezi hakkındaki görüşler alınır.
- Yazılı ya da sözlü olarak gezi hakkında, öğrencilerden yaşadıklarını ve öğrendiklerini anlatmaları istenir.
- İlerleyen günlerde, yeri geldiğinde geziye atıfta bulunularak önemli bilgiler tekrarlanır.
- Gidilen yerin özelliği belirtilir. Çevre incelemesi yapılır. Nasıl davranılması gerektiği açıklanır.

Yararları:

- Öğrencilere öğrendikleri bilgileri yerinde görme imkanı sağlar.
- Öğrenciler olayları daha somut bir şekilde algırlar.
- Öğrenci katılımını artırır.
- Estetik duygu gelişimini sağlar.¹³⁵

---

¹³⁴ Bkz. Ek-6. Gezi Plâni

- Dış dünyanın gerçekleriyle ile tanışma fırsatı verir.
- Dersin sıkıcılığını önler.
- Yeni kelime öğrenmelerini sağlar.¹³⁶
- Öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân sağlar.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- Öğrenci-çevre iletişimine imkân sağlar.
- Öğrencileri kısa bir süre de olsa derslerin baskısından kurtarır.
- Öğrencilerin sosyalleşmesini sağlar.
- Öğrencilerin kendisine güven duygusunu geliştirir.

Sınırlılıkları:

- Uzak yere gidilirken, araç gereklidir.
- Masraflı olabilir.
- Her mevsimde gezi yapılamaz.
- Zaman alıcı bir faaliyettir.
- Ön hazırlık yapılmazsa istenen verim ve sonuç alınmayabilir.
- Bazı öğrenciler gezi yerini beğenmeyebilir.
- Organizasyon iyi yapılmamışsa sorunlar çıkabilir.
- Kalabalık bir öğrenci grubuyla gidilmişse, kontrolde zorlanmalar olabilir.

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar:

- Öğretmen ön hazırlığı iyi yapılması gerekmektedir.
- Gezi planı mutlaka yapılmalıdır.
- Gezilecek yeri (mümkünse) öğretmenin önceden gezmesi gerekmektedir.

---

¹³⁵ ALPEREN, a.g.e., s.53.

¹³⁶ ALPEREN, a.g.e., s.53.

- Öğretmenin sürekli, öğrencileri gözetim altında tutması gerekmektedir.
- Öğretmen, öğrencilerin gezi sırasında mahalli ağızla konuşmalarını önlemelidir.¹³⁷
- Öğrenilecek konu ile ilgili olmasına dikkat edilmelidir.

IV. 2. 5. 8. Demonstrasyon (gösterme) yöntemi

Gösteri yöntemi de denmektedir.

Bu yöntem, belli olgu ve olaylara ilişkin ilkeleri belirtmek, bir takım becerileri ve uygulama yollarını öğretmek amacıyla bir şeyi öğrencilerin önünde yaparak, göstererek öğretme işidir.¹³⁸

İzleyici grubun önünde bir işin nasıl yapılacağını göstermek yada genel ilkeleri açıklamak için başvurulan bir tekniktir.¹³⁹

Gösteri sınıf içinde öğretmen yada kaynak kişi tarafından yapılabilir. Öğrencilerden de yararlanılabilir. Gösterme göze ve kulağa hitap ettiği için öğrenmede kalıcılığı sağlar. göstermede resimler, çizimler, haritalar ve fotoğraflardan sıkça yararlanır.

Özellikleri

- Bilgi ve kavrama düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- İşitsel ve görsel bir öğretim ortamı sağlar.¹⁴⁰

Uygulanışı

- Öğretmen gösteride kullanacaklarını sıraya koyarak hazırlamalı.¹⁴¹
- Sırası gelen harita, maket, eşya gösterilerek ders anlatımı gerçekleştirilir.
- Mümkünse bir öğrenciye tekrarlatılır.¹⁴²

¹³⁷ ALPEREN, a.g.e., s.54.

¹³⁸ KAVCAR, a.g.e., s.21.

¹³⁹ DEMİREL, Özcan. a.g.e., s.92

¹⁴⁰ KAVCAR, a.g.e., s.21.

¹⁴¹ BÜYÜKKARAGÖZ, 1999, a.g.e., s.104

Yararları:

- Görsellik sayesinde öğrenme daha kolaylaşır.
- Öğrenci katılımını artırır.
- Konuşma becerilerini artırır.¹⁴³
- Dersin sıkıcılığını önler.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- Ders öncesinde öğrencilerin araç gereç temin etme sırasında hayatta gerekli bazı beceri, tutum ve özellikleri kazanmaları sağlanmış olur.

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar:

- Tüm öğrenciler iyi duyup görebiliyor mu ? Öğretmen dikkat etmeli.
- Gösteri sırasında öğrencilere bilinmeyen kavram veya kelimeler açıklanmalı.
- Bazı sorularla öğrencilerde merak uyandırılmalı, öğrencilere tahmin yürütmeye izin verilmeli.
- Öğrenciler soru sormaya teşvik edilmeli
- Öğretmen merkezli olabilir, dikkat edilmesi gerekir.
- Öğrenciye de araç-gereçleri kullandırmalıdır.¹⁴⁴

IV. 2. 5. 9. Benzetim yöntemi

Sınıf içinde öğrencilerin bir olayı gerçekmiş gibi ele alıp üzerinde eğitici çalışma yapmalarına olanak sağlayan bir öğretim tekniğidir. Bu teknikte gerçek durumların önemli boyutları, ya bir modelde özel olarak, ya da diyagram halinde, resimler ve diğer sembolik yollarla belirlenmektedir. Uygulamada zaman ve mekan genel olarak sınırlanmakta ve yaratılmak istenen gerçek durumun anlamlı yönleri seçilmektedir.

¹⁴² BÜYÜKKARAGÖZ, 1999, a.g.e., s.105.

¹⁴³ ALPEREN, Nusret. *Türkçe Konuşma (Güzel Konuşma, Okuma ve Yazma) Öğretim Rehberi*. İstanbul: MEB Yayınları. 1990.

¹⁴⁴ BÜYÜKKARAGÖZ, 1999, a.g.e., s.105.

Pilotların uçuş öncesi yapay olarak uçmalarını sağlayan bir ortamın oluşturulması, tıpta kadavra üzerinde çalışma benzetim yöntemine birer örnektir¹⁴⁵

Özellikleri:

- Öğretmenin gerçek hayatla bağ kurmasıdır.¹⁴⁶
- Öğrencilerin anlayacağı bir yöntemdir.
- Bilgi ve kavrama düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.

Uygulanışı:

- Öğretmen gerekli ön hazırlıkları yapar.
- Öğretmen bu tekniği uygularken öğrencilere rolleri dağıtır.
- Olayı tanıtır,
- Amaç, gerekirse belirtilir.
- Oyuna katılacak olanları belirler,
- Gerekli açıklamaları yapar,
- Oyun tüm sınıfa izlenir,
- Sonuç değerlendirilir.

Yararları

- Öğrencilerin derse katılımlarını artırır.
- Öğrenmeyi soyutluktan kurtarır.
- Dersin sıkıcılığını önler.
- Yapararak yaşayarak öğrenmeyi sağlar.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- Sözel dil gelişimini artırır.

¹⁴⁵DEMİREL, 1999, a.g.e., s.111

¹⁴⁶DEMİREL, 1999, a.g.e. , s.111

Sınırlılıkları

- Masraflı olabilir.
- Bütün öğrencilerle yapılması çok zaman alabilir.
- Her derste kullanılamaz.
- Uzun sürdüğü zaman sıkıcı olabilir.

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar:

- Gözlemci olarak onların dışında kalmalı.
- Problem çözme ve karar verme sürecine katılmamalı.
- Benzetimin gerçek ortamdan bir örnekte yapılması gerekmektedir.¹⁴⁷

IV. 2. 5. 10. Oyunlaştırma (Drama) yöntemi

Oyunlaştırma yöntemi, drama ya da dramatize etme yöntemi olarak da adlandırılmaktadır.

Dram, Yunanca'da "eylem", darama ise "yaşam biçimi" anlamına gelmektedir. Eğitimde drama Fransa'da başlamıştır. J.J. Rousseau bu yeniliğin kurucusu sayılmaktadır. Rousseau, dramayı yaygınlaştırmak için festivalleri kullanmak gerektiğini belirtmiş ve katılımcı drama ile oyunda gerçek duyguların yaşanması gerektiğini öne sürmüştür. Rousseau'ya göre seyircilerin kendi kendilerini eğlendirmeleri yararlı bir etkinliktir.¹⁴⁸

Drama (Oyunlaştırma), öğrenciler hangi durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini yaşayarak öğrenmelerini sağlayan bir öğrenme tekniğidir.¹⁴⁹ Oyun çocuğun hayatıdır. Çocuk oyun sayesinde hayattan zevk alır ve kendini hayata hazırlar. Düşünce dünyası ve kişiliği oyunlarda ortaya çıkar ve gelişir. Çocuk oyunla toplumsallaşır.

¹⁴⁷ DEMİREL, 1999, a.g.e., s.111

¹⁴⁸ NUTKU, Özdemir. *Dram Sanatı*. İstanbul: Kabalca Yayınevi. 1998.

¹⁴⁹ DEMİREL, 1999, Özcan. a.g.e., s.96

“Çalışmanın temel amacı, bireyin kendini ifade edebilmesi, yaşamı çok yönlü algılaması, araştırma istek ve duygusunun geliştirilmesi ve yaratıcı kılınmasıdır.”¹⁵⁰
Aynı zamanda oyun sayesinde öğretmen çocuğun gerçek durumunu daha net görebilir.

Özellikleri:

- Öğrencileri sınıf içinde hareketli hale getirmek içindir.
- Analiz ve sentez düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.
- Grupla çalışma tekniğidir.
- Öğrenci merkezlidir.
- Bir metin konusu oyunlaştırılarak gerekli davranışlar sağlanabilir.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- Öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân sağlar.

Uygulanışı:

- Oyun hakkında bilgi verilir.
- Gönüllülere roller dağıtılır.
- Sınıfa açıklamalar yapılır.
- Amaç vurgulanır.
- Sonunda değerlendirme yapılır.

Yararları:

- Öğrenciler arası iletişimi artırır.
- Oyun: dil, bilişsel, sosyal, motor ve özbakım gelişimin yansıtıldığı bir etkinliktir.
Çocuk kendisini oyunla geliştirir.¹⁵¹
- Etkili ve dikkatli dinleme yeteneğini geliştirir.

¹⁵⁰ YILMAZ, a.g.e., s.174.

¹⁵¹ GÖNEN, Mübeccel ve DALKILIÇ, Nursel Uyar. **Çocuk Eğitiminde Drama: Yöntem ve Uygulamalar**. İstanbul: Epsilon Yayıncılık. 1998. s.30.

- Öğrencilerin kendine olan güvenini artırır.
- Anlama yeteneğini artırır.
- Yaratıcılığının gelişmesini sağlar.
- Akıcı konuşmayı geliştirir.
- Öğrenci katılımını artırır.
- Dersin sıkıcılığını önler.
- Dile hakimiyeti ve iyi ifade yeteneğini geliştirir.
- Bilgilerin etkin kullanımını sağlayarak onları pekiştirir.¹⁵²

Sınırlılıkları:

- Araç-gereç gerektiren oyunlar önceden hazırlık ister.
- Bütün öğrencilerin aynı anda sınıf ortamında oyuna katılabilme durumları kısıtlıdır.
- Öğretmenin, oyunu önceden planlaması gerekmektedir. Yoksa istenmeyen durumlar ve başarısızlıklarla karşılaşılabilir.

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar:

- Yönetmen olarak oyunun dışında kalmalı.
- Yapılması gereken hazırlıkları takip eder.
- Gerekli yerde oyun iyi olabilir ama sürekli olursa ders işlenişi aksayabilir.
- Öğrencilerin oyunda görev alırken istekli olmalarına dikkat etmeli.
- Görev yapma konusunda isteksiz olanların ilgisini çekmeye çalışmalıdır.
- Oyunun oynanabilmesi için sınıf ortamını iyi düzenlemeli.
- Oyunu bütün öğrencilerin seyretmesini sağlamalı.
- Ön hazırlığın çocuklarla yapılması daha faydalıdır.

¹⁵² DEMİREL, 1999, a.g.e., s.96

IV. 2. 5. 11. Düz anlatım (takrir) yöntemi

Anlatım ya da takrir yöntemi olarak da adlandırılmaktadır.

Anlatım (takrir), çocuklarda iç dilin gelişmesi için önemli bir yöntemdir. konuşan öğretmeni dinleyen çocuk bunu taklit edecektir. Doğru ve güzel konuşan öğretmeni taklit eden öğrenci de doğru ve güzel konuşacaktır.

Anlattım yöntemi, derse giriş yaparken konuyu özetlerken ya da bir konuyla ilgili bilgi aktarılırken kullanılır. Daha çok sunuş yoluyla öğretme yaklaşımında ve bilgi düzeyindeki davranışların kazandırılmasında kullanılır.¹⁵³

Öğretmenin sınıfa bilgi sunması ve gerekli açıklamaları yaparak dersi işleridir.

Özellikleri:

- Anlatma yöntemi, öğretmen merkezli bir öğretme yöntemi olup daha çok öğretmenin bilgiyi öğrenenlere aktarması sürecini içermektedir.¹⁵⁴
- Bu yöntem derse giriş yapılırken konuyu özetlerken ya da bir konuyla ilgili bilgiyi aktarırken kullanılır.
- Bilgi düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.¹⁵⁵
- Öğretmen merkezlidir.
- Aynı anda çok sayıda kişiye bilgi aktarılır.
- Dinleyenler konu ile ilgili organize bir görüş kazanır.
- Öğrencilere kısa zamanda çok bilgi verilir.¹⁵⁶
- Öğretmenin daha hareketli olduğu bir yöntemdir.

Uygulanışı:

- Anlatılacak konu hakkında öğretmen ön hazırlık yapar.
- Konunun ne işe yarayacağı hakkında öğrencileri bilgilendirir.

¹⁵³ DEMİREL, a.g.e. 82

¹⁵⁴ DEMİREL, a.g.e., s.82

¹⁵⁵ ALPEREN, ALPEREN, Nusret. *Türkçe Konuşma (Güzel Konuşma, Okuma ve Yazma) Öğretim Rehberi*. İstanbul: MEB Yayınları. 1990. s.55.

¹⁵⁶ DEMİREL, . a.g.e., s.83

- Konu sınıfa duyurulur.
- Sınıfın dikkatini toplayacak şekilde konuya girilir.
- Açıklama konuşuyor gibi ayarlanmış ses tonu ile yapılır.
- Sınıfın dikkati dağıldığı hissedildikçe diğer yöntemlerden yararlanılarak sınıfın sıkılması önlenir.
- Ara değerlendirmeler için öğrencilere sorular yöneltilir.
- Konu bittikten sonra öğrencilerin soruları alınır ve bunlar yine öğrencilere cevaplatılır.
- Öğrencilerden bazılarına özetlettirilir.
- Öğretmen ekleyeceği bir şey varsa, konuyu toparlayarak bunlara değinir.

Yararları:

- Öğrencilere dinleme-öğrenme becerisi kazandırır.
- Öğretmenin bilgi aktarımında zaman kazanmalarını sağlar.
- Özet yapmayı kolaylaştırır.
- Öğrencileri yeni konuyla tanıştırmada, konuların tekrarını yapmada, özetlemede, tüm öğrencilerin ortak sorunu olan konu ve problemleri çözmeye etkili bir yöntemdir.¹⁵⁷

- Kısa zamanda çok miktarda bilgi aktarılabilir.¹⁵⁸
- Öğrencinin dil gelişimini sağlar.¹⁵⁹
- Sınıfın çok kalabalık olduğu durumlarda etkili bir öğretim yöntemidir.¹⁶⁰
- Diğer yöntemlerin uygulanması sırasında rahatlıkla yararlanılabilir.
- Öğrencilerin bir konu hakkında organize bilgi edinmelerini sağlar.¹⁶¹

¹⁵⁷ ÖZDEN, a.g.e., s.160.

¹⁵⁸ ÖZDEN, a.g.e., s.160.

¹⁵⁹ ALPEREN, a.g.e., s.55.

¹⁶⁰ ÖZDEN, a.g.e., s.160.

¹⁶¹ ÖZDEN, a.g.e., s.160.

Sınırlılıkları:

- Öğrencilerin sadece anlatılanları öğrenmede kalıcılığın az olmasına sebep olabilir.
- Öğretmenin ses tonunu ile yakından ilgilidir.
- Öğrencilerin dikkatini toplamakta zorluklarla karşılaşılabilir.
- Tekrar, dersin anlaşılmasını pekiştirmek yerine sıkıcı bir ortama sebebiyet verebilir.
- Her konunun anlatılması mümkün olmayabilir.
- Öğretmenin anlatım yönü yeterli olmayabilir.

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar

- Karşılıklı konuşma şeklinde olmalıdır.¹⁶²
- Basit kısa ve tam cümleler kullanılmalı.
- Doğru anlatma ve mesleki terimlerin kullanılmasına özen gösterilmeli.
- Konuların ana başlıkları belirlenmeli, sunum mantıksal bir sıraya göre yapılmalı
- Ses tonu iyi ayarlanmalı ve arka sıradakilerin rahat duyabileceği bir şekilde olmalı.
- Uzun süre konuşmaktan kaçınılmalı bunun için plan, kroki, grafik gibi görsel araçların kullanılmasına yer verilmeli.
- Anlatırken güler yüz kullanılmalı espri ve şakalara yer verilmeli
- Öğrenci yaşantılarına uygun örnekler verilmeli

IV. 2. 5. 12. Proje yöntemi

“Proje yöntemi öğrencinin gerçek yaşam koşullarında veya ona yakın koşullarda gerçekleştirildiği zihinsel ve fiziksel bir etkinliktir. Amacı öğrenciye birinci elden bir şeyin nasıl yapılacağını deneme fırsatı vermektedir. Proje konusu öğrencinin okuduğu bir kitaptan, izlediği bir televizyon programından, bir gazete makalesinden veya bir

¹⁶² BÜYÜKKARAGÖZ, 1997, a.g.e., s.68.

ders konusundan seçilebilir. Konu tamamen öğrenci tarafından veya öğretmenin hazırlayacağı listeden seçme yoluyla belirlenebilir. Proje bir öğrenci tarafından gerçekleştirilebileceği gibi, grup olarak da hazırlanabilir.”¹⁶³

Proje, öğrenciler yaratıcılık ve bilimsel çalışma alışkanlığı sağlayan bir tekniktir. Projede amaç çocukların bir şeyler başarabileceklerini kendilerine göstermek ve ödevlendirmenin sıkıcılığını gidermektir.

“Projenin temel amacı, öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalarına yardım etmek ve onları başkalarıyla işbirliği içerisinde çalışmaya motive etmektir.”¹⁶⁴

Özellikleri:

- Öğrencileri sınıf içinde hareketli hale getirmek içindir
- Düşünmeyi ön plana çıkarır
- Analiz ve sentez düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.
- Öğrencilere bir şeyler oluşturma şansı tanır.
- Grupla ya da bireysel olarak yapılabilir.

Uygulanışı:

- Projeler öğrencilerin de isteği ile belirlenir.
- Öğretmen öğrencilere işlem sırasını ve amacı açıklar.
- İşlemler için gerekli açıklamalar yapılır.
- Öğrencilere proje plânu hazırlamaları için zaman verilir.
- Proje planları kontrol edilir.
- Projenin hazırlanması için gerekli zaman belirlenir.
- Malzeme gerekiyorsa ulaşma imkânlarına göre seçim yapılır.
- Projeye başlayan öğrencilerden zaman zaman gidişat hakkında bilgi alınır.
- Projeler bitince sınıfa sunulması sağlanır.

¹⁶³ ÖZDEN, a.g.e., s.163-164.

¹⁶⁴ SABAN, Ahmet. Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 2001. s.123.

- Sonuçlar tüm sınıfa yazdırılır.

Yararları:

- Seçilen araştırma alanı ile ilgileri varsa ortaya çıkmasına vesile olur.
- Öğrencilerin yaptıkları projelerle ilgili konularda ilk elden (Yaparak yaşayarak) bilgi edinmeleri sağlanmış olur.¹⁶⁵
- Ödevlendirmenin sıkıcılığı giderilmiş olur.
- Rutin ev ödevlerinden sıkılan öğrenciler için çok iyidir. Bunlar; kendi başlarına gerçekleştirecekleri projeleri tercih edeceklerinden yararlıdır.¹⁶⁶
- Öğrencilerin kendine güvenlerinin gelmesini sağlar.
- Öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân sağlar.
- Öğrenci-evre etkileşimine imkân sağlar.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- Öğretmen-öğrenci yakınlaşmasına yardımcı olur.
- Öğrencilerin proje gereği evre ile ilgili yakından bilgi edinmeleri ve diğer insanlarla iletişime geçmelerine vesile olur.
- Öğrencilerin yazılı ve sözlü iletişim tekniklerini, bilimsel araştırmanın yöntemini öğrenip geliştirmelerini sağlar.¹⁶⁷
- Ödev yerine, zevkli uğraşlarla eğitimin evde de devam etmesi sağlanır.

Sınırlılıkları:

- Grupla alışma yapılacaksa eşdeğer gruplar oluşturmak güçtür.
- Bazı projelerin maliyeti yüksek olabilir. Buda her öğrencinin ailesinin maddi imkânları ile sınırlıdır.

---

¹⁶⁵ OKTAY, a.g.e., s.35

¹⁶⁶ ÖZDEN, a.g.e., s.164

¹⁶⁷ OKTAY, a.g.e., s.35

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar:

- Öğretmen projeyi öğrencinin de isteğini göz önüne alarak seçmelidir.
- Projenin eğitici yönü olup olmadığına önceden bakılmalıdır.
- Proje, önce öğretmen tarafında onaylanmalıdır.¹⁶⁸
- Proje konusu öğrencinin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmaya ve geliştirmeye yönelik olmalıdır.¹⁶⁹
- Proje grup çalışması ile yapılacaksa görev dağılımında öğretmen rehberlik etmeli ve bir öğrenciye grup sözcüsü seçmelidir.
- Projenin maliyeti göz önüne alınmalıdır. Çok pahalı veya bulmanın zor olduğu malzemeler tercih edilmemelidir.
- Proje için gerekli araç-gereç hazır bulundurulmalıdır.¹⁷⁰
- Proje sonunda sınıfa sunulmalı ve değerlendirme sınıfla yapılmalıdır.
- Proje çalışması evde devam edecek şekilde ise sık sık işlerin nasıl gittiği hakkında bilgi alınmalı, gerekirse öğrenci gelişim hakkında sınıfa da bilgi sunmalı.

IV. 2. 5. 13. Beyin fırtınası yöntemi

Beyin fırtınası, bir konuya çözüm getirmek, karar vermek ve hayal yoluyla düşünce ve fikir üretmek için kullanılan yaratıcı bir tekniktir.¹⁷¹

“Beyin fırtınası, bir probleme çözüm getirmek ve çeşitli konularda fikir ve düşünce üretmek için kullanılan bir öğretim tekniğidir. Sayıları beş ile on kişi arasında değişen grupların spontan şekilde tartışmaları şeklinde gerçekleşir. Önemli olan çok sayıda fikir ve düşünce üretmektir. Fikirler iyi-kötü, doğru-yanlış yargılamasından bağımsız olarak üretilir. Bir öğrencinin fikrinin diğer öğrencide başka fikirler çağırabileceği varsayılarak çok sayıda fikrin ortaya atılması esastır. Yani, fikrin niteliğinden çok niceliği önemlidir.”¹⁷²

¹⁶⁸ ÖZDEN, a.g.e., s.164.

¹⁶⁹ ÖZDEN, a.g.e., s.164.

¹⁷⁰ ÖZDEN, a.g.e., s.164.

¹⁷¹ DEMİREL, a.g.e., s.90

¹⁷² ÖZDEN, a.g.e., s.166.

Bu teknik insanların geniş ufukları olduğunu ortaya koyar. İş hayatında yenilikleri ortaya koymada çok gerekli bir yöntemdir. Ar-Ge (Araştırma-Geliştirme) çalışmalarına önem veren büyük şirketler, yenilik yapmak için bu yöntemi kullanmaktadırlar.

Özellikleri:

- Öğrencileri sınıf içinde hareketli hale getirmek içindir.
- Grupla çalışma tekniğidir.
- Öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân sağlar.
- Proje, konusuna göre, sınıf içinde veya dışında tamamlanabilir.¹⁷³
- Ortaya atılan fikirlerin ayrıntılı bir şekilde açıklanması ve savunulması istenmez.

Uygulanışı:

Özden'e göre, beyin fırtınasının uygulanışını şöyledir,¹⁷⁴

- Önce problem seçilir. Problemin soru şeklinde ifade edilmesi düşünmeyi kamçılar.
- Gruplar oluşturulur.
- Her grubun başkanı ve not tutan kişi belirlenir.
- Grup başkanı problem hakkında olumlu bir ifade ile konuya girer.
- Daha sonra diğer öğrenciler o konuda akıllarına gelen tüm düşünceleri sıralar.
- Not tutan öğrenci bütün fikirleri kaydeder.
- Gerekirse öğretmen gruplara yardım eder.
- Zaman bitmeden, son 1 dakika veya belli bir süre tanınır.
- Arkasından, grup ortaya çıkan fikirlerin değerlendirilmesini yapar.
- Her fikrin avantaj ve dezavantajları göz önünde bulundurarak liste önem sırasına göre küçültür.

---

¹⁷³ ÖZDEN, a.g.e., s.164.

¹⁷⁴ ÖZDEN, a.g.e., s.165.

- Sonunda gruplar fikirlerini sınıfta öğretmenin liderliğinde tartışır
- Uygulaması zordur.

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar:

- Grup üyelerince ortaya konulan fikirler, çözüm önerileri birbirlerine etkiler ve yeni ve kaliteli çözüm önerileri sunmaları sağlanmalıdır.
- Fikirlerin hızlı bir şekilde ifade edilmesi ve yazıya geçirilerek sessizce değerlendirilmesi gerekir.
- Eleştiri, yargılama ve değerlendirme dışarıda bırakılmalıdır.¹⁷⁵
- Fikirler, ne kadar uçuk olsa da ifade edilebilmelidir.¹⁷⁶
- Önemli olanın üretilen fikirlerin sayısı olduğu bilinmelidir.¹⁷⁷
- Aynı anda bir kişi konuşabileceğinden, akıllarına gelen fikirleri kaçırmamaları için bir kağıda not almaları öğrencilere hatırlatılmalıdır.¹⁷⁸
- Problem belirlendikten sonra kim, ne, niçin, nasıl, ne zaman soruları düşünceyi kısımlayabilir.¹⁷⁹
- Grup başkanı aktif olarak fikir üretmeye katılmaz. Ancak, grupta oluşabilecek negatif havayı kırmak ve konudan sapmayı engellemekle sorumludur.¹⁸⁰
- Fikirlerin sentezi ve değerlendirilmesi aşamasında öğretmen gruba rehberlik edebilir.

Sınırlılıkları:

- Kalabalık sınıflarda uygulamak fazla zaman alabilir.
- Fikirlerin tek tek tahtaya yazılıp sonra tartışılması dersin akışını kesecek ve çok zaman alacaktır.

¹⁷⁵ ÖZDEN, a.g.e., s.166.

¹⁷⁶ ÖZDEN, a.g.e., s.167.

¹⁷⁷ ÖZDEN, a.g.e., s.167.

¹⁷⁸ ÖZDEN, a.g.e., s.167.

¹⁷⁹ ÖZDEN, a.g.e., s.167.

¹⁸⁰ ÖZDEN, a.g.e.,s.167.

- Bazı öğrenciler aklına geleni değil de sınıf ortamına göre ortalama fikirler sunabilir.

Yararları:

- Öğrencilere bir konuyla ilgili olarak hızlı düşünme becerisi kazandırır.
- Öğrencilerin kendilerine güven duygularını artırır.
- Öğrenci katılımını artırır.
- Öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân sağlar.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- Dersin sıkıcılığını önler.

IV. 2. 5. 14. Çözümleme ve bireşim

Çözümleme, bir sütünü oluşturan parçaları amaçlı olarak birbirinden ayırma işidir. İlkokul çocuğu eşya, olay ve varlıkları önce bir bütün olarak algılar; sonra bu bütünü bölümlere parçalara ayırır; algıladığını da anlamaya çalışır.¹⁸¹ Bireşim ise, birbiriyle ilişkisi bulunan öğelerin-nesneleri, görüşlerin, olayların genel bir sonuca, düşünceye ya da bütüne varmak için birleştirilmesi işlemidir.

Özellikleri:

- Öğrenci merkezlidir.
- Hem zihinsel hem de fiziksel olarak yapılabilir.¹⁸²
- Kavrama, bilgi ve analiz ve sentez düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.
- Öğrenciler, bildiklerini ve kavradıklarını gerçek bir duruma uygulama şansını sahip olurlar.¹⁸³

¹⁸¹ KAVÇAR, a.g.e., s.17.

¹⁸² KAVÇAR, a.g.e., s.17.

¹⁸³ DEMİREL, 1999, a.g.e., s.85.

Uygulanışı:

- Konu seçilir.
- Seçimin, öğrencilerin seviyesine uygun olması gerekir.
- Öğrencilere konu duyurulur.
- Öğrencilere amaç hakkında bilgi verilir.
- İzlenecek yol öğrencilere izah edilir.
- Grup ya da bireysel çalışma için karar verilir.
- Çalışma sırasında öğrencilerin durumları incelenir.
- Gerekli yerlerde yardım edilir.
- Öğrencilerin, varsa, sorunlar düzeltilir.
- Sonuç, öğrencilere anlatılır.
- Genel değerlendirme yapılır.

Yararları:

- Sınıftaki öğrencilerin düşünme gücünü geliştirir.
- Bir problemi çözmeyi, analiz edip sonuca ulaşmayı öğrenirler.
- Parça parça bilgileri bir araya getirip anlam çıkarmayı öğretir.
- Gerçek hayatta karşılaşılabilecek problemlere öğrencileri hazırlar.
- Her olayın görünüşünün yanı sıra bir de iç yüzünün olduğunu öğrencilerin anlamasına katkıda bulunur.
- Öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân sağlar.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.
- Öğrencilerin dersi katılımını artırır.
- Çözümleme yöntemi, çocukları, inceleme ve araştırma yapmaya yöneltir.¹⁸⁴
- Dersin sıkıcılığını önler.

---

¹⁸⁴ KAVÇAR, a.g.e., s.17.

Sınırlılıkları:

- Zaman alabilir.
- İstenen verimin elde edilmesi yapılacak planlamaya bağlıdır.
- Dikkat toplamak zor olabilir.
- Başarı, öğrencilerin çözümlene ve bireşimin nasıl yapılacağını iyi bilmesine bağlıdır.

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar:

- Dersin konusuna ve öğrencilerin durumuna uygunluğuna dikkat ederek örnek olay seçilmelidir.
- Sınıfa incelenecek konunun temel ayrıntılar iyice anlatılmış olmalı.
- Öğretmen tarafından ön hazırlık yapılmış olmalı.
- Öğrencilere gerekli ön bilgiler verilmiş olmalı.
- Öğrencilerin sonuçları sözlü yada yazılı olarak ifade etmeleri sağlanmalı,
- Sonuçta değerlendirme yapılmalı.

IV. 2. 5. 15. Küme çalışma yöntemi

İşbirliğine dayalı öğretim ve grupla öğretim de denmektedir. Sınıfta, öğrencilerin kümelere ayrılarak ve aralarında iş bölümü yaparak dersin bir konusu üzerinde çalışma yapmalarıdır.¹⁸⁵ Dil gelişimi karşılıklı konuşma ile gelişir. Dil bir anlaşma ve ifade aracı olması sebebiyle küme (grup) çalışmasının dil öğretiminde önemli bir yeri vardır. Sınıflar ilerledikçe gerekli çalışmalarda bu yöntem daha çok kullanılabilir.¹⁸⁶

Bu yöntem soru-cevap ile birlikte kullanılabilir.¹⁸⁷

¹⁸⁵ KAVCAR, a.g.e., s.20.

¹⁸⁶ ALPEREN, Nusret. *Türkçe Konuşma (Güzel Konuşma, Okuma ve Yazma) Öğretim Rehberi*. İstanbul: MEB Yayınları. 1990. s.56.

¹⁸⁷ DEMİREL, a.g.e.

Öğrencilerin karşılıklı etkileşim yoluyla öğrenmeleri için sınıf içindeki etkinlikleri ve çalışmalarını kümeler halinde yapmaları onları pek çok yönden geliştirecektir. Özellikle dil gelişimi için karşılıklı iletişimin önemi büyüktür.

Özellikleri:

- Bilgi, kavrama, analiz ve sentez düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.
- Öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân sağlar.
- Öğrenci merkezlidir.

Uygulanışı:

- Önce kümeler oluşturulur.
- Gruplara öğrencilerin isteğine göre ad verilebilir.
- Yapılacak çalışmalar hakkında bilgi verilir.
- Görev dağılımının nasıl yapılacağı sınıfın geneline duyurulur.
- Kümeler gezilerek sıkıntıları varsa yardımcı olunur.
- Çalışmalar yapılırken öğretmen ara sıra bunları kontrol eder.
- Çalışmalar sınıfa sunulur.
- Başarılı küme sınıfça seçilir.
- Başarılı küme üyelerine teşvik amaçlı ödül verilir.

Yararları:

- Güzel konuşmaya teşvik eder.
- Hızlı konuşmayı öğretir.¹⁸⁸
- Öğrencilerde birlikte çalışma duygusunu geliştirir.
- Sıkıcı ders ortamının oluşmasını engeller.

---

¹⁸⁸ ALPEREN, a.g.e., s.56.

- Sorumluluk bilincinin artmasını sağlar.
- Kendine güven duygusunu geliştirir.
- Öğrencide görev bilinci oluşur.
- İş birliği kavramı yerleşir.
- Kulaktan dil öğretimde çok yararlıdır.
- Öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân sağlar.
- Öğrenci-öğretmen iletişimine imkân sağlar.

Sınırlılıkları:

- Grup oluştururken isteksizlikler olabilir.
- Kümenin bütün elemanlarından aynı yarar beklenemez.
- Kümede bir eleman sıvrilebilir.

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar:

- Türkçe dersinde ilgi ve eğilimleri birbirine yakın öğrencilerin ilgi kümeleri oluşturmalarına imkân sağlanmalıdır.
- Amaç iyi belirlenmeli.
- Zaman en iyi bir şekilde kullanılmalı.
- İyi bir planlama yapılmalı.
- Basılı araçlardan bilgi elde edilirken önemli hususların altı çizilip not alınmalı.
- Özet çıkarılmalı.
- Okuduğu kitaplardan not almasına katkı getirmesi için karteks düzenlenmelidir.

IV. 2. 5. 16. Bireysel çalışma yöntemi

Bir öğrencinin bir konuyu yaparak yaşayarak öğrenme yolu.¹⁸⁹

Bu yöntem öğrencilerin kendi başlarına çalışmaları ve bu sınıfa da sunmaları ile gerçekleşir. Bireysel çalışma öğrencinin derste ve ev ödevinde yaptığı çalışmalar anlamında değildir. Çünkü bütün öğrenciler zamanlarının çoğunda kendi kendilerine çalışmaktadırlar. Bireysel çalışma yöntemi, öğretmenin bilerek ve önceden plânlayarak yaptığı öğrenci faaliyetidir.

Yöntemin uygulanmasının amacı öğrencinin kendi işini kendi yapması değil, öğrencinin verilen işi başarmasıdır. Öğrenci isterse çalışması için başkalarını bilgisine ve yardımına da başvurabilir.

Özellikleri:

- Bireysel olarak bir iş yapılacağı için çocukların kendine güveni arttırıcı bir yöntemdir.
- Öğrenci merkezlidir.
- Öğrenci yaparak ve yaşayarak öğrenir.
- Her öğrenci öğrenme durumunu kendine göre ayarlar.
- Bilgi, kavrama, analiz ve sentez düzeyinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.
- Öğrenme, öğrencinin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına uygun olarak yapılır.

Yararları:

- Öğrenci kendi kendine öğrenme becerisi kazanır.
- Öğrencide yaptığı çalışmalarla kendi kendine güven duygusu gelişir.
- Öğrencinin çevre ile iletişimini arttırır.

¹⁸⁹ DEMİREL, a.g.e., s.89

Sınırlılıkları:

- Öğrencilerin yalnız başına çalışmaları rekabeti arttırır, bu da bazen istenmeyen sonuçlara yol açabilir.
- Öğrenciler yalnız kendi başarılarına sevinirler.
- Öğrencilerin hepsinin yaptıkları ile ilgilenmek çok zaman alabilir.
- “Ben” anlayışı öğrencide yerleşebilir.

Öğretmenlerin Dikkat Etmeleri Gereken Hususlar:

- Öğrencilerin çalışmalarını sürekli kontrol etmek gerekmektedir.
- Bir veya birkaç öğrencinin, çalışmalarıyla sürekli öne çıkmaları önlenmelidir. Ama başarılı öğrencilerde ödüllendirilmelidir.
- Küme çalışmaları ile dönüşümlü yapılmalıdır.
- Öğrencilerin hepsinin yaptıkları ile ilgilenmek gerekmektedir.

V. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde “Araştırma Modeli”, “Evren”, “Örneklem”, “Verilerin Toplanması”, “Verilerin Çözümü ve Yorumlanması” ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

V.1. Araştırmanın modeli

Bu araştırma, tarama modelindedir. Bilindiği gibi, tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Araştırmaya konu olan olay, kişi ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez.¹⁹⁰

Araştırmada veriler şu yollarla toplanmıştır;

1- Anket

2- Doküman incelemesi

Bu veri toplama araçlarının özellikleri aşağıdaki gibidir.

1- Anket

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından anket, durum tespiti yapmak için hazırlanmıştır. Amaç, sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimi ile ilgili yöntemleri algılama düzeylerini örneklem üzerinde ortaya koymaktır.

Anketin ilk 5 sorusu bağımsız değişkenlerden, diğer sorular ise bağımlı değişkenlerden oluşmaktadır. Ankette sorulan sorulardan 7. soruda yer alan tabloda toplam 21 ayrı soru yer almakta, 13. sorudaki tablo ise 3'erli iki grup soru içermektedir.¹⁹¹

Ankette yer alan 8. ve 13. sorularda ise sadece bir seçeneğin işaretlenebileceği belirtilmiştir.

6., 11., 14., 15. ve 16. sorulara “Evet-Hayır” seçenekleri ile cevap aranmıştır.

¹⁹⁰ KARASAR, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 4. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

¹⁹¹ Bkz. Ek-2 Anket Formu Örneği

5., 7., 8., 9., 10., 12. ve 16. sorularda, nokta nokta ile istenilen ve eklenmesi gerekli bulunan seçeneklere yer verilmiştir.

16. Soruda ise cevabın “Evet” olması halinde, öğretmenlerin kendilerinin bulunduğu yöntemi yazmaları için boş yer bırakılmıştır.

Anket uygulaması için ulaşılması kolay olan okullar, rastgele yöntemle seçilmiş ve bu okullarda gönüllü olan öğretmenlerle yapılmıştır.

Anketlerin doldurulması okullarda gerçekleştirilmiş ve cevaplama için yeterli süre tanınmıştır.

2- Doküman inceleme

Günlük plan, öğretmenlerin bir gün boyunca yapacakları derslerin ve bu derslerin belirtildiği içeriğinin belirtildiği ön hazırlıktır.¹⁹²

Günlük planda dersin ve hangi yöntemlerle işleneceği belirtilmektedir.

Doküman inceleme sırasında öğretmenlerin üç gün boyunca yapmış oldukları günlük planlar incelenmiş ve burada yer alan “Yöntem (Metot) ve Teknikler” kısmında belirtilmiş olan yöntemler kaydedilmiştir.¹⁹³

Amaç, sınıf öğretmenlerinin günlük planda hangi yöntemlere yer verdiklerini örneklem üzerinde göstermektir.

Doküman inceleme, ulaşılması kolay okullarda gönüllü öğretmenlerle yapılmıştır.

V.2. Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini Konya ilinde görev yapan ve 2., 3., 4. ve 5. sınıfları okutmakta olan bütün sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

Örneklem aşağıda Tablo 2 Tablo 3, ilçe ve okulların ismi verilmiş olan 244 öğretmenlerden ve 49 okullardan oluşmaktadır.

¹⁹² Bkz. Ek- 6 Günlük plan örneği

¹⁹³ Bkz. Ek- 4 Doküman inceleme formu örneği

Tablo-4. Anket çalışmasına katılan öğretmenlerin sayıları, çalıştıkları okullar ve bu okulların bağlı bulunduğu ilçeler

İlçe	Okulun Adı	Frekans
Meram	Fatih Sultan Mehmet İ.Ö.O.	5
Meram	A. İhsan Dayıoğluğil İ.Ö.O.	5
Meram	Ahmet Perihan Demirok İ.Ö.O.	13
Meram	Cumhuriyet İ.Ö.O.	7
Meram	Çumralıoğlu İ.Ö.O.	11
Meram	Çomaklı T. Karaman İ.Ö.O.	3
Meram	Vali Necati Çetinkaya İ.Ö.O.	5
Meram	Müntaz Kuru İ.Ö.O.	10
Meram	Ayşe Sönmez İ.Ö.O.	4
Meram	Ahmet Karacığan İ.Ö.O.	2
Meram	Mehmet Beğen İ.Ö.O.	9
Meram	Boruktolu Köyü İ.Ö.O.	2
Meram	Necatibey İ.Ö.O.	2
Meram	Ali Taşoluk İ.Ö.O.	5
Meram	Kemal Hatipoğlu İ.Ö.O.	4
Meram	Orgeneral Tural İ.Ö.O.	4
Meram	M. Hasan Sert İ.Ö.O.	4
Meram	Lalebahçe İ.Ö.O.	7
Meram	Özel Gündoğdu İ.Ö.O.	3
Meram	Özel Gençlik İ.Ö.O.	4
Meram	Özel Abdullah Aymaz İ.Ö.O.	8
Meram	Öğretmen Ayşe İhsan İ.Ö.O.	5
Meram	Şükrü Doruk İ.Ö.O.	3
Selçuklu	Mustafa Necati İ.Ö.O.	10

Selçuklu	Sille İ.Ö.O.	6
Selçuklu	İ. Yapıcı İ.Ö.O.	5
Selçuklu	Mustafa Karacıgan İ.Ö.O.	10
Selçuklu	Ahmet Karacıgan İ.Ö.O.	2
Selçuklu	Cemile Erkunt İ.Ö.O.	2
Selçuklu	Mareşal Mustafa Kemal İ.Ö.O.	13
Selçuklu	Nesrin-Ayşegül Kard. İ.Ö.O.	6
Selçuklu	Özel Esentepe İ.Ö.O.	1
Selçuklu	Barbaros İ.Ö.O.	7
Selçuklu	İhsaniye İ.Ö.O.	6
Karatay	Süruç Köyü İ.Ö.O.	1
Karatay	Kuvayi Milliye İ.Ö.O.	6
Altınekin	Koçyaka İ.Ö.O.	1
Altınekin	Ölmez İ.Ö.O.	2
Altınekin	Dedeler İ.Ö.O.	4
Altınekin	Akçaşar İ.Ö.O.	1
Altınekin	Cumhuriyet İ.Ö.O.	4
Altınekin	Akıncılar İ.Ö.O.	5
Altınekin	Merkez İ.Ö.O.	4
Kadınhanı	Raziye Hatun İ.Ö.O.	3
Sarayönü	Merkez İ.Ö.O.	6
Sarayönü	İsmail Kara İ.Ö.O.	3
Sarayönü	Gazi İ.Ö.O.	4
Sarayönü	İsmet ve Ümmühan Ünal İ.Ö.O.	4
TOPLAM		244

Tablo.5. Doküman İnceleme çalışmasında günlük plânları incelenen öğretmenlerin sayıları, çalıştıkları okullar ve bu okulların bağlı bulunduğu ilçeler

İlçe	Okul	Frekans
Meram	Mehmet Beğen İ.Ö.O.	3
Meram	Ali Taşoluk İ.Ö.O.	1
Meram	Öğretmen Ayşe İhsan İ.Ö.O.	2
Meram	Boruktolu Köyü İ.Ö.O.	2
Meram	Çomaklı Talip Kahraman İ.Ö.O.	2
Karatay	Kuvva-i Milliye İ.Ö.O.	5
Karatay	Sürüç	1
Selçuklu	Özel Esentepe İ.Ö.O.	1
Kadınhanı	Raziye Hatun İ.Ö.O.	1
Sarayönü	Merkez İ.Ö.O.	3
TOPLAM		21

VI.3. Verilerin toplanması

Eğitim ve öğretim ile ilgili kaynaklar gözden geçirilerek ve Genel Öğretim Yöntemleri ve Türkçe öğretim yöntemleri ile ilgili resmi program, ilgili kitaplar ve süreli yayınlar incelenmiştir.

Bu kaynaklardan yola çıkılarak ortak noktalar tespit edilmiş ve gerekli yerlerden örnek ve görüşler doğrudan veya dolaylı olarak alınarak aktarmalar yapılmıştır. Bu Araştırmada veri toplarken; anket, literatür tarama, ve doküman inceleme tekniklerinden yararlanılmıştır. Bu veriler çalışma yapılacak okulların bağlı bulunduğu İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü ve okul müdürlerinin onayı ile yapılmıştır;¹⁹⁴ Sınıf öğretmenlerinin 244'ü ile Anket ve 21'i ile Doküman incelemesi şeklinde toplanmıştır.

¹⁹⁴ Bkz. Ek- 1 İzinler

V.4. Verilerin çözümü ve yorumlanması

Literatür taraması sonucunda elde edilen bilgilerden araştırmanın her safhasında yararlanılmıştır.

Anket verilerinin çözümü, "SPSS 10.0 FOR WINDOWS" istatistik programı ile yapılmıştır. Bunun için önce anketin ilgili maddeleri tek tek rakam şeklinde kodlanmıştır.

İlköğretimin I. Kademesinde 2., 3., 4. ve 5. sınıfları okutmakta olan 244 sınıf öğretmenin cevaplarının frekans ve yüzdeleri tablolar halinde gösterilmiştir. Ayrıca bağımsız değişkenlerin algılarında, alt problemlerde belirtilen farklılaşmanın var olup olmadığı "SPSS 10.0 FOR WINDOWS" programı ile çaprazlanarak yapılmıştır. Bu sonuçlarda frekans ve yüzde olarak bulgular bölümünde gösterilmiştir.

Öğretmenlerin anket maddelerine verdikleri cevapların bağımsız değişkenlere göre dağılımının anlamlılığı Ki-kare (χ^2) yöntemi ile test edilmiştir. Bu konuda kabul edilen güven düzeyi 0,05'tir.

Doküman inceleme sonuçları, frekans ve yüzde olarak tablo halinde gösterilmiştir. Daha sonra anket ve doküman sonuçları bir biriyle karşılaştırılmıştır.

VI. BÖLÜM BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde;

- Öğretmenlerle yapılan anket sonuçlarına ait bulgulara ve yorumlara,
- Öğretmenlere ait doküman incelenmesi sonucu ortaya çıkan bulgular ve yorumlara,
- Öğretmenlerle yapılan anket ve doküman incelemesi sonuçlarının karşılaştırılmasına ait bulgu ve yorumlara, yer verilmiştir.

VI.1. Anket sonuçlarına ait bulgular ve yorumlar

Burada, ankette yer alan bağımsız değişkenlerle ilgili sorulara verilen cevaplar yer almaktadır.

1. Katılımcıların cinsiyeti.

Tablo-7. Ankete katılanların cinsiyeti

	Frekans	Yüzde (%)
ERKEK	109	44,67
BAYAN	135	55,33
TOPLAM	244	100

Bu çalışmaya katılan öğretmen 109 erkek ve 135 bayan olmak üzere toplam 244'tür. Tablo 7'de görüldüğü gibi, anketi cevaplayan 244 sınıf öğretmenin %44,67'si erkek, %55,33'u bayandır. Bayan öğretmenlerin sayısı erkek öğretmenlerin sayısından biraz fazladır.

2. Katılımcıların görev yaptıkları okul.

Tablo-8. Ankete katılanların görev yaptıkları okul

	Frekans	Yüzde(%)
DEVLET	228	%93,44
ÖZEL	16	%6,56
TOPLAM	244	%100

Tablo 8’de görüldüğü gibi, anketi cevaplayan 244 sınıf öğretmenin % 93,44’ü oluşturan 228’i devlet okulunda, % 6,56’unu oluşturan 16’sı özel okulda görevlidir.

3. Katılımcıların okuttukları sınıf

Tablo-9. Ankete katılanların şu anda okuttukları sınıf

	Frekans	Yüzde (%)
2. Sınıf	62	%25,41
3. Sınıf	66	%27,02
4. Sınıf	53	%21,72
5. Sınıf	53	%21,72
Birleştirilmiş sınıf	10	%4,09
TOPLAM	244	%100

Tablo 9’da görüldüğü gibi, ankete cevaplayan 244 sınıf öğretmenin % 25,41’i 2.Sınıf öğretmeni, 27,02’si 3.Sınıf öğretmeni, 21,72 4.Sınıf öğretmeni, %21,72’si 5.Sınıf öğretmeni ve %4,09’u Birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenlerden oluşmaktadır.

4. Katılımcıların kıdem durumu

Tablo-10. Katılımcıların kıdem durumu

	Frekans	Yüzde (%)
1-5 yıl	70	%28,68
6-10 yıl	65	%26,63
11-15 yıl	28	%11,47
16-20 yıl	14	%5,73
21 ve üzeri	67	%27,45
TOPLAM	244	%100

Tablo 10'da görüldüğü gibi, ankete cevaplayan 244 sınıf öğretmenin %28,68'i 1-5 yıl, %26,63'ü 6-10 yıl, %11,47'si 11-15 yıl, %5,73'ü 16-20 yıl, %27,45'i 21 ve daha fazla yıl olduğu görülmektedir.

5- Katılımcıların hizmet öncesi eğitim durumları

Tablo-11. Katılımcıların mezun oldukları okul

	Frekans	Yüzde (%)
2 Yıllık Eğitim Enstitüsü	62	%25,40
4 Yıllık Sınıf Yıllık Sınıf Öğretmenliği	64	%26,22
Eğitim Fak. Sınıf Öğr. Dışındaki Branşlar	25	%10,24
İlk Öğretmen Okulları	16	%6,55
Diğer Fakülteler	77	%31,55
TOPLAM	244	%100

Tablo 9’da görüldüğü gibi, ankete cevaplayan 244 sınıf öğretmenin %25,40’ı 2 Yıllık Eğitim Enstitüsü, %26,22’si 4 Yıllık Sınıf Yıllık Sınıf Öğretmenliği, %10,24’ü Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği dışındaki branşlar, %6,55’i İlk Öğretmen Okulları, %31,55’i Diğer fakülte mezunudur.

Bu verilerden açıkça görüldüğü gibi, ankete katılan 244 öğretmenin %31,55’i öğretmen yetiştiren bir kurumdan mezun olmamış, ancak çeşitli sebeplerden dolayı öğretmenlik yapmakta olanlardan oluşmaktadır.

Alt problemlere ait soruların cevapları

1- İlköğretim I. Kademesinde görev yapmakta olan Sınıf öğretmenlerinin, Türkçe öğretiminde, kendilerini yeterli bulup-bulmama hakkındaki algıları nasıldır?

Tablo-12. Sınıf öğretmenlerinin kendilerini yeterli bulma durumları

	Frekans	Yüzde (%)
EVET	184	%75.41
HAYIR	60	%24.59
TOPLAM	244	%100

Tablo 12’da görüldüğü gibi, ankete cevaplayan 244 sınıf öğretmeninin % 75.41’ni oluşturan 184’ü kendilerini Türkçe öğretiminde yeterli görmekte, % 24.49’unu oluşturan 60’ı kendilerini yetersiz görmektedirler.

2- İlköğretim I. Kademesinde görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin, Türkçe öğretiminde, kendi yeterli bulup-bulmama hakkındaki görüşleri,

- Cinsiyetine,
- Okuttukları sınıfa,
- Kıdemlerine,
- Hizmet öncesi mezun oldukları okullara,

göre, anlamlı bir fark göstermekte midir?

Tablo-13. CİNSİYET * YETERLİLİK

		YETERLİLİK		TOPLAM
		Evet	Hayır	
CİNSİYET	Erkek	80 (%73,40)	29 (%26,60)	109 (% 100)
	Bayan	104 (% 77,03)	31 (%22,94)	135 (%100)
TOPLAM		184 %75.40	60 %24.60	244 (%100)

P=0,511

Tablo 13’de görüldüğü gibi, ankete cevaplayan 109 erkek sınıf öğretmenin %73.40’ı kendilerini Türkçe öğretiminde yeterli, 29’unun oluşturduğu %26,60’ı yetersiz görmektedir. 135 Bayan öğretmenin 104’ünün oluşturduğu % 77,03’ü kendilerini Türkçe öğretiminde yeterli, %22,94’ü yetersiz görmektedir.

Bulunan P değeri 0,511’dir, 0,05 anlamlılık düzeyinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Yani cinsiyet ile kendilerini Türkçe öğretimi konusunda yeterli görme arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bayanlar ve erkekler Türkçe öğretiminde kendilerini birbirine yakın oranda değerlendirmişlerdir.

Tablo-15. SINIFI * YETERLİK

		YETERLİK		TOPLAM
		Evete	Hayır	
SINIFI	2.Sınıf	46 (%74.19)	16 (%25.81)	62 (%100)
	3. Sınıf	53 (%80.30)	13 (%19.70)	66 (%100)
	4.Sınıf	39 (%73.58)	14 (%26.42)	53 (%100)
	5. Sınıf	37 (%69.80)	16 (%30.20)	53 (%100)
	Birleştirilmiş sınıf	9 (%90)	1 (%10)	10 (%100)
TOPLAM		184 (%75,41)	60 (%24,59)	244 (%100)

P=0,551

2. Sınıfları okutmakta olan 62 sınıf öğretmeninden %74.19'unu oluşturan 46'sı kendini yeterli bulduklarını, %25.81'ni oluşturan 16'sı kendisini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

3. Sınıfları okutmakta olan 66 sınıf öğretmeninden %80.30'unu oluşturan 53'ü kendini yeterli bulduklarını, %19.70'ni oluşturan 13'si kendisini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

4. Sınıfları okutmakta olan 53 sınıf öğretmeninden %73.38'ini oluşturan 39'i kendini yeterli bulduklarını, %26.42' sini oluşturan 14'ü kendisini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

5. Sınıfları okutmakta olan 53 sınıf öğretmeninden %69.80'ini oluşturan 37'si kendini yeterli bulduklarını, %30.20'sini oluşturan 16'sı kendisini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Birleştirilmiş sınıfları okutmakta olan 10 sınıf öğretmeninden %90'nunu oluşturan 9'u kendini yeterli bulduklarını, %10'nunu oluşturan 1'i kendisini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Bulunan P değeri 0,551'tir 0,05 anlamlılık düzeyinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Yani okutulan sınıf ile kendilerini Türkçe ğretimi konusunda yeterli görme arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo-16. KIDEMİ * YETERLİK

		YETERLİK		TOPLAM
		Evet	Hayır	
KIDEMİ	1-5	44 (%62.85)	26 (%37.15)	70 (%100)
	6-10	47 (%72.30)	18 (%27.70)	65 (%100)
	11-15	25 (%89.25)	3 (%10.75)	28 (%100)
	16-20	11 (%78.57)	3 (%21.43)	14 (%100)
	21 ve üzeri	57 (%85.07)	10 (%14.93)	67 (%100)
TOPLAM		184 (%75,33)	60 (%24,67)	244 (%100)

P=0,013

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin kıdemi 1-5 yıl olanları 70 olup bunlardan %62.85'sini oluşturan 44'ü kendini yeterli bulduklarını, %37.15' ini oluşturan 26'sı kendilerini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin kıdemi 6-10 yıl olanları 65 olup bunlardan %72.30'unu oluşturan 47'si kendini yeterli bulduklarını, %327.18' ini oluşturan 18'i kendilerini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin kıdemi 10-15 yıl olanları 28 olup bunlardan %89.25'ini oluşturan 25'i kendini yeterli bulduklarını, %10.75' ini oluşturan 3'ü kendilerini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin kıdemi 16-21 yıl olanları 14 olup bunlardan %78.57'sini oluşturan 11'i kendini yeterli bulduklarını, %21.43'ünü oluşturan 3'ü kendilerini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin kıdemi 21 üzeri yıl olanları 67 olup bunlardan %85.07'sini oluşturan 57'si kendini yeterli bulduklarını, %14.93'ünü oluşturan 10'unu kendilerini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir

Tablo 16'dan da anlaşıldığı kendini yeterli görenler içinde katılanların % 85,07'i 21 ve daha fazla yıldır öğretmenlik yapanlardan oluşmaktadır.

Bulunan P değeri 0,013'tür, 0,05 düzeyinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır. Yani kıdem, kendini yeterli görmeyi etkilemektedir.

Tablo-17. MEZUNİYET * YETERLİK

		YETERLİK		TOPLAM
		Evet	Hayır	
MEZUNİYET	2 Yıllık Eğitim Enstitüsü	54 (%87.09)	8 (%12.91)	62 (%100)
	4 Yıllık Sınıf Öğretmenliği	42 (%65.62)	22 (%34.38)	64 (%100)
	Eğitim fakülteleri sınıf oğr dışındaki braslar	20 (%80)	5 (%20)	25 (%100)
	İlk Öğretmen Okulları	13 (%81.25)	3 (%8.75)	16 (%100)
	Diğer Fakülteler	55 (%71.42)	22 (%28.58)	77 (%)
TOPLAM		184 (%75,40)	60 (%24,58)	244 (%100)

P=0,058

Ankete katılan 224 sınıf öğretmenin 62'si 2 Yıllık Eğitim enstitüsünden mezundurlar. Bunlardan %87.09' unu oluşturan 54'ü kendilerini yeterli bulduklarını, %12.91' ini oluşturan 8'i ise kendini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılan 224 sınıf öğretmenin 64'ü 4 Yıllık Sınıf Öğretmenliğinden mezundurlar. Bunlardan %65.62' sini oluşturan 42'si kendilerini yeterli bulduklarını, %34.38' ini oluşturan 22'si ise kendini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılan 224 sınıf öğretmenin 25'i eğitim fakülteleri sınıf öğretmenliği dışındaki branşlardan mezundurlar. Bunlardan %80'ini oluşturan 20'si kendilerini yeterli bulduklarını, %20' sini oluşturan 5'i ise kendini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılan 224 sınıf öğretmenin 16'sı İlk Öğretmen Okullarından mezundurlar. Bunlardan %81.25' sini oluşturan 13'ü kendilerini yeterli bulduklarını, %8.75' ini oluşturan 3'ü ise kendini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılan 224 sınıf öğretmenin 77'si Diğer Fakültelerden mezundurlar. Bunlardan %71.42' sini oluşturan 55'i kendilerini yeterli bulduklarını, %28.58' ini oluşturan 22'si ise kendini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Mezun olunan okula göre en çok kendini yeterli görenler, katılanların %87.09'unun "Evet" cevabı verdiği 2 yıllık eğitim enstitüsü mezunlarıdır. Çünkü, 2 Eğitim Enstitüsü mezunları daha iyi eğitim aldıklarına inanmaktadırlar.

Bulunan P değeri 0,058'tir 0,05 anlamlılık düzeyinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Yani mezun olunan okul ile kendini yeterli görme arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Fakat P değeri 0,05' e çok yakındır.

3- İlköğretim I. Kademesinde görevli sınıf öğretmenlerinin, Türkçe öğretiminde kullanılan yöntemlerden bildikleri ve uyguladıkları yöntemler hangileridir?

Tablo-18. Bilinen ve uygulanan yöntemler

YÖNTEMLER	Biliyorum	Uyguluyorum	Cevapsız	TOPLAM
Problem Çözme Yöntemi	22 (%9,01)	118 (%48,35)	104 (%42,61)	244 (%100)
Soru-Cevap Yöntemi	8 (%3,27)	231 (%94,66)	5 (%2,07)	244 (%100)
Rol Yapma Yöntemi	17 (%6,96)	192 (%78,68)	35 (%14,34)	244 (%100)
Tartışma Yöntemi	28 (%11,47)	184 (%75,40)	32 (%13,13)	244 (%100)
Gösterip Yaptırma Y.	20 (%8,19)	183 (%75,00)	41 (%16,81)	244 (%100)
Gözlem Yöntemi	30 (%12,30)	143 (%58,60)	71 (%29,10)	244 (%100)
Benzetim Yöntemi	28 (%11,48)	100 (%40,98)	116 (%47,54)	244 (%100)
Grup Çalışması Yöntemi	30 (%12,29)	148 (%60,65)	66 (%27,06)	244 (%100)
Beyin Fırtınası Yöntemi	39 (%15,98)	94 (%38,52)	111 (%45,48)	244 (%100)
Tümevarım Yöntemi	24 (%9,83)	150 (%61,47)	70 (%28,68)	244 (%100)
Proje Yöntemi	31 (%12,70)	59 (%24,17)	154 (%63,10)	244 (%100)
Tümdengelim Yöntemi	26 (%10,65)	145 (%59,42)	73 (%29,91)	244 (%100)
Çözümleme Yöntemi	26 (%10,65)	123 (%50,40)	95 (%38,93)	244 (%100)
Oyunlaştırma (Drama) Y.	15 (%6,14)	214 (%87,69)	15 (%6,14)	244 (%100)
Düz Anlatım (Takrir) Y.	15 (%6,14)	207 (%84,82)	21 (%8,60)	244 (%100)
İnşaat Yöntemi Y.	15 (%6,14)	73 (%29,91)	155 (%63,57)	244 (%100)
Demonstrasyon (Gösterme)Y.	25 (%10,24)	140 (%57,37)	78 (%31,96)	244 (%100)
Bunların dışında	- (%00)	7 (%2,86)	237 (%97,14)	244 (%100)

Tablo 18’de görüldüğü gibi, soruda verilen yöntemlerdeki durumları şöyledir:

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin “Problem Çözme Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %9.01’ini oluşturan 22’si biliyorum, %48.35’ini, oluşturan 118’i bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %42.61’ini oluşturan 104’si ise cevap vermemiştir

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin “Soru-Cevap Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %3.27’sini oluşturan 8’i biliyorum, %94.66’sını, oluşturan 231’i bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %14.34’ünü oluşturan 5’i ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin “Rol Yapma Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %6.96’sını oluşturan 17’si biliyorum, %78.68’ini, oluşturan 192’si bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %14.34’ünü oluşturan 35’i ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin “Tartışma Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %11.47’sini oluşturan 28’i biliyorum, %75.40’ını, oluşturan 184’ü bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %13.13’ünü oluşturan 32’si ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin “Gösterip Yaptırma Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %8.19’unu oluşturan 20’si biliyorum, %75.00 oluşturan 184’ü bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %13.13’ünü oluşturan 183’ü ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin “Laboratuvar Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %16.80’nini oluşturan 41’i biliyorum, %15.57’sini, oluşturan 38’i bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %67.63’ünü oluşturan 165’i ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin “Gözlem Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %12.30’unu oluşturan 30’u biliyorum, %58.60’ını, oluşturan 143’ü bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %29.10’nunu oluşturan 71’i ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin “İş Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %10.65’ini oluşturan 26’si biliyorum, %23’ünü, oluşturan 56’si bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %66.35’ini oluşturan 162’si ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin “Benzetim Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %11.48’ini oluşturan 28’i biliyorum, %40.98’ini, oluşturan 100’ü bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %47.54’ünü oluşturan 116’si ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninin “Grup Çalışması Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %12.29’unu oluşturan 30’u biliyorum, %60.65’ini, oluşturan 148’i bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %27.06’sını oluşturan 66’sı ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninin “Beyin Fırtınası Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %15.98’ini oluşturan 39’u biliyorum, %38.52’sini oluşturan 94’ü bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %45.48’ini oluşturan 111’i ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninin “Deney Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %13.11’ini oluşturan 32’si biliyorum, %25.81’ini, oluşturan 63’ü bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %61.06’sını oluşturan 149’u ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninin “Tümevarım Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %9.83’ünü oluşturan 24’ü biliyorum, %61.47’sini, oluşturan 150’si bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %28.68’ini oluşturan 70’i ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninin “Proje Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %12.70’sini oluşturan 31’i biliyorum, %24.17’sini, oluşturan 59’u bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %63.10’nunu oluşturan 154’ü ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninin “Tümdengelim Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %10.65’ini oluşturan 26’sı biliyorum, %59.42’sini, oluşturan 145’i bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %29.91’ini oluşturan 73’ü ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninin “Çözümleme Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %10.65’ini oluşturan 26’sı biliyorum, %50.40’ını, oluşturan 123’ü bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %38.93’ünü oluşturan 95’i ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninin “Oyunlaştırma Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %6.14’ünü oluşturan 15’i biliyorum, %87.69’unu, oluşturan 214’ü bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %6.14’ünü oluşturan 15’i ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin “Düz Anlatım Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %6.14’sini oluşturan 15’i biliyorum, %84.82’sini, oluşturan 207’si bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %8.60’nı oluşturan 21’i ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin “İnşaat Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %6.14’ünü oluşturan 15’i biliyorum, %29.91’ini, oluşturan 73’ü bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %63.57’sini oluşturan 155’i ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin “Demonstrasyon Yöntemi” hakkındaki görüşleri şöyledir; %10.24’ünü oluşturan 25’i biliyorum, %57.37’sini, oluşturan 140’ı bu yöntemi derslerde uyguladığını belirtirken, %31.96 ’ını oluşturan 78’i ise cevap vermemiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %2.86’sını oluşturan 7’si boş bırakılan yere yukarıda yazılanlar dışında yöntem ismi belirtmişlerdir. Bu bölüme, %97.14’ünü oluşturan 237’si her hangi bir yöntem adı yazmamışlardır.

Bu verilerden de anlaşıldığı gibi en çok bilinen ve uygulanan yöntemler; “Soru-Cevap”, “Düz Anlatım” ve “Oyunlaştırma”. En az bilinen ve uygulanan yöntemler ise; “İş”, “Laboratuvar” ve “Proje” yöntemleridir.

4- Sınıf öğretmenlerine göre, İlköğretim I. Kademesinde Türkçe öğretiminde kullanılacak yöntemlerin en önemli özelliğine ilişkin görüşleri nedir?

Tablo-19. Yöntem seçiminin sebepleri

	Frekans	Yüzde (%)
Öğrencilerin sıkılmalarını önlemeli	13	5,33
Derslerin işlenişini kolaylaştırmalı	1	0,40
Dersin anlaşılmasını kolaylaştırmalı	32	13,12
Her konuya uygulanabilmeli	2	0,80
En az araç gereçle uygulanabilmeli	-	00,00
Öğrencilerin katılımını arttırmalı	62	25,40
Öğrencinin gelişim düzeyine uygun olmalı	29	11,88
Türkçe dersinin amaç ve ilkeleri ile ilişkili olmalı	52	21,34
Düşünmeyi geliştirmeli	49	20,08
Bunların dışında	4	1,65
TOPLAM	244	% 100,00

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %5.33'ünü oluşturan 13'ü "Öğrencilerin sıkılmalarını önlemeli", %0.40'nı oluşturan 1'i "Derslerin işlenişini kolaylaştırmalı", %13.12'sini oluşturan 32'si "Derslerin anlaşılması kolaylaştırılmalı", %0.80'nini oluşturan 2'si "Her konuya uygulanabilmeli", %25.40'nı oluşturan 62'si "Öğrencilerin katılımını artırılmalı", %11.88'ini oluşturan 29'u "Öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olmalı", %21.34'ünü oluşturan 52'si "Türkçe dersinin amaç ve ilkeleri ile ilişkili olmalı", %20.08'ni oluşturan 49'u "Düşünmeyi geliştirmeli" %1.65'ni oluşturan 4 öğretmende " bunların dışında bir yöntem belirtmiştir.

Kullanılacak yöntemin seçimini en çok etkileyen faktörler, bu tabloda da anlaşıldığı gibi "Öğrencilerin katılımını arttırmalı", "Türkçe dersinin amaç ve ilkeleri ile ilişkili olmalı" ve " Düşünmeyi geliştirmeli". Kullanılacak yöntemin en önemli özelliği

olarak belirtilenler içinde yer alan “En az araç gereçle uygulanabilmeli” özelliği hiç seçilmemiştir, “Her konuya uygulanabilmeli” ve “Derslerin işlenişini kolaylaştırmalı” özellikleri ise en az işaretlenen seçeneklerdir.

5- İlköğretim I. Kademesinde görevli Sınıf öğretmenlerinin, Türkçe dersinde, bir ders saatinde, ortalama olarak kullandıkları yöntem sayısı kaçtır?

Tablo-20. Ortalama olarak kullandıkları yöntem sayısı

	Frekans	Yüzde (%)
1 Yöntem	3	(%1,22)
2 Yöntem	33	(%13,52)
3 Yöntem	102	(%41,79)
4 Yöntem	46	(%18,85)
5 Yöntem	23	(%9,42)
Daha fazla	37	(%15,16)
TOPLAM	244	% 100

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %1.22'sini oluşturan 3'ü "1 yöntem", %13.52'sini oluşturan 33'ü "2 yöntem", %41.79'unu oluşturan 102'si "3 yöntem", %18.85'ini oluşturan 46'sı "4 yöntem", %9.42'sini oluşturan 23'ü "5 yöntem" kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bunun dışında %15.16'sini oluşturan 37'de "5 yöntemden daha fazla" yöntem kullandıklarını belirtmişlerdir.

İlköğretim I. Kademe de görev yapan sınıf öğretmenleri, Türkçe öğretiminde, ortalama olarak 3 yöntem kullanmaktadırlar. Tablo 20'de görülen ortalama "1 yöntem" kullandıklarını belirten %1,22 oranı her ne kadar küçük bir sayı olsa da, bu bazı öğretmenlerin yöntemler konusunu önemsemediğini göstermektedir.

6- İlköğretim I. Kademesinde, Türkçe dersinde, bir ders saatinde, ortalama olarak kullandıklarını belirttikleri yöntem sayısı, sınıf öğretmenlerinin;

- a) Cinsiyetine,
b) Okuttukları sınıfa,
c) Kıdemlerine,
d) Hizmet öncesi önce mezun oldukları okullara,
göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

Tablo-21. CİNSİYET * YÖNTEM SAYISI

		YÖNTEM SAYISI						TOPLAM
		1 yo	2 yo	3 yo	4 yo	5 yo	Daha fazla	
CİNSİYET	Erkek	2 (%1,83)	14 (%12,83)	43 (%39,43)	17 (%15,58)	8 (%7,33)	25 (%22,93)	109 (%100)
	Bayan	1 (%0,74)	19 (%14,07)	59 (%43,66)	29 (%21,46)	15 (%11,10)	12 (%8,88)	135 (%100)
TOPLAM		3 (%1,22)	33 (%13,52)	102 (%41,79)	46 (%18,85)	23 (%9,42)	37 (%15,16)	244 (%100)

P=0,056

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %44.66'sını oluşturan 109 erkek öğretmenden %2'si "1 yöntem", %12.83' nü oluşturan 14'ü "2 yöntem", %39.43' ünü oluşturan 43'ü "3 yöntem", %15.58' ini oluşturan 17'si "4 yöntem", %7.33' ünü oluşturan 8'i "5 yöntem", %22.93' nü oluşturan 25 erkek öğretmende 5 yöntemde daha fazla yöntem kullandıklarını belirtmişlerdir. Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %55.32'sini oluşturan 135 bayan öğretmenden %0.74' ünü oluşturan 1'i "1 yöntem", %14.07' sini oluşturan 19'u "2 yöntem", %41.79' unu oluşturan 59'u "3 yöntem", %21.46' sını oluşturan 29'u "4 yöntem", %11.10' unu oluşturan 15'i "5 yöntem", %8.88' ini oluşturan 12 bayan öğretmende 5 yöntemden daha fazla yöntem kullandıklarını belirtmişlerdir.

Bulunan P değeri 0,013'tür, 0,056 düzeyinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır. Yani, cinsiyetin kullanılan yöntem sayısına etkisi vardır.

Tablo-23. SINIFI * YÖNTEM SAYISI

		YÖNTEM SAYISI						TOPLAM
		1 yo	2 yo	3 yo	4 yo	5 yo	Daha fazla	
SINIFI	2. Sn.	1 (%1,61)	13 (%20,96)	26 (%41,86)	12 (%19,32)	3 (%4,83)	7 (%11,27)	62 (%100)
	3. Sn.	1 (%1,51)	5 (%7,55)	32 (%48,32)	12 (%18,18)	6 (%9,09)	10 (%15,10)	66 (%100)
	4. Sn.	- (%0)	6 (%14,45)	20 (%37,60)	9 (%16,92)	8 (%15,04)	10 (%18,80)	53 (%100)
	5. Sn.	1 (%1,88)	8 (%15,04)	19 (%35,48)	12 (%22,56)	4 (%7,77)	9 (%16,92)	53 (%100)
	Birl. Sn.	- (%)	1 (%10)	5 (%50)	1 (%10)	2 (%20)	1 (%10)	10 (%100)
	TOPLAM	3 (%1,22)	33 (%13,52)	102 (%41,79)	46 (%18,85)	23 (%9,42)	37 (%15,16)	244 (%100)

P=0,822

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %25.40'nı oluşturan 62'si 2.sınıfı okutmakta ve bunlardan %1.61'ini oluşturan 1'i "1 yöntem", %20.96'sını oluşturan 13'ü "2 yöntem", %41.86'sını oluşturan 26'sı "3 yöntem", %19.32'sini oluşturan 12'si "4 yöntem" %4.83'ünü oluşturan 3'ü "5 yöntem", %11.27'sini oluşturan 7 öğretmende 5 yöntemden daha fazla yöntem kullanmışlardır.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %27.04'nü oluşturan 66'sı 3.sınıfı okutmakta ve bunlardan %1.51'ini oluşturan 1'i "1 yöntem", %7.55'ini oluşturan 5'i "2 yöntem", %48.32'ini oluşturan 32'si "3 yöntem", %18.18'ini oluşturan 12'si "4 yöntem", %9.09'unu oluşturan 6'sı "5 yöntem", %15.10'nu oluşturan 10 öğretmende 5 yöntemden daha fazla yöntem kullanmışlardır.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %21.71'ini oluşturan 53'ü 4.sınıfı okutmakta ve bunlardan bir yöntem kullanan bulunmamaktadır. %14.45'ini oluşturan 6'sı "2 yöntem", %37.60'ını oluşturan 20'si "3 yöntem", %16.92'sini oluşturan 9'u "4 yöntem", %15.04'ünü oluşturan 8'i "5 yöntem", %18.80'nini oluşturan 10 öğretmende 5 yöntemden daha fazla yöntem kullanmışlardır.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %21.79'unu oluşturan 53'ü 3.sınıfı okutmakta ve bunlardan %1.88'ini oluşturan 1'i "1 yöntem", %15.04'ünü oluşturan 8'i "2

yöntem”, %35.48’ini oluşturan 19’u “3 yöntem”, %22.56’sını oluşturan 12’si “4 yöntem”, %7.77’sini oluşturan 4’ü “5 yöntem”, %19.92’nu oluşturan 9 öğretmende 5 yöntemden daha fazla yöntem kullanmışlardır.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %4.09’nu oluşturan 10’nu birleştirilmiş sınıf okutmakta ve bunlardan bir yöntem kullanan bulunmamaktadır., %10’nunu oluşturan 1’i “2 yöntem”, %50’nü oluşturan 5’i “3 yöntem”, %10’ unu oluşturan 1’i “4 yöntem” %20’sini oluşturan 2’si “5 yöntem”, %10’ unu oluşturan 1 öğretmende 5 yöntemden daha fazla yöntem kullanmışlardır.

Bulunan P değeri 0,822’dir, 0,05 düzeyinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Yani okutulan sınıf ile kullanılan yöntem arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo -24. KIDEMİ * YÖNTEM SAYISI

		YÖNTEM SAYISI						TOPLAM
		1 yo	2 yo	3 yo	4 yo	5 yo	Daha fazla	
KIDEMİ	1-5	1 (%1.42)	12 (%17.14)	33 (%46.86)	14(%19.74)	6 %8.52	4 (%5,68)	70 (%100)
	6-10	2 (%3.07)	9 (%13.84)	32 (%49.23)	13(%19.89)	5 (%7,69)	4 (%6,15)	65 (%100)
	11-15	-	2 (%7.14)	13 (%46.42)	8 (%28,57)	2 (%7,14)	3 (%10,71)	28 (%100)
	16-20		1 %7.14	6 %42.85	2 %14.28		5 (%35,71)	14 (%100)
	21 ve üzeri		9 %13.43	18 %26.86	9 %13.43	10 %14.94	21 %31.34	67 (%100)
TOPLAM		3 %1.22	33 %13.52	102 %41.79	46 %18.85	23 9.42	37 %15.16	244 (%100)

P=0,005

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %28.68'inin kıdemi 1-5 yıl olup bunlardan % 1.42'sini oluşturan 1' "1 yöntem", %17.14'nü oluşturan 12'si "2 yöntem", %46.86'sını oluşturan 33'ü "3 yöntem", %19.74'nü oluşturan 14'si "4 yöntem" %8.52'sini oluşturan 6'sı "5 yöntem", %5.68'ni oluşturan 6'sı 5 yöntemden daha fazla yöntem kullandıklarını belirtmektedirler.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %26.63'ünün kıdemi 6-10 yıl olup bunlardan % 3.07'sini oluşturan 2'si "1 yöntem", %13.84'nü oluşturan 9'u "2 yöntem", %49.23'nü oluşturan 32'si "3 yöntem", %19.89'nu oluşturan 13'ü "4 yöntem" %7.65'sini oluşturan 5'i "5 yöntem", %6.12'sini oluşturan 4'ü 5 yöntemden daha fazla yöntem kullandıklarını belirtmektedirler.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %11.47'sinin kıdemi 11-15 yıl olup bunlardan 1 yöntem kullanan bulunmamakta, %7.14'nü oluşturan 2'si "2 yöntem", %46.42'sini oluşturan 13'ü "3 yöntem", %28.57'sini oluşturan 8'i "4 yöntem" %7.14'ünü oluşturan 2'si "5 yöntem", %10.71'ni oluşturan 3'ü 5 yöntemden daha fazla yöntem kullandıklarını belirtmektedirler.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninin %5.73'nün kıdemi 15-21 yıl olup, bunlardan 1 yöntem kullanan bulunmamakta, %7.14'nü oluşturan 1'si "2 yöntem", %42.85'ini oluşturan 6'sı "3 yöntem", %14.28'ni oluşturan 2'si "4 yöntem" 5 yöntem kullanan bulunmamakta, %35.71'ni oluşturan 5'i 5 yöntemden daha fazla yöntem kullandıklarını belirtmektedirler.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninin %27.45'sinin kıdemi 21ve yukarı yıl olup bunlardan 1 yöntem kullanan bulunmamakta, %13.43'nü oluşturan 9'si "2 yöntem", %26.86'sını oluşturan 18'i "3 yöntem", %13.43'ünü oluşturan 9'u "4 yöntem" %14.94'ünü oluşturan 10'u "5 yöntem", %31.34'nü oluşturan 21'ü 5 yöntemden daha fazla yöntem kullandıklarını belirtmektedirler.

Bulunan P değeri 0,005'dir, 0,05 düzeyinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır. Yani, öğretmenlerin kıdemi ile ortalama olarak kullandıkları yöntem sayısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo-25. MEZUNİYET * YÖNTEM SAYISI

		YÖNTEM SAYISI					TOPLAM	
		1 y	2 y	3 y	4 y	5 y		Daha fazla
MEZUNİYET	2 Yıllık Eğitim Enstitüsü	-	8 %12.90	18 %29.03	11 %17.74	9 %14.51	16 %25.80	62 (%100)
	4 Yıllık Sınıf Öğretmenliği	3 %4.68	8 %12.50	24 %37.44	15 %23.40	5 %7.80	9 %14.04	64 (%100)
	Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğr. Dışındaki Branşlar	-	1 %4	13 %52	7 %28	4 %16	-	25 (%100)
	İlk öğretmen Okulları	-	1 %6.25	5 %31.25	3 %18.75	3 %18.75	4 %25	16 (%100)
	Diğer Fakülteler	-	15 %19.48	42 %54.54	10 %12.98	2 %2.58	8 %10.38	77 (%100)
	Toplam	3 (%1.22)	33 (%13.52)	102 (%41.79)	46 (%18.85)	23 (%9.42)	37 (%15.16)	244 (%100)

P=0,003

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %25.40 olup 2 Yıllık Eğitim Enstitüsünden mezun olan öğretmen sayısı 62'dir. Bunlardan 1 yöntem kullanan bulunmamakla beraber, %12.90'nı oluşturan 8'i "2 yöntem", %29.03'ünü oluşturan 18'i "3 yöntem", %17.74'ünü oluşturan 11'i "4 yöntem", %45.51'ni oluşturan 9'u "5 yöntem", %25.80'nini oluşturan 16'sı 5 yöntemden daha fazla yöntem kullandığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %26.22 olup 4 Yıllık Sınıf Öğretmenliğinden mezun olan öğretmen sayısı 64'dir. %4.68'ni oluşturan 3'ü "1 yöntem", %12.50'sini oluşturan 8'i "2 yöntem", %37.44'ünü oluşturan 24'ü "3 yöntem", %23.40'nı oluşturan 15'i "4 yöntem", %7.80'nini oluşturan 5'i "5 yöntem", %14.04'nü oluşturan 9'u 5 yöntemden daha fazla yöntem kullandığını belirtmiştir

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %10.24 olup Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Dışındaki Bir Branştan mezun olan öğretmen sayısı 25'tir. Bunlardan 1 yöntem kullanan bulunmamakla beraber, %4'ünü oluşturan 1'i "2 yöntem", %52'sini oluşturan 13'ü "3 yöntem", %28'ini oluşturan 7'si "4 yöntem", %16'sını oluşturan 4'ü "5 yöntem" kullandıklarını belirtmişlerdir. Ancak 5 yöntemden daha fazla yöntem kullanan olmamıştır.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %6.55 olup İlk Öğretmen Okulları mezun olan öğretmen sayısı 16'dır. Bunlardan 1 yöntem kullanan bulunmamakla beraber, %6.25'ini oluşturan 1'i "2 yöntem", %31.25'ini oluşturan 5'i "3 yöntem", %18.75'ini oluşturan 3'ü "4 yöntem", %18.25'ini oluşturan 3'ü "5 yöntem", %25'ini oluşturan 4'ü 5 yöntemden daha fazla yöntem kullandığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmenin %30.86 olup Diğer Fakültelerden mezun olan öğretmen sayısı 77 'dir. Bunlardan 1 yöntem kullanan bulunmamakla beraber, %19.48'ini oluşturan 15'i "2 yöntem", %54.54'ünü oluşturan 42'si "3 yöntem", %12.98'ini oluşturan 10'u "4 yöntem", %2.58'ni oluşturan 2'si "5 yöntem", %10.38'ni oluşturan 8'i 5 yöntemden daha fazla yöntem kullandığını belirtmiştir.

Bulunan P değeri 0,003'tür, 0,05 düzeyinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır. Yani, hizmet öncesi mezun olunan okul ile ortalama olarak kullanılan yöntem arasında anlamlı bir ilişki vardır.

7- İlköğretim I. Kademesinde görevli Sınıf öğretmenleri, Türkçe dersinde uyguladıkları yöntemlerin, etkinlik düzeylerini belirlemek için, ders öncesi veya ders sonrası, sınıfta, her hangi bir çalışma yapıp-yapmadıkları hakkındaki görüşleri nasıldır?

Tablo-32. Yöntemlerin etkinlik düzeylerini belirlemek için çalışma yapan-yapmayan öğretmenler

	Öğretmen sayısı	Yüzdesi (%)
EVET	185	%75.81
HAYIR	59	%24.19
TOPLAM	244	100

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden Etkinlik Düzeylerini Belirlemek İçin çalışma yapan öğretmenlerin sayısı 185 olup %75.81 dir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden Etkinlik Düzeylerini Belirlemek İçin çalışma yapmayan öğretmenlerin sayısı 59 olup %24.19 dur.

Öğretmenlerin büyük bir kısmı ders öncesi ya da ders sonrası kullandıkları yöntemlerin etkinlik düzeylerini belirlemek için çalışma yapmaktadırlar.

8- İlköğretim I. Kademesinde görevli Sınıf öğretmenleri, Türkçe dersinde, uygulamada en çok tercih ettikleri ilk üç yöntemi, hangi düzeyde seçmektedirler?

- En çok tercih edilen birinci yöntem:

Tablo-26. En çok tercih edilen birinci yöntem

YÖNTEMLER	Frekans	Yüzde %
Problem Çözme Yöntemi	10	%4.09
Soru-Cevap Yöntemi	98	%40.16
Rol Yapma Yöntemi	16	%6.55
Tartışma Yöntemi	11	%4.50
Gösterip Yaptırma Y.	8	%3.27
Lâboratuvar Yöntemi	-	-
Gözlem Yöntemi	-	-
İş Yöntemi	1	%0.40
Benzetim Yöntemi	1	%0.40
Grup Çalışması Yöntemi	1	%0.40
Beyin Fırtınası Yöntemi	2	%0.80
Deney Yöntemi	1	%0.40
Tümevarım Yöntemi	2	%0.80
Proje Yöntemi	1	%0.40
Tümdengelım Yöntemi	1	%0.40
Çözümleme Yöntemi	4	%1.63
Oyunlaştırma (Drama) Y.	26	%10.65
Düz Anlatım (Takrir) Y.	50	%20.49
İnşat Yöntemi	5	%2.04
Demonstrasyon (Gösterme) Y.	1	%0.40
Bunların dışında	5	%2.04
TOPLAM	244	%100

En çok tercih edilen birinci yöntemler olarak sınıf öğretmenleri şunları belirtmişlerdir. Soru –Cevap %40.16, Düz Anlatım %20.49, Oyunlaştırma %10.65, Rol Yapma % 6.55, Tartışma %4.50, Problem Çözme %4.09, Gösterip Yapma %3.27, İnşat ve bunların dışında ki yöntemler %2.04, Çözümleme %1.63, Beyin Fırtınası %0.80, Tümevarım %0.80, İş Yöntemi %0.40, Benzetim Yöntemi %0.40, Grup Çalışması %0.40, Deney Yöntemi %0.40 Proje Yöntemi %0.40, Tümdengelım %0.40, Gösterme Yöntemi %0.40.

- En çok tercih edilen İkinci yöntem

Tablo-27. En çok tercih edilen ikinci yöntem

YÖNTEMLER	Seçen öğretmen sayısı	Seçen öğretmen yüzdesi %
Problem Çözme Yöntemi	2	0.81
Soru-Cevap Yöntemi	80	32.78
Rol Yapma Yöntemi	17	6.96
Tartışma Yöntemi	21	8.60
Gösterip Yaptırma Yöntemi	9	3.68
Lâboratuvar Yöntemi	-	-
Gözlem Yöntemi	1	0.40
İş Yöntemi	-	-
Benzetim Yöntemi	2	0.80
Grup Çalışması Yöntemi	3	1.22
Beyin Fırtınası Yöntemi	6	2.45
Deney Yöntemi	1	0.40
Tümevarım Yöntemi	3	1.22
Proje Yöntemi	2	0.80
Tümdengelim Yöntemi	1	0.40
Çözümleme Yöntemi	6	2.45
Oyunlaştırma (Drama) Yöntemi	46	18.85
Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi	42	17.21
İnşat Yöntemi	1	0.40
Demonstrasyon (Gösterme) Y.	-	-
<i>Bunların dışında</i>	1	.040
TOPLAM	244	100

En çok tercih edilen ikinci yöntemler olarak sınıf öğretmenleri şunları belirtmişlerdir. Soru –Cevap %32.78, , Oyunlaştırma %18.85, Düz Anlatım %17.21, tartışma %8.60, Rol Yapma % 6.96, Gösterip Yapma %3.68, Çözümleme %2.45, Beyin Fırtınası %2.45, Tümevarım %1.22, Grup Çalışması , Problem Çözme Yöntemi %0,81, Benzetim Yöntemi %0.80, Proje Yöntemi %0.80, Gözlem Yöntemi %0.40, Tümdengelim Yöntemi %0.40, İnşat Yöntemi %0.40 ve bunların dışındaki yöntemler %0.40 olarak belirtilmiştir.

En çok tercih edilen üçüncü yöntem :

Tablo-28. En çok tercih edilen üçüncü yöntem

YÖNTEMLER	Seçen öğretmen sayısı	Seçen öğretmen yüzdesi %
Problem Çözme Yöntemi	2	0.80
Soru-Cevap Yöntemi	28	11.47
Rol Yapma Yöntemi	23	9.42
Tartışma Yöntemi	34	13.93
Gösterip Yaptırma Yöntemi	21	8.60
Lâboratuvar Yöntemi	-	-
Gözlem Yöntemi	2	0.80
İş Yöntemi	2	0.80
Benzetim Yöntemi	4	1.63
Grup Çalışması Yöntemi	4	1.63
Beyin Fırtınası Yöntemi	10	4.09
Deney Yöntemi	3	1.22
Tümevarım Yöntemi	5	2.04
Proje Yöntemi	1	0.40
Tümdengelim Yöntemi	8	3.27
Çözümleme Yöntemi	2	0.80
Oyunlaştırma (Drama) Yöntemi	63	25.81
Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi	29	11.88
İnşat Yöntemi	1	0.40
Demonstrasyon (Gösterme) Y.	2	0.80
<i>Bunların dışında</i>	-	-
TOPLAM	244	100

En çok tercih edilen ikinci yöntemler olarak sınıf öğretmenleri şunları belirtmişlerdir. Oyunlaştırma %25.81, tartışma yöntemi %13.93, düz anlatım %11.88, soru cevap %11.47, rol yapma %9.42, gösterip yaptırma % 8.60, beyin fırtınası yöntemi % 4.09, tümdengelim yöntemi %3.27, tümevarım %2.04, grup çalışması %1.63, benzetim yöntemi %1.63, deney yöntemi %1.22, problem çözme yöntemi %0.80, gözlem yöntemi %0.80, iş yöntemi %0.80, çözümleme yöntemi %0.80, gösterme yöntemi %0.80, proje %0.40, inşat yöntemi %0.40.

9-İlköğretim I. Kademesinde görevli sınıf öğretmenleri, Türkçe dersinde kullandıkları yöntemlerin hepsini günlük plânda belirtip-belirtmedikleri hakkındaki tutumları nasıldır?

Tablo-29. Kullanılan yöntemlerin günlük plânda belirtme durumu

	Öğretmen sayısı	Yüzdesi (%)
EVET	117	47.94
HAYIR	127	52.06
TOPLAM	244	100

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden %47.94 (117)'si Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden %52.06 (127)'si Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanılmadığını belirtmiştir.

10-İlköğretim I. Kademesinde, Türkçe dersinde kullandıkları yöntemlerin hepsini günlük plânda belirtip-belirtmemelerine ilişkin tutumları, sınıf öğretmenlerinin;

- a) Cinsiyetine,
  - c) Okuttukları sınıfa,
  - d) Kıdemlerine,
  - e) Hizmet öncesi mezun oldukları okullara,
- göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

Tablo-30. CİNSİYET * GÜNLÜK PLÂNDA

		GÜNLÜK PLÂNDA		TOPLAM
		Evet	Hayır	
CİNSİYET	Erkek	42 %38.54	67 %61.46	109 (%100)
	Bayan	75 %55.56	60 %44.44	135 (%100)
TOPLAM		117 %47.96	127 %52.04	244 (%100)

P= 0,008

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 109 erkek öğretmenden %38.54 (42)'si Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını ,%61.46 (67)'si ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 135 bayan öğretmenden %55.56 (75)'si Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını ,%44.44 (60)'ü ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Bulunan P değeri 0,008'dir, 0,05 anlamlılık düzeyinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo-32. SINIFI * GÜNLÜK PLÂNDA

		GÜNLÜK PLÂNDA		TOPLAM
		Evet	Hayır	
SINIFI	2. Sınıf	33 %53.23	29 %46.77	62 (%100)
	3. sınıf	32 %48.48	34 %51.52	66 (%100)
	4. sınıf	23 %43.40	30 %56.60	53 (%100)
	5. sınıf	26 %49.05	27 %50.94	53 (%100)
	Birleşti rilmiş sınıf	3 %30	7 %70	10 (%100)
TOPLAM		117 %47.94	127 %52.06	244 (%100)

P= 0,652

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 62'si (%25.40) 3. Sınıf öğretmenidir. Bunlardan 33'ü (%53.23) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 29'u (%46.77) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 66'sı (%27.04) 3. Sınıf öğretmenidir. Bunlardan 32'si (%48.48) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 34'ü (%51.52) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 53'ü 4. Sınıf öğretmenidir. Bunlardan 23'ü (%43.40) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 27'si (%56.60) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 53'ü (%21.71) 5. Sınıf öğretmenidir. Bunlardan 26'si (%49.05) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 27'si (%50.94) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 10'u Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenidir. Bunlardan 3'ü (%30) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 7'si (%70) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Bulunan P değeri 0,652'dir, 0,05 düzeyinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo-33. KIDEMİ * GÜNLÜK PLÂNDA

		GÜNLÜK PLÂNDA		TOPLAM
		Evet	Hayır	
KIDEMİ	1-5	34 %48.58	36 %51.42	70 (%100)
	6-10	30 %46.15	35 %53.85	65 (%100)
	11-15	14 %50	14 %50	28 (%100)
	16-20	7 %50	7 %50	14 (%100)
	21 ve üzeri	32 %47.76	35 %52.23	67 (%100)
TOPLAM	117 %47.94	127 %52.05	244 (%100)	

P= 0,997

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 70'in kıdemi 1-5 olup . Bunlardan 34'ü (%48.58) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 36'sı (%51.52) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 65'in kıdemi 6-10 olup . Bunlardan 30'u (%46.15) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 35'i (%5.85) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 28' in kıdemi 11-15 olup . Bunlardan 14'ü (%50) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 14'ü (%50) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 14' nün kıdemi 16-20 olup . Bunlardan 7'si (%50) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 7'si (%50) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 67'sinin kıdemi 21 ve Üzeri olup . Bunlardan 32'si (%47.76) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 35'i (%52.23) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Bulunan P değeri 0,997'dir, 0,05 düzeyinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo-34. MEZUNİYET * GÜNLÜK PLÂNDA

		GÜNLÜK PLÂNDA		TOPLAM
		Evet	Hayır	
MEZUNİYET	2 yıllık eğitim enstitüsü	27 %43.54	35 %56.46	62 (%100)
	4 Yıllık Sınıf öğretmenliği	31 %48.44	33 %51.56	64 (%100)
	Eğitim fakülteleri sınıf ögr. Dışındaki branşlar	13 %52	12 %48	25 (%100)
	İlk öğretmen okulları	10 %62.50	6 %37.50	16 (%100)
	Diğer Fakülteler	36 %46.76	41 %53.24	77 (%100)
TOPLAM		117 %47.94	127 %52.06	244 (%100)

P= 0,726

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 62'si İki Yıllık Eğitim Enstitüsü mezunu olup. Bunlardan 27'si (%43.54) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 35'i (%56.46) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 64'ü 4 Yıllık Sınıf Öğretmenliği mezunu olup. Bunlardan 31'i (%48.44) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 33'ü (%51.56) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 25'i Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği dışındaki branşlarından mezunu olup. Bunlardan 13'ü (%52) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 12'si (%48) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 16'sı İlk öğretmen okulları mezunu olup. Bunlardan 10'u (%62.50) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 6'sı (%37.50) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 77'si Diğer Fakülteler mezunu olup. Bunlardan 36'sı (%46.76) Kullanılan yöntemlerin günlük plânda kullanıldığını 41'i (%53.24) ise kullanılmadığını belirtmiştir.

Bulunan P değeri 0,726'dır, 0,05 düzeyinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

11- İlköğretim I. Kademedeki görevli sınıf öğretmenleri, mezun oldukları okulları, Türkçe öğretim yöntemlerini öğretmedeki yeterlilikleri hakkındaki görüşleri nasıldır?

Tablo-35. Mezun oldukları okulları Türkçe öğretim yöntemlerini öğretmede, yeterli bulma durumu

	Öğretmen sayısı	Yüzdesi (%)
EVET	64	26.22
HAYIR	180	73.78
TOPLAM	244	100

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 64 (%26.22) Mezun oldukları okulları Türkçe öğretim yöntemlerini öğretmede, yeterli bulduklarını belirtirken, 180'ini (%73.78) yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

12- Sınıf öğretmenlerinin, İlköğretim I. Kademesinde, Türkçe dersinde kullanmak üzere kendi kendilerine buldukları yeni yöntemler var mı?

Tablo-36. Sınıf öğretmenlerinin kendi kendilerine buldukları yeni yöntemlerin olup-olmaması

	Öğretmen sayısı	Yüzdesi (%)
EVET	31	12.70
HAYIR	213	87.30
TOPLAM	244	100

Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden 31'i (%12.70) kendi kendilerine buldukları yeni yöntemlerin bulunduğunu, 213'ü (%87.30) ise bulunmadığını belirtmişlerdir.

Buradan da öğretmenlerin yeni yöntem bulma ve üretme konusunda sıkıntı yaşadıkları anlaşılmaktadır.

VI.2. Doküman inceleme sonuçlarına ait bulgular ve yorumlar

Tablo-37. Günlük plânlarda yer alan yöntemler (1. Gün)

Yöntem adı	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	Birleştirilmiş sınıf	TOPLAM
Düz Anlatım (Takrir) Y.	4	5	2	1	3	15
Soru-Cevap	3	3	2	3	2	13
Drama	2			2		4
Yaparak-Yaşayarak Öğrenme			1		2	3
İnşat	1	1			1	3
Uygulama		1			1	2
Buluş		1				1
İnceleme		1				1
Dikte		1				1
Oyunlaştırma	1					1
Gözlem			1			1
Keşfetme		1				1
Rol Yapma					1	1
Yazılı Anlatım					1	1
Tümdengelim					1	1
	11	14	6	6	12	49

Doküman inceleme çalışmasında, 21 sınıf öğretmenin günlük plânları incelenmiştir. Günlük plânın “Yöntemler ve Teknikler” kısmında; “Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi” olarak 15 defa, “Soru-Cevap Yöntemi” olarak 13 defa “Drama Yöntemi” olarak 4 defa “Yaparak-Yaşayarak Öğrenme Yöntemi ”olarak 3 defa “İnşat Yöntemi” olarak 3 defa “Uygulama Yöntemi” olarak 2 defa “Buluş Yöntemi” olarak 1 defa “İnceleme Yöntemi” olarak 1 defa “Dikte Yöntemi” olarak 1 defa “Oyunlaştırma Yöntemi” olarak 1 defa “Gözlem Yöntemi” olarak 1 defa “Keşfetme Yöntemi” olarak 1 defa “Rol Yapma Yöntemi”olarak 1 defa “Yazılı Anlatım Yöntemi” olarak 1 defa “Tümdengelim Yöntemi” olarak 1 defa belirtilmiş olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 37’de görüldüğü gibi, günlük plânda, en çok “Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi” en çok belirtilmiş yöntemdir.

Tablo 41’de yer alan yöntem toplam 49’dır. Bu sayıyı tabloya alınan 21 öğretmene bölündüğünde (49/21) sonuç “2,33” çıkmaktadır. Bu sınıf öğretmenlerinin günlük plândaki yöntemler bölümüne gereken önemi vermedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo-38. Günlük plânlarda yer alan yöntemler (2. Gün)

	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	Birleştirilmiş Sınıf	TOPLAM
Düz Anlatım	4	4	3	2	2	15
Soru-Cevap	4	2	3	2	2	13
Okuma	1			2	1	4
Tümdengelim		2			1	3
Tartışma	2					2
Oyunlaştırma	1	1				2
Tümevarım		2				2
Uygulama		1			1	2
Drama		2				2
Gözlem					2	2
Grup Çalışması					1	1
Bireysel Çalışma					1	1
	12	14	6	6	11	49

Doküman inceleme çalışmasında, 21 sınıf öğretmenin günlük plânları incelenmiştir. Günlük plânın “Yöntemler ve Teknikler” kısmında; “Anlatım Yöntemi” olarak 15 defa “Soru-Cevap yöntemi” olarak 13 “Okuma yöntemi” olarak 4 defa “Tümdengelim Yöntemi” olarak 3 defa “Tartışma Yöntemi” olarak 2 defa “Oyunlaştırma Yöntemi ” olarak 2 defa “Tümevarım Yöntemi” olarak 2 defa “Uygulama Yöntemi” olarak 2 defa “Drama Yöntemi” olarak 2 defa “Gözlem Yöntemi” olarak 2 defa “Grup Çalışması Yöntemi” olarak 1 defa “Bireysel Çalışma Yöntemi” olarak 1 defa belirtilmiş olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 38’de görüldüğü gibi, günlük plânda, en çok “Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi” en çok belirtilmiş yöntemdir.

Tablo 40’da yer alan yöntem toplam 49’dur. Bu sayıyı tabloya alının 21 öğretmene bölündüğünde (49/21) sonuç “2,33” çıkmaktadır. Bu sınıf öğretmenlerinin günlük plândaki yöntemler bölümüne gereken önemi vermedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 39’da görüldüğü gibi günlük plânda, en çok “Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi” , “Soru-Cevap Yöntemi” ve “İnceleme Yöntemi” tespit edilmiştir.

Üç tabloda da görüldüğü, gibi günlük plânda, en çok “Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi” , “Soru-Cevap Yöntemi” ve “Oyunlaştırma (Drama) Yöntemi” belirtildiği tespit edilmiştir.

Tablolarda adı geçen “Buluş Yolu” ve “Keşfetme” yöntem değil yaklaşımdır. Buluş yoluyla öğretim yaklaşımının bir adı da keşfetme yaklaşımıdır. “Dinleme İzleme”, “Yazılı Anlatım”, “Dikte” ve “Uygulama” olarak belirtilen yöntemlere kaynakçada belirtilen kaynaklarda rastlanmamıştır.

Tablo 39’da yer alan yöntem toplam 42’dir. Bu sayıyı tabloya alınan 21 öğretmene bölündüğünde (42/21) sonuç “2,00” çıkmaktadır. Bu sınıf öğretmenlerinin günlük plândaki yöntemler bölümüne gereken önemi vermedikleri anlamına gelmektedir.

Üç tabloda yer alan yöntem toplam 140’tır. Bu sayıyı üç tabloya alınan 21 öğretmene böler isek (140/63) sonuç “2,22” çıkmaktadır.

VI.3. Öğretmenlerle yapılan anket ve doküman incelemesi sonuçlarının karşılaştırılmasına ait bulgu ve yorumlar

Tablo 18'deki anket sonucunda görüldüğü gibi, en çok bilinen ve uygulanan yöntemler “soru-cevap”, “düz anlatım” ve “oyunlaştırma (drama)” dır. Doküman inceleme sonucunda günlük plânda, en çok “Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi” , “Soru-Cevap Yöntemi” ve “Oyunlaştırma (Drama) Yöntemi” belirtilmiş olduğu ortaya çıkmıştır. Anket sonucunda ve doküman inceleme sonucunda ortaya çıkan bu iki bulgu, bir birini destekler niteliktedir.

Tablo 18'de “Bunun dışında” bölümünün neredeyse tamamının doldurulmamış olması ile günlük plânda tablodaki yöntemler dışında sadece birkaç yöntemin yer alması öğretmenlerin yöntemler konusunda eksik olduklarını göstermektedir.

Doküman inceleme sonucunda günlük plâna yazılan yöntemlerin ortalama sayısı “2,22” çıkmıştır. Ankette, öğretmenlere sorulan günlük planda belirttikleri ortalama yöntem sayısı ise “3” çıkmıştır. Aralarında fark vardır. Yani uygulama ile düşünce arasında uyumsuzluk gözlenmiştir.

VII. BÖLÜM

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın üzerine kurulduğu problem ve alt problemlere ait bulgular ve bulgulara dayalı olarak varılan sonuçla üzerinde durulmuş ve bu konuda yapılabilecek sonraki çalışmalar için bazı önerilere yer verilmiştir.

VII.1. Sonuç

“Türkçe öğretim yöntemleri ve bu yöntemlerin sınıf öğretmenleri tarafından algılanma düzeyleri” konulu bu araştırma da kaynak taramanın yanı sıra, öğretmenlerin bu konudaki durumların tespiti için, anket ve doküman inceleme yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Örneklem bölümünde belirtilen öğretmenlerin ankete verdikleri cevaplar sonucu elde edilen bulgulardan aşağıdaki sonuçlar çıkartılabilir:

1- Ankete cevaplayan 244 sınıf öğretmenin % 75.41’i kendilerini Türkçe öğretiminde yeterli görmemekte, % 24.49’u kendilerini yetersiz görmektedirler.

2- Türkçe öğretiminde kendini yeterli görme ile kıdem arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3- İlköğretim I. Kademedeki görev yapan sınıf öğretmenleri, Türkçe öğretiminde, en çok; “Düz Anlatım”, “Oyunlaştırma” ve “Soru-Cevap” yöntemini bilmektedirler.

4- İlköğretim I. Kademedeki görev yapan sınıf öğretmenleri, Türkçe öğretiminde, en çok; “Düz Anlatım (Takrir)”, “Oyunlaştırma (Drama)” ve “Soru-cevap” yöntemini kullanmaktadırlar.

5- İlköğretim I. Kademedeki görev yapan sınıf öğretmenleri, Türkçe dersinde kullanılacak yöntemin en önemli özellik olarak “Öğrencilerin katılımını arttırmalı”, “Türkçe dersinin amaç ve ilkeleri ile ilişkili olmalı” ve “Düşünmeyi geliştirmeli” özelliklerini belirtmişlerdir. Bunun yanında, “En az araç gereçle uygulanabilmeli” özelliği hiç seçilmemiştir, “Her konuya uygulanabilmeli” ve “Derslerin işlenişini kolaylaştırmalı” özellikleri ise en az işaretlenen seçeneklerdir.

6- Türkçe dersinde kullanılan ortalama yöntem sayısını, İlköğretim I. Kademedeki görev sınıf öğretmenlerinin %1.22’si “1 yöntem”, %13.52’si “2 yöntem”, %41.79’u “3

yöntem”, %18.85’i “4 yöntem”, %9.42’si “5 yöntem” %15.16’sı “5 yöntemden daha fazla yöntem” kullanmaktadır.

7- İlköğretim I. Kademedede görev yapan sınıf öğretmenleri, Türkçe öğretiminde en çok tercih ettikleri 3 yöntemi “Düz Anlatım”, “Oyunlaştırma” ve “Soru-Cevap” olarak belirtmişlerdir.

8- İlköğretim I. Kademedede görev yapan sınıf öğretmenleri, Türkçe öğretimini öğretilmede, mezun oldukları okulları yeterli görmemektedirler.

9- İlköğretim I. Kademedede görev yapan sınıf öğretmenleri, Türkçe öğretiminde, günlük plâna gerekli özeni göstermemektedirler.

10- Veriler neticesinde cinsiyet ile kullanılan yöntemlerin günlük plânda belirtilmesi arasında bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

11- Ankete katılan 244 sınıf öğretmeninden %12.70’i kendi kendilerine buldukları yeni yöntemlerin bulunduğunu, %87.30’u ise bulunmadığını belirtmişlerdir.

12- İlköğretim I. Kademedede görev yapan sınıf öğretmenleri, Türkçe dersinde günlük plâna ortalama olarak 2 yöntem yazmaktadırlar. Ankette sorulan soruya verilen cevapta ise; ortalama 3 yöntem kullandıklarını belirtmişlerdir. Buradan öğretmenlerin günlük plânda öğretim yöntemlerini belirtme konusundaki tutumları ortaya çıkmaktadır. Buna göre, anket ve belge inceleme katılımcılarının günlük plânın ilgili kısmına çok itina etmedikleri ortaya çıkmaktadır.

VII. 2. Öneriler

- Öğretmen yetiştiren okullar, yeni bilgilere ulaşabilecek ve takip edebilecek nitelikte öğretmenler yetiştirmelidirler.

- Sınıf öğretmenlerinin değişen eğitim-öğretim araç ve gereçlerinde meydana gelen yenilikleri takip ederek sınıfta kullanmaları, derslerin işlenişini hem kolaylaştıracaktır, hem de etkili bütün sınıfın öğrenme ihtiyacı karşılanmış olacaktır.

- Öğretmenlerin, yöntemleri uygularken sınıfın durumuna, programda yer alan amaçlara, zaman ve araç-gereç imkânlarına dikkat etmeleri gerekmektedir

- Eğitim fakültelerinin ders içerikleri ve saatleri daha çok uygulamaya yönelik olmalı ve Türkçe dersinin işleniş ile ilgili bol bol örnekler verilmelidir.

- Öğretmenler günlük plâni yaparlarken gösterdikleri tutumun sebepleri, bakanlık tarafından araştırılmalı ve pratik çözümler bulunmalıdır.

- Yöntem ve yaklaşımlarda kavram konusunda görüş birliğine varılmalıdır. Öğretimin yapılaş şekli ve dersin işlenişinde izlenen yol anlamına gelen yöntem kavramı, öğretim alanında yazılmış olan kaynak kitapların pek çoğunda, değişik kavramlarla aynı anlamda kullanılmıştır. Bu da kavram kargaşasına sebep olmaktadır. Bu karışıklık, bazı yöntemlerin bazı yazarlarca teknik içinde ya da yaklaşım içinde verilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda öğretmenler de, günlük plânda bu karışıklığı yaşamaktadırlar.

- Sınıf öğretmenleri, öğrencinin faal olacakları yöntemleri daha çok tercih etmelidirler.

- Sınıf öğretmenleri, kullandıkları ve kullanacakları yöntemleri sınıfın durumunu göz önüne alarak belirlemelidirler.

- Sınıf öğretmenleri, daha çok sayıda yöntemle dersi işleyerek, bütün sınıfın dersi iyi anlamasını sağlamalıdır.

- Türkçe dersinde kullanılacak yöntem, dili sevdirecek şekilde olmalıdır.

- Türkçe ve diğer derslerin hepsinde öğretmenin kullandığı dil çok önemlidir. Öğretmenler, kendilerinin öğrenciler için en önemli örnek olduklarını hiçbir zaman unutmamalıdır.

- Türkçe ğretimi ile ilgili kaynaklar yetersizdir. Bu alanda uygulamaya yönelik kitap sayısı artmalıdır.

- Türkçe ğretim yöntemleriyle ilgili araştırmalar yetersizdir. Bu alanda değişik boyutlarda, yeni araştırmalar yapılmalıdır.

- Bakanlık ğretim konusunda yenilikleri ve ihtiyaçları göz önüne alarak, öğretmenlere yöntemler konusunda rehberlik yapmalıdır.

KAYNAKLAR

- AÇIKGÖZ, Kamile Ün. **İşbirlikçi Öğrenme: Kuram Araştırma Uygulama**. Malatya: Uğurel Matbaası. 1992.
- ADALI, Oya. **Anadili Olarak Türkçe Öğretimi Üstüne**. Türk Dili (Dil öğretimi Özel Sayısı). Sayı: 379-380. Temmuz-Ağustos 1983. s. 31-35
- AKAR, Ruuukiye. **Temel Eğitimin İkinci Aşamasında Drama Yöntemi İle Türkçe Öğretimi: Dorothy Heathcote'un Uzman Rolü Yaklaşımı**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2000.
- AKBAŞLI, Sait ve PİLTEN, Önder. **İlköğretim Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim**. Konya: Mikro Yayınları. 1999.
- AKSAN, Doğan. **Her Yönüyle Dil : Ana Çizgileriyle Dil Bilim (1. Cilt)**. 5. Baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. 2000.
- AKSAN, Doğan. **Türkçenin Gücü**. 6. Baskı. Ankara: Bilgi Yayınevi. 1999.
- AKTAŞ, Yaşare --**Televizyonun Çocuğun Gelişimi Üzerindeki Etkileri- Yaşadıkça Eğitim**, Yıl: 1997, Sayı: 52, s.18-21
- AKYOL, Hayati. **Hikâye Haritası Yöntemiyle Metin Öğretimi**. Millî Eğitim. Sayı: 142. Nisan-Mayıs-Haziran 1999. s.55-57
- AKYÜZ, Yahya --**Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1993'e)- 5.Baskı**, İstanbul, Kültür Koleji Yayınları, 1994
- ALTUN, Mehmet. **Eğitim Fakülteleri ve İlköğretim Öğretmenleri İçin: Matematik Öğretimi**. 6. Baskı. İstanbul: Alfa Yayınları.
- AYDIN, Ayhan. **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. 2. Baskı. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım. 2000.
- ATAMAN, Ayşegül ve Tansel ÇALIK, Hayati AKYOL, Rüya ÖZMEN, Melek ÇAKMAK, Edip KOŞAR, Turan TEMUR. (2001). **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu (Türkçe)**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

- BİLEN, Mürüvvet. **Plandan Uygulamaya: Öğretim**. 5. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık. 1999.
- BİNYAZAR, Adnan –**Anadili Öğretiminde Yazınsal Alanlara Açılım-** Türk Dili (Dil Öğretimi Özel Sayısı), Yıl:32, Cilt: XLVII, Sayı: 379-380, Temmuz-Ağustos 1983, s.57-72
- BLOOM, S., Benjamin. (Çeviren: D. Ali Özçelik).. **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**. 3. Baskı., İstanbul: M.E.B. Yayınları. 1998.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S. Savaş. **Program Geliştirme “Kaynak Metinler”**. 2. Baskı. Konya: Öz Eğitim Yayınları. 1987.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S. Savaş ve ÇİVİ, Cuma. **Genel Öğretim Metotları**. 9. Baskı. Konya: Öz Eğitim Yayınları. 1999.
- CİCİOĞLU, Hasan –**Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim (Tarihi Gelişimi)-** Ankara, Ankara Üniversitesi, 1985
- COŞTU, Ahmet –**Dil ve Kitle İletişim Araçları-** Orkun, Yıl: 1999, Sayı: 16, s.34
- ÇOTUKSÖKEN. Yusuf. **Yabancıların Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Güçlükler ve Yaptıkları Yanlışlıklar**. Türk Dili (Dil öğretimi Özel Sayısı). Sayı: 379-380. Temmuz-Ağustos 1983. s.88-94.
- DEMİREL, Özcan **İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi-** 3. Baskı, İst, MEB Yayınları, 1999.
- DEMİREL, Özcan. **Kuramdan Uygulamaya: Eğitimde Program Geliştirme**. 3. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık. 2000.
- DEMİREL, Özcan. **Plandan Değerlendirmeye: Öğretme Sanatı**. 3. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık. 2002.
- ERCAN, Ahmet Rahmi. **Öğrenmeyi Etkinleştiren, Başarıyı Yükselten: Öğretmen Davranışları**. 2. Baskı. Ankara. 1999.
- ERDOĞAN, İrfan. **Çağdaş Eğitim Sistemleri**. 2. Baskı. İstanbul: Sistem Yayıncılık. 1997
- ERİK, Nazik –**Türkiye’de Anadil Öğretimi-** İzmir, Kültür ve Sanat Derneği Yayınları, 1991
- ERİŞEN, Satı. **Türkçe Eğitiminde Yeni Boyutlar**. Türk Dili (Dil öğretimi Özel Sayısı). Sayı: 379-380. Temmuz-Ağustos 1983. s. 49-56
- ERKAN, Serdar –**Televizyon ve Çocuk-** Türk Yurdu, Yıl: 1998, Sayı:136, s.9.

- ERZURUM, Uğur –**İlköğretim Okulları Türkçe Ders Programının Niteliği-**
(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2001.
- GÖĞÜŞ, Beşir. **Anadili eğitimi Programının Niteliği.** Türk Dili (Dil öğretimi Özel Sayısı). Sayı: 379-380. Temmuz-Ağustos 1983. s. 40-48
- GÖĞÜŞ, Beşir –**Orta Dereceli Okullarda Türkçe ve Yazın Eğitimi-** Ankara: Gül Yayınevi, 1978.
- GÖNEN, Mübeccel ve DALKILIÇ, Nursel Uyar. **Çocuk Eğitiminde Drama: Yöntem ve Uygulamalar.** İstanbul: Epsilon Yayıncılık. 1998.
- GÖVSA, İbrahim Alaettin. **Çocukta Davranış Gelişimi.** İstanbul: Hayat Yayıncılık. 1999.
- GRAY, William S. (Çeviren: Nejat Yüzbaşıoğulları). **Okuma ve Yazı Öğretimi.** İstanbul: Millî Eğitim Basımevi. 1964.
- GÜLERYÜZ, Hasan. **Eğitim Programlarının Dili ve Yaratıcı Öğrenme.** Ankara: Pegem A Yayıncılık. 2001.
- GÜLERYÜZ, Hasan. **İlk Okuma Yazma Öğretimi???** Ankara: Pegem A Yayınları
- GÜNEŞ, Firdevs. **Okuma-Yazma Öğretimi ve Beyin Teknolojisi.** Ankara: Ocak Yayınları. 1998
- HALİS, İsa. **Eğitim-Teknoloji Koordinasyonu:Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme.** Konya: Mikro Yayınları. 2001.
- HESAPÇIOĞLU, Muhsin. **Öğretim İlke ve Yöntemleri: Eğitim Programları ve Öğretim.** İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım. 1988.
- İlköğretim Drama I (Öğretmenler İçin).** Ankara: MEB Yayınları. 1999.
- İlköğretim Okulu Programı.** 4. Baskı. Ankara: MEB Yayınları. 1997.
- İMER, Kâmile. **Türkiye’de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi.** 2.Baskı. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları. 2001.
- IŞIL, Kemal ve CANDOĞAN, Galip. **İlk Okuma Yazma Öğretimi Metot ve Teknikleri.** Konya: Sebat Ofset. 1990.
- KARA, Ömer Tuğrul. **Öğretimde Yaratıcı Drama.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2000.
- KARANLIKTAGEZER, Nusret. **Türkçe Öğretim Rehberi.** 2. Baskı. Ankara: Ünlü Matbaa ve Zarf Sanayii. 1973
- KAVCAR, Cahit ve OĞUZKAN, Ferhan; SEVER, Sever. (1995). **Türkçe Öğretimi.** Ankara: Engin Yayınevi. 1995.

- KEMERTAŞ, İsmet. Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri: Öğretimde Plânlama ve Değerlendirme. 3.Baskı. İstanbul: Birsen Yayınevi. 1999.**
- KIM, Sang H. (Çeviren: Hüseyin Aydın). Kendinizi ve Başkalarını Motive Etme. İstanbul: Timaş Yayınları. 1998**
- KOÇYİĞİT, Nihat. Türkçe ve Dil Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Öğretmen Adaylarının ‘ Çağdaş Dil Bilim’ ve ‘ Dil Öğretim Yöntemleri’ Konularına İlişkin Bilgi Düzeyleri.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1998.**
- OKAN, Kenan. Yeni Öğretmenin El Kitabı. Ankara: Çankaya Matbaası. 1990**
- OKTAY, Kenan. Ev Ödevi Hazırlama Teknikleri. Ankara: Seçkin Ofset. 1989.**
- ÖNDER, Namık Kemal. Öğretimde Program, İlke ve Yöntemler. 2. Baskı. Konya: Arı Basımevi. 1987.**
- ÖZ, Fevzi M. Uygulamalı Türkçe Öğretimi. Ankara: Anı Yayıncılık. 2001.**
- ÖZÇELİK, Durmuş Ali. Eğitim Programları ve Öğretim (Genel Öğretim Yöntemi). 3. Baskı. Ankara: ÖSYM Yayınları. 1992.**
- ÖZDEMİR, Emin. Anadili Öğretimi. Türk Dili (Dil öğretimi Özel Sayısı). Sayı: 379-380. Temmuz-Ağustos 1983. s.18-30**
- ÖZDEN, Yüksel. Öğrenme ve Öğretme. 3. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık. 1999.**
- ÖZER, Kâmile. İlköğretim 4-5. Sınıflarda Türkçe Öğretiminde İşbirliğine Dayalı Öğrenme Metodunun Kullanımına Yönelik Bir Değerlendirme. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2002**
- PIAGET, Jean. (Çeviren: Sabri Esat SİYAVUŞGİL). Çocukta Dil ve Düşünme. İstanbul: Devlet Basımevi. 1938**
- SABAN, Ahmet. Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 2001.**
- SABAN, Ahmet. Öğrenme ve Öğretme Süreci: Yeni Teori ve Yaklaşımlar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 2000.**
- SANDY, Linver. (Çeviren: Aliye ÖZLÜ) .Konuşma Eğitimi. İstanbul: Mert Yayıncılık.**
- SENEMOĞLU, Nuray ve GÖMLEKSİZ, Müfit; ÜSTÜNDAĞ, Tülay. İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretme Modül 1: Öğrenmenin Oluşumu Öğretme Model Strateji ve Teknikleri. Ankara: MEB. 2001.**
- SEVER, Sedat. Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme. 3. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık. 2000.**

- SEZGEN, Şefik M. ve SOYSAL, Sezer; ÖZKAYA Günay; ÖZLER, İlhan; GÜVEN, Sema. **Eğitim ve Öğretim İlkeleri**. 3. Baskı. İstanbul: MEB Yayınları. 1990.
- SÖNMEZ, Işıl. **İlköğretim 4./5. Sınıf Fen Bilgisi Öğretiminde Kullanılan Metotların Öğretmenler Açısından Değerlendirilmesi**. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2002.
- SÖNMEZ, Veysel. **Program Geliştirmede: Öğretmen Elkitabı**. 6. Baskı. Ankara: Pegem Personel Geliştirme Merkezi Yayınları. 1994
- ŞAHİNEL, Semih. **Eleştirel Düşünme**. Ankara: Pegem A Yayıncılık. 2002
- TAN, Niyazi. **Çözümleme Metoduyla Cümle Öğretimi**. İstanbul: M.E.B. Yayınları. 2000.
- TAZEBAY, Attilâ. **İlkokul Öğrencilerinin Okuma Becerilerinin Okuduğunu Anlamaya Etkisi**. Ankara: M.E.B. Yayınları. 1997.
- TEKİŞİK, H. H. **İlköğretim Türkçe Öğretimi ve 4. Sınıf Ders Kitabı Uygulama Kılavuzu**. Ankara: Tekişik Yayıncılık. 1994.
- TÜRKYILMAZ, Şevket. **Özel Öğretim Metotları I**. Ankara: Ankara Yarı Açık Cezaevi Matbaası. 1969
- ÜNALAN, Şükrü. **Türkçe Öğretimi**. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 2001.
- YANGIN, Banu. **İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretme Modül 4: Türkçe Öğretimi**. Ankara: MEB. 1999.
- YAVUZER, Haluk. **Çocuk Psikolojisi**. 14. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi. 1997
- YAVUZER, Haluk –**Resimleriyle Çocuk Resimleriyle Çocuğu Tanıma**- 6. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1997
- YILMAZ, Hasan ve SÜN BÜL, Ali Murat. **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Konya: Mikro Basım Yayın Dağıtım. 2000.
- ZÜLFİKAR, Hamza. **Yüksek Öğretimde Türkçe Yazım ve Anlatım**. 3. Baskı., Ankara: Gül Yayınevi. 1983.

İNTERNET KAYNAKLARI ADRESLERİ

<http://www.meb.gov.tr/index2.htm/03.07.2001>

<http://www.anadili.egitimi.com/11/10/2001>

<http://www.meb.gov.tr/index2.htm/04.07.2001>

<http://ttkb.meb.gov.tr/tarihce/03.07.2001>

<http://ttkb.meb.gov.tr/tarihce/08.07.2001>

<http://www.yok.gov.tr/egfakanaf.html/15.04.2002>

<http://meb.gov.tr/index2.htm/25/10/2001>

EKLER

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

1 : B.30.2.SEL.0.E1.00.00/0351

05.02.2002

İLGİLİ MAKAMA

Enstitümüz Sınıf Öğretmenliği bilim dalı yüksek lisans programı 004212103 numaralı öğrencisi Farhan Musa TAŞKAYA "Türkçe Öğretim Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Sınıf Öğretmenleri tarafından Algılanma Düzeyleri" isimli tez konusu için anket çalışması yapmak istemektedir.

Bu belge adı geçenin isteği üzerine düzenlenmiştir.

Prof. Dr. Ramazan ÖZGAN
Müdür

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
Selçuklu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

16 MAYIS 2002

SAYI:B.08.4.MEM.4.42.03.02.01.Eğit.Öğr.311/A202
KONU: Anket

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
SELÇUKLU

İlimiz Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Araştırma görevlisi Serdarhan Musa TAŞKAYA'nın "Türkçe Öğretim Yöntemleri ve Bu yöntemlerin Sınıf öğretmenleri Tarafından Algılama Düzeyleri" konusunda yapmakta olduğu Yüksek Lisans tezinde durum tespiti amacıyla ilçemiz İlköğretim okullarında görevli 2,3,4,ve 5.sınıf öğretmenleri ile anket çalışması yapmak istediğine dair Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi nin yazıları ilişikte sunulmuş olup,sorumluluk okul müdürlüğünde olmak kaydıyla dairemizce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde ohurlarınıza arz ederim.

Yusuf ÖZTÜRK
İlçe Milli Eğitim Müdürü

16 OLUB
16/05/2002
Kadim BOĞAN
Selçuklu Kaymakamı

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
Selçuklu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

20 MAYIS 2002

AYI:B.08.4.MEM.4.42.03.02.01.Eğit Öğrt 311/9296
KONU: Anket

MÜDÜRLÜĞÜNE
SELÇUKLU

İlimiz Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Araştırma görevlisi Serdarhan Musa TAŞKAYA'nın "Türkçe Öğretim Yöntemleri ve Bu yöntemlerin Sınıf öğretmenleri Tarafından Algılama Düzeyleri" konusunda yapmakta olduğu Yüksek Lisans tezinde durum tespiti amacıyla kullunuzda görevli 2,3,4,ve 5.sınıf öğretmenleri ile anket çalışması yapmak istediğine dair Kaymakamlık onayı ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

k:1 Kaymakamlık Onayı

Yusuf ÖZTÜRK
İlçe Milli Eğitim Müdürü

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
Meram İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü

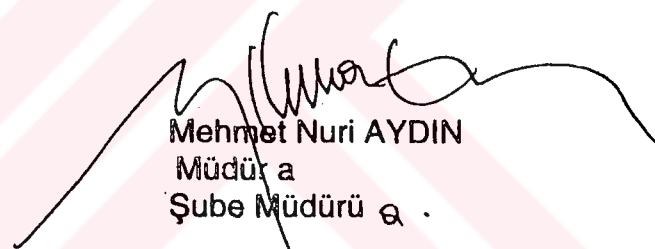
0 2 2002

Sayı :B.08.4.MEM.4.42.00.07.311/5442
Konu :Anket Uygulaması

.....MÜDÜRLÜĞÜNE
MERAM

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı 004212103 numaralı öğrencisi Serdahan Musa TAŞKAYA'nın ilçemiz okullarında "Türkçe Öğretim Yöntemleri ve bu Yöntemlerin Sınıf Öğretmenleri Tarafından algılanma Düzeyleri" konusunda anket çalışması ile ilgili Kaymakamlık Onayı ekte gönderilmiştir

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Mehmet Nuri AYDIN
Müdür a
Şube Müdürü a .

EKLER:
EK-1:1 Ad. Kaymakamlık Onayı
EK-2 :1 Ad. Anket Formu (7 Sayfa)

DAĞITIM:
İlçemize Bağlı Tüm İlköğretim Okulu Md.lerine

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
Meram İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

01 MAYIS 2002

Sayı :B.08.MEM.04.42.02.07.311/5385
Konu :Anket Uygulaması.

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
MERAM

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı 004212103 numaralı öğrencisi Serdarhan Musa TAŞKAYA'nın İlçemiz İlköğretim Okullarında "Türkçe Öğretim yöntemleri ve bu Yöntemlerin Sınıf Öğretmenleri Tarafından algılanma Düzeyleri" konusunda Anket Çalışması isteği ile ilgili yazısı ve dilekçesi ilişikte sunulmuş olup Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ali ÜSTÜNEL
İlçe Milli Eğitim Müdürü

OLUR
30/04/2002
İsmail DEMİRHAN
Kaymakam

EKLER:

EK-1:1 Ad.S.Ü.S.B.Ens.Yazısı

EK-2:1 Ad.Dilekçe

EK-3 1 Ad.Anket Formu(7 Sayfa)

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
KARATAY İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI :B.08.4.MEM.4.42.01.07 – 311 / 4451
KONU:Anket Çalışması

10 MAYIS 2002

KAYMAKAMLIK MAKAMINA

KARATAY

Araştırma görevlisi Serdarhan Musa TAŞKAYA'nın, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde "Türkçe Öğretim Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Sınıf Öğretmenleri Tarafından Algılanma Düzeyleri" konusunda yapmakta olduğu Yüksek Lisans tezinde durum tesbiti amacıyla İlçemize bağlı ilköğretim Okullarında görevli 2., 3., 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin bilgisine başvurulacağından anket uygulaması yapma isteğiyle ilgili yazı ve ekleri ilişikte sunulmuş olup, Müdürlüğümüzce sakınca görülmemektedir.

Makamlarınızca uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

M. Altan GÜZEL
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
10.05/2002

Mehmet MIZRAK
KAYMAKAM

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
Altınekin İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

: B.08.ME M.4.42.07.00- 500/904

24/04/2002

: Anket Uygulaması

Sayın: Serdarhan Musa TAŞKAYA
Selçuk Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü
KONYA

_Gİ: 19/04/2002 tarihli dilekçeniz.

İlçemiz ilköğretim okullarında anket uygulama isteğiniz Kaymakamlık makamının
002 tarih ve 500/902 sayılı onay ile uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi rica ederim.

Necati KAMBUR
İlçe Milli Eğitim Müdürü

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
Kadınhanı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI: B.08.4.MEM.4.42.20.06.510/1909
KONU: Anket Uygulaması

23/05/2002

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
KADINHANI

İlimiz Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği bilim dalı lisans programı 004212103 numaralı öğrencisi Serdarhan Musa TAŞKAYA "Türkçe Öğretim Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Sınıf Öğretmenleri Tarafından Algılama Düzeyleri" isimli tez konusu için ilçemiz ilköğretim okullarında görevli 2,3,4.ve 5.sınıf öğretmenlerinin bilgilerine başvurma isteği ile ilgili dilekçesi ve Anket Formu ilişikte sunulmuştur.

Adı geçen öğrencinin Anket Uygulaması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

İbrahim GÖREL
İlçe Milli Eğitim Müdürü

23.05.2002
Seddar YAVUZ
Kaymakam

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
Kadınhanı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI: B.08.4.MEM.4.42.20.06.510/1354
KONU: Anket Uygulaması.

24/05/2002

Sn:Serdarhan Musa TASKAYA
Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Sınıf Öğretmenliği Bölümü
KONYA

"Türkçe Öğretim Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Sınıf Öğretmenleri Tarafından Algılama Düzeyleri " isimli tez konusu için;ilçemiz ilköğretim okullarında görevli 2.3.4 ve 5. sınıf öğretmenleri ile anket uygulaması yapmanızın uygun görüldüğüne dair Kadınhanı Kaymakamlık Makamının 23/05/2002 tarih ve 1904 sayılı onayı ekte gönderilmiştir.
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Ibrahim GÜREL
İlçe Milli Eğitim Müdürü

EKLER:
EK-1:Onay(1 adet)

Ek-2. Gözlem Plânı

GÖZLEM PLÂNI

Gözlenecek şeyin adı: .....

Gözlem yeri: .....

Gözlem türü: .....

Amaç: .....

Gözlem sonuçları: .....

SINIF ÖĞRETMENİ

BELGE İNCELEME FORMU

Sayın öğretmenim; alacağımız bu örnekler, "Türkçe Öğretim Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Sınıf Öğretmenleri Tarafından Algılanma Düzeyleri" konulu Yüksek Lisans tezinde, durum tespiti amacıyla hazırlanmıştır.

- Bu formda kimlik belirtilmeyecek; sonuçlar, isim verilmeden kullanılacaktır.
- Bu ankette; Türkçe dersi ile, ilköğretimin I. kademe; 2., 3., 4. ve 5. sınıflarda yer alan ders kastedilmiştir.
- Alınacak yöntemlerin tamamı, Türkçe dersi ile ilgili kısımdan olacaktır.
- Bu çalışmada; "Yöntem = Metot ve Teknik " olarak kullanılmıştır
- Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Serdarhan Musa TAŞKAYA
Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Sınıf Öğretmenliği A.B.D. Araştırma Görevlisi

Konu: Son 3 derste., günlük plân defterinde, belirtilmiş olan yöntemler hangileridir?

1. Gün					
2. Gün					
3. Gün					

ANKET FORMU

Sayın öğretmenim, bu anket formu; "Türkçe Öğretim Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Sınıf Öğretmenleri Tarafından Algılanma Düzeyleri" konulu Yüksek Lisans tezinde, durum tespiti amacıyla hazırlanmıştır.

- Bu anket formunda kimlik belirtilmeyecek; sonuçlar, isim verilmeden kullanılacaktır. Lütfen bunu göz önüne alarak bütün soruları cevaplayınız.
- Bu ankette; Türkçe dersi ile, ilköğretimin I. kademe; 2., 3., 4. ve 5. sınıflarda yer alan ders kastedilmiştir.
- Sorulan yöntemlerin tamamı, Türkçe dersinde kullanılan yöntemler olarak alınmıştır.
- Bu ankette; "Yöntem = Metot ve Teknik" olarak kullanılmıştır
- Bu anket, anketörler yardımı ile uygulanacaktır.
- Lütfen soruları sıra ile ve bir defada cevaplayınız.
- Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Serdarhan Musa TAŞKAYA
Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Sınıf Öğretmenliği A.B.D. Araştırma Görevlisi

1. Cinsiyetiniz?

- ERKEK BAYAN

2. Görev yaptığınız okul?

- DEVLET ÖZEL

3. Şu anda okuttuğunuz sınıf?

- 2 3 4. 5. Birleştirilmiş Sınıf

4. Öğretmenlikte kaçınıcı yılınız?

- 1-5 yıl 6-10 yıl 11-15 yıl 16-20 yıl 21 ve üzeri

5. Hangi okul mezunusunuz?

- 2 Yıllık Eğitim Enstitüsü
 4 Yıllık Sınıf Öğretmenliği
 Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği dışındaki branşlar
 İlköğretmen Okulları
 Diğer Fakülteler.....

6. Kendinizi Türkçe öğretiminde yeterli buluyor musunuz?

EVET HAYIR

7. Bildiğiniz ve/veya uyguladığınız, Türkçe öğretim Yöntemlerini, Lütfen ilgili sütuna işaretleyiniz.

(İstedikiniz kadar işaretleyebilirsiniz.)

YÖNTEMLER	BİLİYORUM	UYGULUYORUM
Problem Çözme Y.	☐	☐
Soru-Cevap Y.	☐	☐
Rol Yapma Y.	☐	☐
Tartışma Y.	☐	☐
Gösterip Yaptırma Y.	☐	☐
Lâboratuvar Y.	☐	☐
Gözlem Y.	☐	☐
İş Y.	☐	☐
Benzetim Y.	☐	☐
Grup Çalışması Y.	☐	☐
Beyin Fırtınası Y.	☐	☐
Deney Y.	☐	☐
Tümevarım Y.	☐	☐
Proje Y.	☐	☐
Tümdengelim Y.	☐	☐
Çözümleme Y.	☐	☐
Oyunlaştırma (Drama) Y.	☐	☐
Düz Anlatım (Takrir) Y.	☐	☐
İnşat Y.	☐	☐
Demonstrasyon (Gösterme)	☐	☐
.....	☐	☐
.....	☐	☐
.....	☐	☐

8. Size göre: Türkçe dersinde kullanılacak yöntemlerin en önemli özelliği ne olmalıdır?
(Lütfen, sadece bir kutucuğu işaretleyiniz)

- Öğrencilerin sıkılmalarını önlemeli. Derslerin işlenişini kolaylaştırmalı.
 Öğrencilerin katılımı arttırmalı. Her konuya uygulanabilmeli.
 Dersin anlaşılmasını kolaylaştırmalı. Düşünmeyi geliştirmeli.
 Öğrencinin gelişim düzeyine uygun olmalı. .....
 Türkçe dersinin amaç ve ilkeleri ile ilişkili olmalı.
 En az araç gereçle uygulanabilmeli.

9. Bildiğiniz Türkçe öğretim yöntemlerini nereden öğrendiniz?

(Birden çok kutucuğu işaretleyebilirsiniz.)

- Mezun olduğum okulda öğrendim Kendim buldum
 Millî Eğitim kurslarından Müfettişlerden
 İlköğretim Okulu Türkçe Programından İnternette
 Kaynak kitaplardan Diğer.....

10. Türkçe dersinde, bir ders saatinde en çok kaç yöntem kullanıyorsunuz?
(Ortalama olarak.)

( ) 1   ( ) 2   ( ) 3   ( ) 4   ( ) 5   ( ) Daha fazla .....

11. Uyguladığınız yöntemlerin, etkinlik düzeyini belirlemek için, ders öncesi veya sonrası, sınıfta, her hangi bir çalışma yapıyor musunuz?

( ) EVET   ( ) HAYIR

12. Size göre; Türkçe dersinde kazandırılması istenen davranışların gelişimi için uygun olan yöntemler hangileridir?

(Her davranış için istediğiniz kadar yöntem işaretleyebilirsiniz.)

YÖNTEMLER	DİNLEME	OKUMA	ANLAMA	KONUŞMA	YAZMA	DİLBİLGİSİ	DİL SEVGİSİ
Problem Çözme Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Soru-Cevap Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Rol Yapma Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Tartışma Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Gösterip Yaptırma Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Lâboratuvar Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Gözlem Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
İş Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Benzetim Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Grup Çalışması Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Beyin Fırtınası Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Deney Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Tümevarım Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Proje Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Tümdengelim Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Çözümleme Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Oyunlaştırma (Drama) Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
İnşaat Yöntemi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Demonstrasyon (Gösterme) Y.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
.....	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
.....	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
.....	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
.....	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
.....	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )

13. Birinci (I.) sütuna, Türkçe öğretiminde en çok uyguladığınız yöntemlerden, ilk 3'ünün adını yazınız. İkinci (II.) sütunda ise bu yöntemleri niçin kullandığınızı belirten kutucuğu işaretleyiniz.

YÖNTEMLER	Bu yöntemi tercih etmenizde en önemli sebep nedir? (Lütfen, sadece bir kutucuğu işaretleyiniz)	
1. Yöntem.....	☐	Uygulanmasının kolay olması.
	☐	Çocukların dikkatini daha çok toplaması.
	☐	Çocukların katılımını daha çok artırması.
	☐	Sınıfın fiziki durumuna uygun olması.
	☐	Öğrencilerin seviyesine göre olması.
	☐	Bu yöntemi iyi bildiğim için.
2. Yöntem.....	☐	Uygulanmasının kolay olması.
	☐	Çocukların dikkatini daha çok toplaması.
	☐	Çocukların katılımını daha çok artırması.
	☐	Sınıfın fiziki durumuna uygun olması.
	☐	Öğrencilerin seviyesine göre olması.
	☐	Bu yöntemi iyi bildiğim için.
3. Yöntem.....	☐	Uygulanmasının kolay olması.
	☐	Çocukların dikkatini daha çok toplaması.
	☐	Çocukların katılımını daha çok artırması.
	☐	Sınıfın fiziki durumuna uygun olması.
	☐	Öğrencilerin seviyesine göre olması.
	☐	Bu yöntemi iyi bildiğim için.

14. Türkçe dersinde kullandığınız yöntemlerin hepsini, günlük planda belirtiyor musunuz?

EVET

HAYIR

15. Mezun olduğunuz okulları, Türkçe öğretim yöntemlerini öğretmede, yeterli buluyor musunuz?

EVET

HAYIR

16. Türkçe dersinde kullandığımız, kendinizin bulduğu, özel bir yönteminiz var mı? (Cevabınız "Evet" ise, Lütfen aşağı yazınız.)

EVET

HAYIR

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ek- 6. Günlük plân

SINIF:

KONU:

SÜRE:

ÖĞRETİM STRATESİSİ:

YÖNTEM ve TEKNİKLER:

AKAÇLAR:

HEDEF:

İŞLENİŞ:

DEĞERLENDİRME:

